GEERATHAMU.

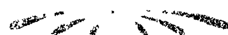
(THIRD PART)

VIGRAHARADHANAMU.

BY

BY THE LATE [illegible]TESWARA KAVULU.

1915.

Price Rs. 0-8-0.

Sree Bhyrava Press, Masulipatam

శ్రీమత్పరదేవతాయైనమః.

విగ్రహారాధనము.

(గీరతతృతీయభాగము.)

ఇది

శ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వరులచే

రచియింపఁబడి,

శ్రీ వైభవముద్రాక్షరశాలయందు,

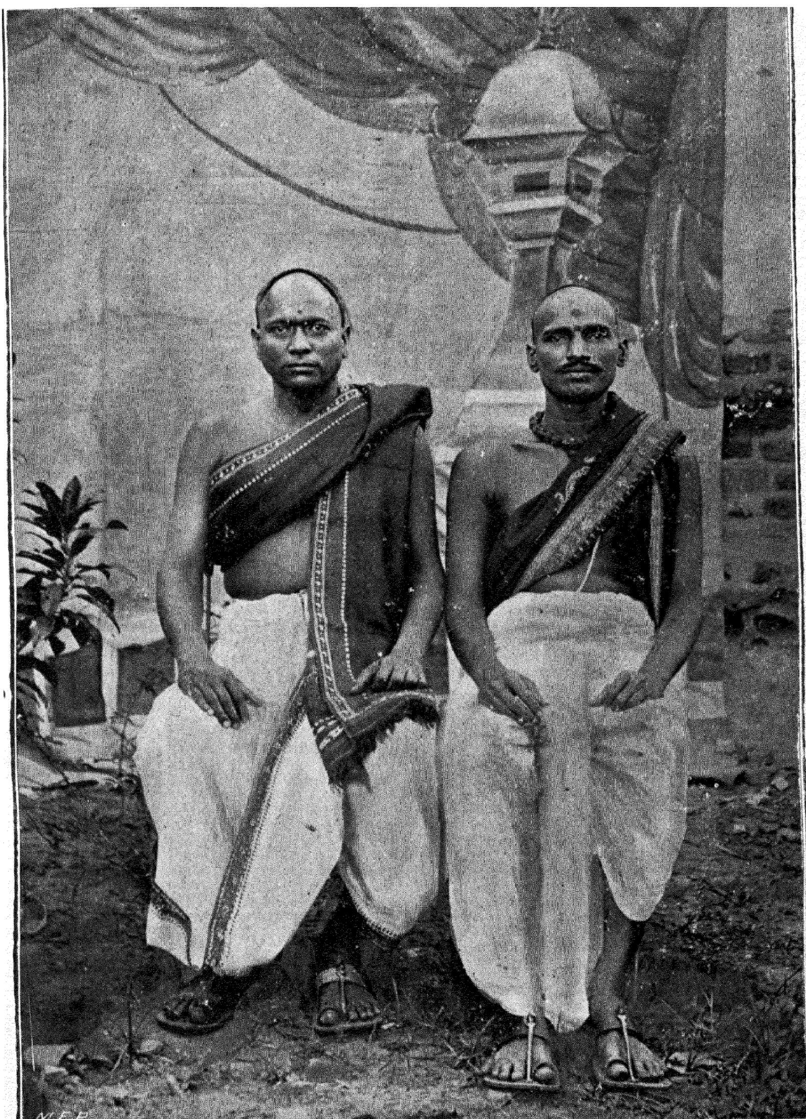
ముద్రింపఁబడెను

మొదటికూర్పు 1,000 ప్రతులు.

మచిలీబందరు.

దీనివెల రు 0-8-0.

1915.

తిరుపతి వేంకటేశ్వరులు,

శతావధానులు.

ఉపోద్ఘాతము.

చదువరులారా?

("వివేకభ్రష్టానాం భవతి వినిపాతశ్శతవిధః")

అను భర్తృహరి సుభాషితమున కుదాహరణముగ నుండునట్లు మా "దైవవంచితులు" ప్రకటించిన "తిరుపతివేంకటేశ్వరార్థశతకమును" జదివియుందురు. చదివినమీలోఁ గొందఱ సృష్టిమేవమును బొందిరో ఆసందర్భమును దెల్పునుత్తరములు గొన్నిటిని 50 వ,పుటలో నుదాహరించి యుంటిమి, లోకముచే నట్లు గర్హింపఁబడుచున్న తప్పుడుఁగూఁతల కుత్తరము వ్రాయుట వ్యర్థమని మే మెఱిఁగియుఁ బ్రసక్తానుప్రసక్తముగాఁ గొన్ని లోకోపకారకము లగు సద్ధర్మముల నీవ్యాజమునఁ బ్రచురింపఁ దలఁచి యాతప్పుడుఁగూఁతలనే గౌరవించి 'విగ్రహారాధనము' అను పేరితో నీగిరతతృతీయభాగము ముద్రింపించితిమి, ఇంతకు మున్నది గీరతప్రథమభాగముగా ముద్రింపించెద మని ప్రచురించి యుంటిమి. కాని గుంటూరిసభలో దీనియందలిపద్యములు కొన్ని విన్నది మొద లిద్దానికై నిత్యమును వచ్చునార్డర్లమితములుగా నంటంజేసి లోకాభిరామాయణముకన్న దీనినే ముందు ప్రకటింపవలసినవారమైతిమి. అనేకమహావిషయము లిందున్నవి. అవి చదువరులే గ్రహింపఁగలరు. అక్కడక్కడఁ గలవిశేషముల నేకత్ర చేర్చి సమన్వయించుకొనువారికి బోధపడినట్లివి యితరులకు బోధపడదు, కానఁ జదువరు లప్పట్లజాగరూకులుగ నుండఁ గోరెదను, ఇది యిట్లుండె, ఈయనర్థశతకమును జూచి లోకులెల్ల నిర్ఘ్రవన మాచరించుచుండఁగా నీమర్యాద చాలక కాఁబోలు 'రామకృష్ణమహాభారత' మనఁదగుభోగణితో "రామకృష్ణమహాభారత" మును నేతిబీరకాయ సుకదానిని మన దైవవంచితులు లేవఁదీసిరి. ఇది పడుచు, లేచుచు, దెప్పుచు, పుట్టుచు, "చచ్చిచెడిచేయంగలవిన్నపములు" కావించుచున్నది. ఇప్పటికి 128 పద్యములు, 24 పుటలు 7 పర్వములుగాఁ దెలచూపి రోదనసంఖ్యాపర్వ మసమాప్తిలో నుండఁగనే మరల నాఁగి పోయినది-- అప్రగల్భవృత్తవచఃపూరిత మగునియ్యది వెలువడినది మొదలు ప్రాజ్ఞలోక మిట్లు గౌరవించుచున్నది.

తిరిగి యీనడుమ 'కవిత' పత్రికలో నిదివఱకు "కృష్ణాపత్రిక యందుఁ బ్రచురించిన 'పరాస్త పాశుపతమును' బ్రచురించుచున్నారు. 'పాడిందే పాడరా పాచిపండ్లదాసరి' అనుసామెతకుఁదగియున్నది. మీ గీరతమునకు మరల 'భారతమును' వ్రాయుచున్నవారలు ప్రారంభపర్వముమాత్రము వ్రాసిరి, వ్రాసినను మీరు దయచేసి వానికిఖండనముగా గ్రంథములు వ్రాయక యేవియో కొన్నివ్యాసములువ్రాసిన బాగుండును. కారణ మేమన? వారు వ్రాయుదానియందువిషయవిమర్శనముండదు కాఁబట్టి.

సికింద్రాబాదా (డక్కన్) చివుకుల అప్పయ్య. 24-9-13

19-5-14. సికింద్రాబాదు, సెకండుబజారు.

"గీరత" ద్వితీయభాగమందలిసంబుద్ధిపర్వాదులను జూచినరామకృష్ణసత్కీర్త్య లింక శాంతింతు రేమో యనుకొంటిని. మరలవారుతమచేటభారతమందు, కొంటెయవివేకప్రసారమును గుమ్మరించుచున్నారు. పదరుకొననిండు ఈదేశమందు వారినిగూర్చి యేవపడనివివేకులు లేరు.

ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరుఁడు.

1-9-13 గుంటూరు.

అబ్బో?, "శతపర్వభారతంబఁట? మతిమంతులు వ్రాసిరంట?" ఇత్యాద్యుక్తులు కొంతవట్టు గ్రాలుచున్నవి. స్థాణువు పల్లవశోభ నంద వచ్చును గాని మనవారు త్రోవకు వచ్చునట్లులేదే? ఇది కలిమాహాత్మ్యము కేవలము వారిలోపము గాదు.

మ॥ కలికాలంబఁ? భవన్మహత్త్వగిరిశృంగస్థానశృంగాటకో
చ్చలదత్యద్భుతచర్యపుణ్యజనవాచాకీచకస్వానని

స్థూలసత్యప్రతిబంధకల్పనకు సంతోషించి భక్తాగ్రగ
ణ్యులు మొక్కుల్ పదివేలు మ్రొక్కెదరుమా యోపాయసంధానమా.

అవి వేడఁ దగియున్నది, "బ్రహ్మోఽపి నరం న రంజయతి" కో
టిలోనికి వచ్చినది..." శ॥ హా॥

పైవారి దేమఱియొక యుత్తరము.

20-9-13 గుంటూరు.

"కవితఁ,, జూచి యుందురు, అందు శ్రీ "వాం" భారతము బయ
ల్పడినది. ప్రారంభపర్వము ముందు దారిని సూచించుచునేయున్నది.
తత్త్వము లోక మెఱిఁగినప్పుడుఁ గూడవీరి కీప్రయత్నములు శుభకర
ములు కావనియే ప్రాజ్ఞసంఘము నుడువుచున్నది..." శ॥ హా॥

ఉ॥ "శిక్షయొసర్చి, యక్షరముఁ జెప్పి, ప్రయోజకుఁ జేయు నొ
జ్జనే । దక్షుఁడనైతి నంచుఁ, గడుఁ దానవమానమొనర్చుఁగూళ,, అ
నిశ్రీసూక్తి, వసుప్రకాశిక, రామకృష్ణకవులు మున్నగువారే, పయి
సంగతికి నాధారమవుదురు. వీరిశృంఖలగాని, బృహద్వ్యాఖ్యతముగాని,
భవత్ప్రతిభా యశఃప్రసరణములకు, ప్రతిబంధకములు కాఁజాలవు,
తాము మనుష్య మాత్రులుగా, నేప్రాజ్ఞులచేతను దలఁపఁబడుటలేదు,
మీ ప్రబంధరాజములనుఅందు మరియు మీగీరతామ్నాయముఁ జదివిన
విద్వత్కవులు, సాక్షాత్తుగ, మీరు తిరుపతి వెంకటేశ్వరులే యని, భా
వించుచుండిరి.

బాపట్లతాలూకా జమ్ములమడక శ్రీరామకవి,
పెదనందిపాడుపోష్టు. కొండపాటూరు

అతివిస్తరమేల "పుష్పపుట్టినతోడనే పరిమళము"—— పుట్టినతోడనేకం
పు" అనుసామెతకు మన సువిచేకులభారతము ప్రథమోదాహరణము, అదియుం

తవఱకుఁ గొంచెము తక్కువగా నేడుపర్వములు వెలువడిన దని వ్రాసియుంటి
మి. ఏడుపర్వములలోఁ గట్టతుదిపర్వము పేరు 'పునరుక్తిపర్వము' దీనిలోనియీప
ద్యముంబట్టి చూడ నయ్యలకప్పుడే నాడి వెనుకకు లాగుచున్నట్లు మూర్ఖులకుఁ
గూడ సుగమమే.

గీ॥ చాటుపద్యములెద్దానిజాటి తెలిపె, శృంగభంగమునందెద్ది చెప్పఁబడియె
సత్యసందేశమను దేనిసంప్రతించె, నదియె వివరింపవలసె భంగ్యంతరమున

ఏడవపర్వమునకుఁ బెట్టిన పేరుం బట్టియేమి పైనుదాహరించిన పద్యపువాల
కముం బట్టియేమి యయ్యలభావిగతి సూచిత మగుచున్నది. చాటుపద్యములగతి
నెఱుఁగనివా రెవరు? శృంగభంగసత్యసందేశములదుర్గతి నెఱుఁగనివా రెవ్వరు?
అప్రల్లదములుతప్ప గతిలేనిదేవయ్య లంత పెద్దపేరితో వ్రాఁతకు దిగుటెందులకో?
ఇప్పటికిని శృంగభంగసత్యసందేశములనుగూర్చి సత్యాన్వేషులు మరలమరలఁ
బ్రయత్నించి నిజమరసి "తస్యప్రహారణములను" దగిలించుచునేయున్నారు.
చూడుఁడు.

పినపాడు. 6-11-13.

«నేను ఈనెల, 2-11-13 తేదీని కాకరపర్తి దగ్గిర నున్న «వడ
లి" అనేగ్రామమునకు కార్యార్థినై వెళ్లియుంటిని. అక్కడికి కాకరప
ర్తి చాలా సమీపమని తెలిసినది, కాకరపర్తిగాదా విషయమై
ఎవరినైనను కనుక్కొందా మనేకుతూహలముతో నుండగా, 3-11-13
తేదీని సాయంత్రం, 7 ఘంటలకు కాకరపర్తి నివాసు లగు బ్ర॥ శ్రీ॥
కూచిభొట్ల మహాదేవయ్య, అనేవారు తటస్థ మయిరి. వారిని మీతగా
దావిషయమయి నిజము ఎంతవరకు, అని ప్రశ్నించితిని, వారు యీ
క్రిందివిధముగా చెప్పిరి. మీరు కాకరపర్తిలో సభ చేసినప్పుడు తా
నుకూడ అక్కడ నున్నాననిన్నీ తమరు ప్రథమంలో గ్రంథము (గీర
తము) చదువుచుండగా అందరికీ చాలా సంతోషంగా నుండె ననిన్నీ
తరువాత అక్కడవారు ఎవరో రచించినపుస్తకమును మీకు చూపి

మీయభిప్రాయమును కోరగా అది మీకు నచ్చదన్నట్టున్ను అక్క-డనుంచి అక్కడనున్నవారందరు అనేకవిధములుగా మిమ్ము అవమానించవలయునని పట్టుపట్టినట్టున్ను అట్టివాండ్రలో తనకుమారుడు కూడా వుంటినట్టున్ను, నాకిని వారు మందలించినట్టున్ను, చెప్పినారు. తనుకుండుకూత్రం ఏమీ లోపము లేదనిన్ని, లోపము వాండ్రదే ననిన్ని మిమ్ములను ఎట్లాగైనా అవమానించాలని వాండ్రిందరు అదివరకే అనుకొని వున్నట్టుగాకూడ వారు అభిప్రాయము కనుపరచినారు యింకను బ్రి॥ శ్రీ॥ రామకృష్ణకవులలో కృష్ణకవి అనేవారు తమదగ్గర శుశ్రూషచేసి అపధానరహస్యములున్ను ... మీవద్దనే తెలిసి గ్రహించుకొన్నట్లు సెలవిచ్చినారు, అంతేకాక మీకవిత్వముతో ఆవూరిలో ఎవరికవిత్వమున్ను సరితూగచాలదనిన్ని మిమ్ములను జయింపలేరనిన్ని బ్రి॥ శ్రీ॥ పెదసీతారామశాస్త్రివారు పదిమందిలో చెప్పుతూ యుండగా తాను విన్నాననిన్ని, చెప్పినారు. వారిసంభాషణవల్ల ముఖ్యపరిపోర్టు ఏమనగా, మోసము రామకృష్ణకవులదనిన్ని, ఆ వూరియందు యింకాకొంతమంది ననిన్ని, తేలినది, అప్పుడు నేను „లోపము ఎవరియందు వుంటే వారిని మీవూరిపండితులు మందలించరాదా" అని అంటిని అందుకు వారు రామకృష్ణకవులు అక్కడివారికి చాలా దగ్గరబంధువులు కావడమువల్ల ఏమీ అనుటకు వీలులేకున్నదనిన్ని, తిరుపతివేంకటకవులకీర్తి యితరులవల్ల పొయ్యేది కాదనిన్ని, మావూరియందున్న పెద్దలు వూరకుండియున్నారు. అని సెలవు యిచ్చినారు, మీకు గిరతములో న్యాయముగా వెళ్లినట్లు వారు చెప్పిన మాటలవల్ల నామనస్సుకు (తోచి) చాలా సంతోషించినాను..."

T. KOTAYYA.

ఈ, టి, కోటయ్యగారి గ్రామము మొక్కడడి గుంటూరు జి॥లోనిది, సత్తె

న్వేషణతత్పరత్వముతప్ప నీయన కీపరిశ్రమమేలని? సత్యజిజ్ఞాసువులు చేయుపరిశీలనమున కెన్నాళ్లు చావక యసత్యజీవనులవదరులు నిలువఁ గలవు? అట్టిచో నాకాడుఁగూఁతలనేమరలమరల నేల వదరవలయునో? వైశేష్యమునుగూర్చినదే మఱియొక యుత్తరము.

1-7-13 యేలూరు

“నాలుగుదినములక్రిందట బ్ర॥ శ్రీ॥ చెర్ల రామశాస్త్రులుగారును, వారితో బ్ర॥ శ్రీ॥ ఆణివిళ్ల సీతారామశాస్త్రిగారును యీగ్రామము లౌక్యసం॥ కార్యముమీఁద విచ్చేసిరి. మమ్ములఁజూడ వచ్చిరి. పేరు వినుటతోడనే, బ్ర॥ శ్రీ॥ సీ॥ శా॥ గారిని “శృంగ భంగపు వ్రాతలనుగురించి ముచ్చటించితిని, అందు బాలురచేష్టలును. తామచటికేగుట మొ॥ సంగతులు చెప్పిరి, తమయందు మంచి తాత్పర్యం కలదు,,.

మై॥ కృ॥

ఇక్లైందటచేతనో ప్రతిక్షణమున విమర్శింపఁబడుచు సిగ్గు తేల్పఁబడుచు సీ, యని కోయఁబడుచున్న తనకుకల్పనయం దింకను రామకృష్ణమ్మకు నాశాభంగము కలుగనే లేదు పైఁగా నా, శృంగభంగసత్యసందేశములలో రెండవ దానిని మేము మాగిరతమునఁ గైకొననే లేఁదట? కైకొన్న “శృంగభంగము,, వలనఁ దనకుఁ గలుగుచున్న మర్యాద చాలదా? పునరుక్తప్రాయ మగుదానింగూడ నేల కైకొనవలయునో? ఆద్వయమె యిన నేల? ప్రకృతవిషయమునఁదా నేవ్రాసినను నయ్యది యప్రగల్భస్మృతమయము గానే యుండెననుట యెవ్వరెఱుఁగనిదని? శృంగభంగసత్యసందేశములకర్తృత్వమెవసినెత్తిని బులుమఁబడినదో యా చర్లచలపతి వర్తనముం బోలె నాయీప్రకటనములును వెలుఁగఁగలవని తలఁపని ప్రాజ్ఞులెవరు? చర్లచలపతి వర్తనము కొంత గూఢముగా గురుదక్షిణలో 16వ పుటలో సూచింపఁ బడినది మఱికొంత తెలియఁగోరువారు మాశిష్యుఁడు వెంకటరామయ్య కొక్కవేలు విడిచిన పినతండ్రియగు బ్ర॥ శ్రీ॥ ఓలేటి నారాయణశాస్త్రులవారి సరికొత్తయుపాసద్ద్వంద్వమును ప్రశ్నింపఁ గోరెదము అట్టియుత్కృష్టునికి స్యాలకుఁడగుట కర్మవశము గాని అందులకు దఃఖింపక యవ్వారితో

క్షీరనీరన్యాయమున నుండి కుకల్పనలు ప్రకటించుట తత్తుల్యత్వ సంపాదకము కాక తీరదు కావుననే దూరగులు నైతము పరిత్యయము చాలక రామకృష్ణుని వారింతలు పరిశీలనమును విమర్శించి తజ్ఞుల వలన గుట్టుమట్టులను గనిపెట్టి త్యజించుచున్నా రనునంశ మింతకు మునుపే సిద్ధాంతీకరింపఁబడినది దానినే బలపఱుచు నతనిస్వయంకృతాపరాధబోధకము లగునక్రమములు మఱికొన్ని చూపఁబడుచున్నవి.

(రా॥ కృ, భా, కథావతారపర్వమునుండి.)

చ॥ ఒకతఱి రామకృష్ణకవులొద్దకు వెంకటశాస్త్రి చూడను
త్సుకుఁడను బోలె వచ్చి “తెగుచోట ననుంగొని మీగురుండుగాఁ
బ్రకటన సేయఁ గోరెద భవద్గురుతాపదలబ్ధి నాకుఁ గొం
డొకయుపకార మామతిలెదుర్ భవదీయనృపాలసన్నిధిన్.

ఉ॥ వేసవికాల మేఘమును వెంజియు నేమరు దెంతు మింతలో
మాసడి మీనృపాలుని సముకుమునం దుఁ బ్రసంగమార్గముం
జేసి వచింపుఁ డేను నృపశేఖరుదర్శన మబ్బ యత్నముల్
చేసెదనంచుఁ జెల్లి మెయిఁ జెప్పెను దస్పము యోచితంబుగన్.

ఉ॥ మంచిది “వేంకటేశ్వరుఁడు మాకు గురుం డని పల్కి మీకు లా
భించెడి దున్న సర్లి కలిపించెద” నంచు వచించి మాతనిం
బంచిరి రామకృష్ణు లటు ప్రాప్తమనోరథుఁడౌట నాతఁ డిం
చించుక సంతసంపడియు నీనును పీడఁడు లేశ మేనియున్.

ఇట్లు వెం॥ శా॥ తమ్మునాశ్రయించినది నిక్కమే యగునెడల నీయంశము “నవప్రసూతప్రశంసలలో వ్రాయమానుటకుం గతము పూజ్యము, వెం॥ శా॥ రాజదర్శనార్థియై యగుచో వీరి నాశ్రయింపవలె నేమిని అసత్య మాడుపట్టులఁ గూడఁ గొంత తెలివి యుండవలయును, అదియే యున్నచో నీయా “దైవవంచితు” లీయంశమును గూడ స్వాప్నికపర్వములో నేనిఁ జేర్చికొనినఁ గొందఱు కాకున్నఁ గొందఱేని “పాపము వారికిట్టి స్వప్నము వచ్చియుండఁ బోలునని యనుకొనుటయైన దటస్థించునే మోసి

ఎట్లు తటస్థించెడినని? వాదప్రతివాదులలో నొకఁడింకొకఁడు చెప్పినట్లు తనకనుకూ
లించు సంగతులను గిలికి "ఇట్లాతఁడెప్పుడు చెప్పె" ననుప్రశ్న వచ్చినప్పుడు "స్వ
ప్నమునఁ" దని యుత్తరమిచ్చుచో నన్ను తీర్పరు లెక్కడనుందురు. కావున నీస్వప్న
ప్రసంగము కూడ మా "దైవవంచితులు" శ్రద్ధాసత్యములను వదరు నికృష్టులని లోకుల
కుఁజెప్పుటకేర్పడినదియే యని నేమిందు వేఱుగ వ్రాయనక్కఱ లేదు. స్వ
ప్నములో వెం॥ శా॥ చెప్పినట్లు లెన్ని సంగతులు కల్పింపఁబడినవి అందు రామ
కృష్ణమ్మకుఁ గలరిక్తమనోరథమును దెల్పఁదగునుకే యుప్రగల్భపుబద్దె మిట ను
దాహరింపఁబడుచున్నది.

ఉ॥ పగ్గెను మిమ్ము గెల్తు నని పల్కుచునుందును గాని కృష్ణుతో
నెగ్గఁగ లేము తిర్పతియు నేనును నాతని పేరు విన్నచో
దిగ్గురనున్ మనం? బెపుడు కృష్ణమ్మ గాథపడింభమో యనన్
దిగ్గనఁ బైఁ బడంగ నరుదెంచునొ యంచు భయంబుఁ జెందుదుర్

పాపము వీరికెంతకోరికయున్నదో? అవును.

శ్లో॥ ఉత్పద్యంతే ప్రలీయంతే దరిద్రాణాం మనోరథాః
బాల్యవైధవ్య దగ్ధానాం కులస్త్రీణాం ... విన,,
"రిక్తునిమనసుకోరికలు పెద్ద"

అది యటులుండె, ఇట్లని వెం॥ శా॥ వెం॥ రా॥ లతోఁ బల్కిన దెప్పుడు? స్వప్నమునందు. స్వప్నఫలవేత్తలిట్టి స్వప్నపు నర్థ మెట్లు చెప్పుదురు? "ఇట్టిమాట వెం॥ శా॥ వలన నీవెన్నఁడును విన నేరవు" అని చెప్పుదురు అట్లేల చెప్పవలెనందురా?, వేఱొకప్పుడు వెం॥ శా॥ యెదుటికి రాఁగానే నిలువునఁ దమయుసురు లెగిరిపోయి నట్లు కల వచ్చెననుకొనుఁడు అయ్యది యట్లు జరుగవలసినదియే యగునోటు?

(దేవీభాగవత షష్ఠస్కంధమునుండి.)

శ్లో॥ నిద్రయా చాల్యతే చిత్తం భవన్తి స్వప్నసంభవాః
నానావిధ మనోభేదాః...

శ్లో॥ మృతం పితామహం స్వప్నే పశ్యతి స్వగృహాగతం...
భ్రమోఽయ మితి నిశ్చయః,,

దీని కిన్ని ప్రమాణము లెందులకు, నిజముగా స్వప్నము వచ్చియే, వెం॥ రా॥ లిట్లు వ్రాసినను నది వృథా, వీరలకట్టి స్వప్నమే రానిచో నింకఁ జెప్పవలసిన దేమి స్వప్నము గాదు గాని యిది యొక జాతి ప్రలాపసన్నిపాత ప్రయుక్త మగు వికార మైనఁ గావచ్చును ఈ వికల్పములకేమి ''రామకృష్ణమ్మకు, తి॥ వెం॥ కవులను జయింప వలయునను మనోరథ మున్నది అట్టిశక్తి భగవంతుఁ డియ్యలేదు అందుచే నిట్టి పాటులు పడవలసి వచ్చుచున్నది,,ఇది సారము, పై మనోరథ మెట్టిభయముతోఁ గలసి మెలసి వర్తించుచున్నదో, ఆభయ మెట్టి తెల్వితక్కువ ప్రసంగమును జేయించుచున్నదో, యీ క్రిందిసాకులవలనఁ దెలిసికొన వచ్చును.

(రా॥ కృ॥ మ॥ భా॥ పునరుక్తిపర్వమునుండి)

''చ॥ ... తారు తుల్యపదభాగులె మే మెస రేఁగి తాఁకఁగన్.

క॥ సమశీలోద్యోగులకున్, సమవిజ్ఞానులకు సమచారిత్రులకున్
దమలో సఖ్యమును వివా, దము దగు నని వ్యాసభారతమ్మున లేదే.

ఇందుచేత తి॥ వెం॥ కవులు పిల్చినను వెం॥ రా॥ లు విద్యావివాదమునకు రారఁటివి సత్యమే కావచ్చును, వేదుల రామకృష్ణమ్మకీ విషయమైన పట్టుదల పూర్తిగా నున్నట్లు బలవత్తరమైన సాక్ష్యమున్నది గానఁ బైసంగతి విశ్వసించి తీరవలయును ఇతఁడు చర్ల పలకతితో వివాదమునకుఁ గాకున్నను వివాహమునకును స్నేహమునకును నంగీకరించి యశ మార్జింప యత్నించుట లోకవిదితమే శీలాదులయం దితని కతఁడు సముఁడు ''సర్వం సంపన్నం సుసంపన్నం, ఇంకఁ బైపద్యమునకు బీజభూత మగు భారతశ్లోకము దాహరించి కొండొక చర్చింప వలసి యున్నది.

శ్లో॥ యయోరేవ సమం విత్తం యయోరేవ సమం శ్రుతం
తయో ర్వివాహ స్సఖ్యంచ నతు పుష్టవిపుష్టయోః

ఈశ్లోకమునకును ఆపద్యమునకును విశేష భేదమున్నను బ్రకృత మది యంత గణ్యము గాదు ''పైవాక్య మెవరిది? ఎవరిని గూర్చినది? ఈవక్తకుఁ దుట్టతుదకుఁ బ్రాప్తమైన గతియేమి'' అనునది ప్రస్తుతము, పైవచనము రాజ్యమదాంధుఁ డగు ద్రుపదునిది, ద్రోణు నుద్దేశించి పలుకఁ బడినది ద్రోణశిష్యులచేఁ దుట్టతుదకు వక్త

కుఁ దటస్థించిన దుర్గతి సర్వవిదితము కావున దాని ననుకరించువాండ్రగతివిచారిం
పనేలని పౌరాని దైవవంచితులప్రవాదములు

‚‚నీదయా, నీదయా, నిద్రియా,,

ఇంత తెల్వితక్కువలో నున్నతమరషని $ఉన్నతస్థానమందున్నారషని తి॥
వెం॥ కవులషని అథస్థానమున నున్నారషని వీరి కోడినను గెల్చినను లాభమేనషని
తమకోని రొూడిన నష్టమషని కావున విద్యావివాదమునకు రారషనిఅంతియకాని
సామర్థ్య మేమో చాల నున్నదషనిని, ఏమీ యున్నతస్థానస్థితి, సిగ్గుసిగ్గు.

‚‚ఎన్నఁడు నెఱుఁగనివాని కేగానిదొరకితే యొందులోఁ బెట్టనే
కందుల బుట్ట్రా?,

అది యటులుండె, ఇప్పటి కిచ్చయినంతవఱకా వీరి నేతిబీఱకాయభారత మి
ట్టియప్రగల్భా నృతోక్తులతో నిండి యున్నయది,అందింతవఱకుఁ దెల్పినకథాంశ
మేమియును లేదు ''కథావతారపర్వమని'' ప్రారంభించి అందు మాశిష్యుఁడు చది
విన గురువులను గొండొక పేర్కొనిరి, అందు వెం॥శాస్త్రిని మొట్టమొదటవదలిరిపద
వడి ఙ్ఞప్తికి వచ్చి కాఁబోలు.

ఉ॥ .. చెళ్ పిళ వేంకటేశ్వరా,
ఖ్యాకునితో నెటో చదివెఁ గౌముది నిర్వదినాల్గుపత్రముల్,,

అని యొకచోఁ దప్పదుఁగూఁత నొకదానిని గూసిరి, ఈకూఁతకర్థమే లేదు
లేదన్నందులకు *అప్రస్తుత ప్రసంశలో వ్రాసిన 'స్త్రీప్రత్యయాంత మే' అనునదియే
సాక్షి, స్త్రీప్రత్యయాంతము 24 పుటలలో నిమిడియున్నకౌముదీసంపుటములు కా
నరావు చదివినది స్త్రీప్రత్యయాంతమును గాదు నుఁడీని వానికిఁ గౌముదిలో నెన్ని
యక్కరములు వచ్చునో అవియన్నియు వెం॥ శాస్త్రిభిక్షయే యని పంచభూత

$ఉ॥ క్రిందుగనున్నవాఁడు... తెగియించు... ఉన్నతిం బొందినవాఁడు... సం
దియమందు..., (రా, కృ, భా, పునరుక్తిపర్వముచూ)

* ''వెంకటశాస్త్రిగారివద్ద వెంకటరామశాస్త్రిగారు వ్యాకరణము ప్రా
రంభించి కొన్నిమాసములకుఁగౌముదిలో స్త్రీప్రత్యయాంతమే—ఎంతై
న నేమి, చదివిరి.(అప్రస్తుతప్రశంసచూ.)

ములును సూర్యచంద్రులును దజ్ఞులును నెఱుఁగుదురు కాన విస్తరింపఁ బని లేదు
ఆయాపరస్పరవిరుద్ధాప్రగల్భానృతవాక్యములతోఁ గాగితములు చెఱుచుమా దేవ
య్యలకు జాగ్రత్సన్నిపాత మంకురించిన దని యనుమానింపఁ దగు నంశములుకూడ
నా నేతిబీఱకాయలోనే కలవు, అందొకటి వృథాగా విజరగ్రామమును బట్టుక
వడఁదిట్టుట దీనింగూర్చి యీగ్రంథము పుట్టతుదను గొండొక విమర్శింపఁ బడి
యున్నది 57వపుట మొదలుకొని చూడఁదగు మఱియు నాయాయాపర్వములలో
మాదైవవంచితులు, వ్రాసిన సంగతులు సంగ్రహముగాఁదెల్పుచున్నారము వెం॥
శా॥ గారికి శాస్త్రము రాదు,మాయకవిత్వము వచ్చును, శ్రీవణానంద, పాణిగృహీ
తా, నానా రాజసందర్శన, పాండవాశ్వమేధములు పనికిమాలిన చెత్తపుస్తకములు,
గీరత పిన్నిటికన్నఁ బాడు, దీనింజదివిన వారికిఁ బాపము, వెం॥ శా॥ గారియాజ్ఞ
మీఁదనే మే మీభారతము వ్రాయుచున్నారము. స్వప్నములో వచ్చి, వెం॥
శా॥ తాను దోషి నని యొప్పికొనియెను, వెం॥ శా॥ వ్యాసమూర్తిశాస్త్రులవారికి
నున్నెపుడో విందు చేసి విలువగల నూత్నవస్త్రములు కట్టఁ బెట్టెను. కావున
వ్యాసమూర్తిశాస్త్రులవారు చాల గొప్పవారు,వీరి కతఁ డొనర్చిన విందు శబరి శ్రీ
రాములవారి కొనర్చినవిందువంటిది, ఇత్యాదులు వ్రాయఁబడినవి. ఇందులో నీ
విందుమాటమాత్రము సత్యము, కాని శ్రీశాస్త్రులవారికి శబరివలె వెం॥శా॥ యెంగి
లిపదార్థములను బెట్టెనని వ్యంగ్యమర్యాదచే స్ఫురించునట్లువ్రాయుట దండ్య
మగుదోసము, మఱియు నీవిందు వ్యాసమూర్తిశాస్త్రులవారు పెద్దలు పండితులు
బంధుసముద్రులు అనుగౌరవము వెం॥ శా॥ కిఁ గలదనుటకే బోధక మగును గా
ని వారికవిత్వ మన్న నతని కేవము లే దని తెల్పుటకుఁ బనికి రాదు, వారికవిత్వ
మునందు లోకుల కెంత గౌరవమో, వెం॥శా॥ కిని నంతియ యని విజ్ఞు లెఱుఁగు
దురుగాక అదియటులుండె, ఇట్లే అనుపయుక్తము లగుమఱికొన్ని సంగతులువ్రా
యఁబడియున్నవి, అనునది ప్రకృతము, ఆవ్రాసిన సందర్భములలోఁ దక్కినవి వి
మర్శనకు నాఁగనియసత్యము లగుటయంత తప్పు గాదు గాని విజరదూషణము
పాపత్రయోగార్హ మని యనని వారుండఁగూడదు, ఆభాగము ప్రచురించు నెడల
నంతవఱకు వచ్చుటయు, దానిపై నది కొన్నిమాసము లాపి పుట్టతుద కొకసీసప
ద్యములో నాగ్రామస్థులలోఁ గొందఱను భూషించి "టెంకాయపిచ్చికొండ"
చేయుటయుఁ బలువు రెఱుఁగుదురు, మఱియు నాయాతప్పదుభారతములో వెం॥ శా॥
గారిమీసములనుగూర్చి తాము వెక్కిరింప లేదనియు, నేమో యనియుఁగొంత వ్రిల

పించఁబడినది, "రానురప్పింపఁబనిగాన రాదు మకు" అనుదానికిఁ దెల్వితక్కు-
వగా వ్యాఖ్యాన మొనర్పఁ బడినది, దానివలనఁ దేలుసారము "మీరు వచ్చు
నెడల మేము మిమ్ము రప్పింపము గాని మిమ్ము జయించుట కేప్రదేశమునకేని
మేము వత్తుము, వచ్చుటమాత్రమే కాదు. విధిగా జయింతుము, అనునది, అగుచో
నొకపరి ఒందరు పట్టణమునకే వచ్చుట యుక్తము, ఇందునుగూర్చి, గీరత 1 భాగ
ము 36 వ పుటలోని "తే॥ గీ॥ బందరే వచ్చి" అనుపద్యము చూడఁదగు, ఎప్పుడు
వత్తురో తెల్పునెడల సభ యేర్పఱిచి వారిరాకకై ప్రతీక్షింపఁ బడును. చేవయే
యున్నచో శ్రీరాజా రావు చెల్లయ్యమ్మారావు బహద్దరువారి షష్టిపూర్తి కా
హ్వానింపఁ బడి 'వత్తు' మని యంగీకృతిం దెల్పి కూడఁ బలాయనమంత్రము స్వస్తి
చెప్పటకుఁ గతి నేమో యెఱుఁగనివా రెవ్వరు?, "పిల్లి కనులు మూసికొని పాలు
ద్రావిన నది దాఁగు నెట్లు, ఇందుఁగూర్చి యీపొత్తమున 61 వ పుట చూడఁ
దగు, ఆయీసందర్భములెల్లఁ బరికించువారికిఁ దె'రామకృష్ణమ + భాగవతము గాఁ
గన్పట్టక యెట్లుమానెడిని, అది యటులుండె, గీరత నుత్తమగ్రంథ మని తెల్పఁదగు
నుత్తరము లెన్నో, 1, 2, భాగములలోఁ జూపబడినవి, దిఙ్మాత్రమీభాగమందును
ప్రచురించితిమి, కాని యెన్నో యుత్తరము లింకను, నిల్వయున్నవి, కొన్ని
యిటఁ జూపఁబడుచున్నవి.

ఉ॥ శ్రీపతివేంకటేశకవి సింహములార? శతావధానవి। ద్యాప
రభాగభారిసకలాంధ్రధరాధరసత్ప్రభావప్రభా। దీపకకీర్త్యుదంచితవిధిప్ర
వణాత్మకులార? సత్కృతి। స్థాపకులార? నేఁ దమపదంబులకుం బ్రణ
తుల్ ఘటించెదన్॥ చ॥ చరితములందు గీరతము చాలరసాకరమయ్యె
నీతి। విస్ఫురణము గాంచనయ్యె, గురుసూరులమన్నన హెచ్చునయ్యె
నేఁ। డనుదినమీ 'యన్' చరిత మార్యులు తాము రచించినట్లు నే।
నెఱిఁగి లిఖింతు నొక్కప్రతినీయెడకుం దయసేయ వి, పి, గాన్. క॥ అ
ద్యతనోభయకవులం। దుద్యత్కీర్తిప్రతాపయుక్తులకిలనన్। హృద్యు
లగుతముకునేసన। పద్యప్రణతిం బొనర్చి ప్రమదము గాంతున్.

6-3-13 గుంటూరు, మిషన్ కాలేజి, పెరవలి, పార్వతీశ్వరశాస్త్రి

పైవారిదేమతియొకటి. 16-11-13.

తాము ప్రచురించిన "గురుదక్షిణను" జూచితిని, ఇంతకు ముందటి ప్రథమ భాగముం జదివియుంటిని. ఇక్కాలమున శిష్యహితోపదేశముచే య నింతటిస్మృతిగ్రంథమును రచియించి, లోకోపకృతింబొనర్చుచున్న తమ్మును సహస్రధాకొనియాడుచు నొక్క గురుదక్షిణను వీ, పి, గా దయుచేయం బ్రార్థించుచున్నాఁడను.

ఏ, ఈ, ఎల్, ఎమ్, కాలేజ్, సహాయాంధ్రోపాధ్యాయుఁడు;
పెరవలి, పార్వతీశశాస్త్రి, గుంటూరు.

పెద్దింటి హయగ్రీవస్వామి అనేక ప్రణామములు॥సా॥ ఆర్యవటం- గొల్లపాలెంపోస్టు, కాకినాడతాలూకా, గోదావరిజిల్లా॥ తాము చెప్పిన గీరతము నాకు వక ప్రతి వెంటనే వీ, పీ. గాదయచేయించుటకు ప్రార్థించుచున్నాను. చదువరుల కపరిమితానన్దదాయకమని మన ప్రసిడెన్సీ యంతయు కీర్తి విస్తరించెను. గాన సదరు గ్రంథము చదువనెంతో వేడుక కలిగి ఈవిజ్ఞాపనపత్రిక వ్రాసినాను.

ది 16-11-13 స॥

తమ రిదివర్కు రచించిన గ్రంధములు కొన్ని మాత్రము నావద్దనున్నవి. అందు, సర్వజనోపయుక్తంబై, కల్పభూజహంబువలె సకలార్థదానశాలియై, కాలమేఘుంబుచందంబున గంభీరధ్వని విరాజితంబై, భారతకథావిధంబున, నానావర్ణసముస్త్రపదభూయిష్ఠంబై, యొప్పారుచున్న గీరతప్రథమభాగమునుజూడ నాడెందం బమందానందతుందిలంబయ్యె. మల్లాది వెంకటసుబ్బయ్య, గుంటూరు 14-3-1913.

19-1-13.

తమ గీరతము నామూలాగ్రముగఁ జదివితిని. ఇంక్లీషు గొప్పను దెలుపుచు నానంద మొనఁగూర్చుచున్నది.

పురాణం, రామచంద్రశాస్త్రి. ముక్త్యాల (సంస్థానము) కృష్ణాడి॥

సీ॥ నరవిఁ గృతఘ్నుల జక్కాడి జయమొంది ప్రతిభవిల్లుమీ పాశుపతముగంటి...భారతప్రతిభమైఁ బండితకోటిని దన్పెడు మీగీరతమ్ము గంటి..."

దార్వేముల, వెంకటశేషశాస్త్రి. 22-3-14

గోపువారిపాలెం, ఏపూరుపోస్టు, వినుకొండతా॥ గుంటూరుడి॥

ఇక్లైందటో నిర్వ్యాజముగా నుతించుపాత్రమును వెం॥ రా॥ లెట్లు తిట్టిన నేమి ప్రయోజనము, అదిగాక వారేని స్వస్థచిత్తులై వ్రాయువ్రాఁతలో నిందించుచున్నారా? పాపము! గీరతమును జదివి అవసరంముం బట్టి ఖండింపనెంచి వీలులేక చేయు "హాభారతము" లోఁగదా తిట్టుచున్నారు, గుఃఖసముద్రములో మునిఁగినవా రేమన్నను నది విజ్ఞులు పాటింపఁ దగదు అదియటులుండె, చూచినంత లో వీరి "హాభారతము" సత్యమునకుఁ జాలదూరముగ నగపడుచున్నది. కాని యతిప్రాసాదు లనుకూలముగ నున్నవని చెప్పటకు సందియము లేదు, అందీక్రింది పద్యమును. వెం॥ రా॥ లెందుకో వ్రాసికొనియుండిరి.

క॥ ఒకపండితుఁ డొకపాముసుఁ, డొకలోకంబైననేమి నోయాయన పద్యున్
సకలమ్ముం దముఁ దెగడిన, స్వకీయదోషమును దెలియఁజాలరు కుకవుల్.

లోకులు వీరిప్రవృత్తిని గుఱించి యేవనడుటను గూర్చి గీరతమెల్లెడఁ బలుప్రమాణము లిచ్చియుంటిమి. అవి చదివి యీపద్యమును జదివికొన్నవారి కిందులకుదాహరణమును వేఱుగ వెదకవలసి యుండదు గదా? ఇఁక నసత్యవర్తనుల ప్రతిజ్ఞ లెట్లుండునో తెలిసికొనఁ దగు నొకయుదాహరణను మాత్రము వెం॥ రా॥ల "హాభారతము, నుండి చూపుచున్నారము.

తే॥ గీ॥ అనృతవిషయమ్ములెల్ల సత్యములుగాఁగఁ
జెప్పి మెప్పులు గొనుట మాచేతఁ గాదు

ఉన్న దున్నట్లు వ్రాసెద మొప్పోఁ దప్పోఁ
జెప్ప రారయ్య పండితశ్రేష్ఠులార.

పండితశ్రేష్ఠులు రావలయునఁటని, పాపని కెంతధైర్యమున్నదిరో, అస్తు ఇందలివ్యంగ్యమువలన గీరతమును లోకమెల్ల మెచ్చెననుటకుఁ బ్రతిపక్షులుఁ గూడ నొప్పికొనక తప్పక వచ్చినది యని విస్పష్ట మగుచున్నది. అందనృతవిషయమే యున్నదో సూనృతమే యున్నదో తెల్పవలసినయావశ్యకత లేదు, ఈయంశమును సాధింపఁదగులోకాభిప్రాయము లుదాహరించి యుదాహరించి వినిపితిమి, కాక, "ముంజేతికంకణమునకద్దమెందులకు" జగమెఱిఁగినబ్రాహ్మణునకు జందె మెందులకు" "నీరుపల్లమెఱుఁగు, నిజము దేవుఁడెఱుఁగు,, కొన్నిటియందలినిజమును గనిపెట్టుటకు దేవునివఱకుం బోవలయును గాని "పట్టపగటి దొంగతనపు" వ్రాఁతలయందలిసత్యమును గనిపెట్టుట కెవ్వరేనియుఁ జాలుదురు. అట్టివ్రాఁతలను వ్రాయుచు మా వెం॥ రా॥ లు లోకమును విశ్వసింపఁ జేయవలయు నని విశ్వప్రయత్నము చేయుచున్నారు, వా రెన్ని యొట్లు, సత్యములు, కావించి సంగతిసందర్భములు ప్రకటించుచున్నను నయ్యవి గని లోకము లేవగించుకొనుచునే యున్నారు. అట్టిస్థితిలో వా రొనర్పఁదగిన దేమి, పాపము స్వయంకృతాపరాధమువలనిఫల మనుభవింప వలసినదే, ఒకయసత్యమున కై తొంబదితొమ్మిది యసత్యములను లిఖించి వానివలన లోకులచే గర్హితు లగుటకన్న దుర్దశ నొండొండెద్దియేని యుండదు.

శ్లో॥ అత్యుత్కటైః పుణ్యపాపై రిహైవ ఫల ముచ్యతే॥

అనుట కింతకన్న దృష్టాంత మేమి కావలయును, ముందు గురుత్వమును దాఁచి "పిపస్త్రీప్రత్యయాంతమువఱ" కనిబోఁకి పదపడి 24పుటలు గాత్రమే యని "నావాఁటికిఁ దీసికట్టు నాగంభట్టు" గాఁ బొల్లు పలుకుచున్న మా వెం॥ రా॥ ల కష్టమును భగవంతుఁడే పాలింప వలయును, స్త్రీప్రత్యయాంత, మన్నప్పుడు సుమారు సగమును, ఇప్పుడు మరల నాసగములో సగము లోపింపఁ జేసిరి, దీనివలన వెం॥ శా॥ గురుత్వ మేమో క్షీణించు నని తలఁచుచుండిరి గాని యున్నది "యాదవకులపుముసలము" వలె నెంత యఱుగఁ దీసిన నంత విస్తరించి చేయఁదగుపనిని జేసియే తీరు నని మాత్రము గుర్తింపఁ జాలకున్నారు, "స్త్రీప్రత్యయాంతము" కొన్నిప్రతులలో 63 పుటలు, కొన్నిటిలో 56 పుటలు, కొన్నిటిలో 49 పుటలుగను

గానవచ్చెడిని ఇందుఁ దక్కువసంఖ్యను గైకొన్నచో 24 దానిలో సగభాగముగఁ బరిణమించెడిని ఇంతలో నజంతస్త్రీలింగములు ప్రారంభ మగును, తక్కిన సంగతు లెటు లున్నను వెంకటరామయ్యకుఁ గౌముదిలో శబ్దాధికారము గూడఁ దుద ముట్ట లే దని పైవ్రాఁతలవలనఁ దేలును. అగుచో నితఁడు "శాబ్దికజీవుఁ" డెట్ల గునో? ఈ "శాబ్దికజీవ"త్వమునకై వ్యాఖ్యానాదులవఱకుఁ బోకున్నను గౌముదిలో మఱికొంతయేని చదువ వలయును గాన నాభాగమునకు గురువులను వెదక వలయును, చర్లనారాయణశాస్త్రిగారి నే పేర్కొందమన్నచో నాయనయొద్ద లఘుకౌముదిమాత్రమే చదివినట్లు వ్రాసినవ్రాఁత బాధించును. (చర్లనారాయణబుధేంద్రసాకేతమునఁ । గావ్యనాటకాదులు లఘుకౌముదియును (రా, కృ, మ, భా. కథావతార పర్వము చూ.) ఇఁక——

క॥ "గణుతిగలవ్యాసముఖబుధ, మణులపై" (రా, కృ, మ, భా, క, ప, చూ)

నన్యాయముగా నీభారము మోపవలెను, గాని యిందులకు వారును నంగీకరింపరు పైఁగా——

("తటస్థించినపుడు...క్షణశః కణశః. (రా, కృ, మ, భా, క, ప, చూ)

అను "గోడమీఁదిపిల్లి, వ్రాఁత" యంతభారమును మోపుటకుఁ దోడ్పడదు ఇఁక నెవ్వరియం దీభారమును మోపవలెనో చదువరులే విచారింపవలయును. వెంకటరామయ్య కౌముదిలో 24 పుటలుమాత్రమే కాని స్త్రీప్రత్యయాంతముమాత్రమే కాని చదివెననునది సత్యదూరము, అంతకన్నఁ జాల నధికమే చదివెను గురువునుమాత్రము వెదక వలెను, ఎంతవఱకుఁ జదివెనో లోకాభిరామాయణపీఠికలో వివరింతుము, ప్రకృత మీయిసుకపాఁతఱపనినుండి యింతతో విరమింతుము, వీరియసత్యములను జూపుటకింతవఱకుఁ బెంచవలసి వచ్చినది గాని ప్రస్తుత మగువిగ్రహారాధనమునకును దీనికిని బొత్తిగా సంబంధమే లే దని మేమెఱుఁగుదుము.

ఇట్లు,

తిరుపతి వేంకటేశ్వరులు.

ఆవశ్యకమైన సవరణలు.

కలికి, బోత్రవ, వేంకటేశ్వరు, పొల్లు, సాంగ, దొరకొంటి, ఎఱుగ, చుక్రోడ, పరుడు, సాకు, దిర్పవేం, ఆయీచోట్లం, గలస్వల్పవ్యత్యాసములును, అక్షరము లుండియు నంటని మఱికొన్నిచోటులును, యథోచితముగా సవరించుకొని, నీహిమ. సితకేశన్యాయ, అర్జునస్తను, క్రియలన్, పద్యపా, ఆకొండు, అపశస్సు, బోదల, పరులగుచే, అనుసితొప్పిదిచోటులును క్రమముగా, నీమహిమ. సితకేశన్యాయ, అర్జునస్తున, క్రియన్, పద్యపాద, ఆడికొండ్రు, అపయశస్సు బోలదు, పరులగుటచే, అని, దిద్దుకొని, ఉపోద్ఘాతమునందలి 'పలుకులు' ప్రదీక్షింప, లోనగు స్వల్పవ్యత్యయముల నెఱిగి గ్రంథభాగమునం దుదాహరించిన శ్రుతిస్మృతిపురాణాదులు గాక గ్రంథవిస్తరభీతిచే వదలిన మఱికొన్ని ప్రమాణములను బుద్ధిబలమువలనం దెలిసికొని నాస్తికమతఖండనప్రధానమును, ఇహపరలోకసాధనమ్మును, సకలశ్రేయోనిదానమ్మును నగు నిందలిసారము నరయంగోరుచున్నారము, మఱియు నీక్రింద నుదాహరింపం బడు శశిలేఖలోని యంశములను పీఠికలోని 12వ పుటలోని 8, 9, 10, 11, పంక్తులకును గ్రంథములోని 51వ పుటలోని ౧౫౭, ౧౫౮, ౧౫౯ సంఖ్యలుగల పద్యములకును సంబంధింపం జేసికొనం గోరుచున్నారము.

(1914 సం॥ నవంబరునెల 17వ తేదీ మంగళవారం శశిలేఖనుండి.)

షష్ఠిపూర్తి, అవధానములు

ఈనెల 9- తేది సోమవారంనాడు చెల్లాయమ్మారావు బహద్దరు వారి షష్ఠిపూర్తి మహోత్సవము జరిగినది... వెంకటరామకృష్ణకవులను, తిరుపతివెంకటకవులను అవధానములకు శ్రీచెల్లాయమ్మారావువారు పిలిపించగా మొదట సమ్మతించిరి. అంత కార్యక్రమపట్టికలు అచ్చొత్తింపించిరి. ఏకారణముచేతనో రామకృష్ణకవులు వచ్చుటకు వీలులేనట్లు సూచన చూపింప నా కార్యక్రమపట్టికలు వదలి, తిరిగి కార్యక్రమపట్టికలు ముద్రింపించి;... 10- తేది తిరుపతి వెంకటకవుల శిష్యులలో నొకరగు బ్రహ్మశ్రీ, వేలూరి శివరామశాస్త్రిగారిచేతను అష్టావధానము చాల బాగుగా జరిగినది. రు 116లు బహుమాన మొసగిరి...అవధానులకు రెండు నూటపదార్లు బహుమాన మిచ్చిరి తిరుపతి వెంకటకవులకు వెంకటరామకృష్ణకవులకు సమావేశము కలుగుచున్నది. యెద్దియో వైచిత్ర్యముండునని అనేకయూళ్ళనుండి చాలమంది జనము వచ్చిరి... శ్రీరాజా చెల్లాయమ్మారావువారి వంటివారే పిఠాపురం ఆస్థానమునకు సంబంధించినవారు పిలిపించినప్పుడు సభకురాని వెంకటరామకృష్ణకవులను, మరి యేరాజులు వీరికి తిరుపతి వెంకటకవులకును సమావేశముచూపించి సభ చేయింపగలరు. ఇంక యిట్టి వూహ యెద్దియయిన ఎవరికి యిన నున్నయెడల అద్ది మానుకుందురుగాక.

ఇట్లు,

తులశి, విశ్వనాధము,

శ్రీమత్పరదేవతాయైనమః.

గీరతము, విగ్రహారాధనము.

"శ్లో॥ స్వస్తి ప్రజాభ్యః పరిపాలయన్తాం, న్యాయ్యేన మార్గేణ మహీం మహీశాః
గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభ మస్తు నిత్యం, లోకా స్సమస్తా స్సుఖినో భవన్తు. ౧

శ్లో॥ కాలే వర్షతు పర్జన్యః, పృథివీ సస్యశాలినీ
దేశోఽ యం క్షోభరహితో, బ్రాహ్మణా స్సన్తు నిర్భయాః. ౨

శ్లో॥ అపుత్రాః పుత్రిణ స్సన్తు, పుత్రిణ స్సన్తు పౌత్రిణః
అధనా స్సధనా స్సన్తు, జీవన్తు శరదాం శతమ్. ౩

శ్లో॥ మఙ్గళం భగవన్ విష్ణో, మఙ్గళం మధుసూదన
మఙ్గళం పుణ్డరీకాక్ష, మఙ్గళం గరుడధ్వజ. ౪

శ్లో॥ నీలాచలనివాసాయ, నిత్యాయ పరమాత్మనే
సుభద్రాప్రాణనాథాయ, జగన్నాథాయ మఙ్గళమ్. ౫

శ్లో॥ ఉపనయతు మఙ్గళం వః, సకలజగన్మఙ్గళాలయ శ్రీమాన్
దినకరకిరణనిబోధిత, నవనళినదళేక్షణో రామః". ఓం. ఓం. ఓం. ౬

గ్రంథప్రారంభము.

ఉ॥ కర్ణమలప్రభూతమధుకైటభదానవదుష్కృతఘ్ను తా
దర్ణయహారి శౌరిఁ దలఁతున్ మధుసూదను వేంకటేశ్వరా
భ్యర్ణసమాప్తవిద్యు రచితాగసు వేంకటరాము దుర్వచః
పూర్ణముఖాంతరున్ వినయపుంజసమంజసుఁ గా నొనర్పఁగన్ ౧

మ॥ సరియా నుత్తర మొందు లేమి నసురాచారుండవై వేంకటే
శ్వరునిం దిట్టఁ దలంచి స్వాంతగతవిశ్వాసమ్ముఁ బోఁ ద్రుంచి యీ
శ్వరదూరం బగుదుర్మతం బొకఁడు సంపాదించి యారౌర ! ము
ష్కరవాక్యమ్ములు వెళ్ళఁ గ్రక్కెదె కృతఘ్నగ్రామచూడామణీ. ౨

మ॥ అనృత మ్మన్న గుడమ్ము నీకు, గురుదేవామ్నాయనిందాప్తి జీ
వనమే నీకుఁ, గుమార్గవర్తన మనన్ స్వారాజ్యమే నీకు, ని
న్ననఁ నేమున్నది ? జన్మకాల మటు సవ్యాసవ్యభేదమ్ములన్
గనఁగా నీక కలంచుచుండె నెటు శక్యం బట్టిచో నర్భకా. ౩

ఉ॥ వెంకనఁ దిట్టి పోయ నలవెంకనతోడ నభేద మొందు నీ
కంకెను రామకృష్ణులను నట్టు లభేదము చేసి తిట్ట నే
జంకఁగ నేల ? కైత యది సాగదొ ? లేఖిని వ్రాయదో ? వృథా
శంకమునందు ద్రుంగుటకుఁ బ్రాజ్ఞుఁ డెవండు కడంగు నర్భకా. ౪

ఉ॥ ఏఁబది చెప్పి యుంటి "యిఁక నేఁబది సెప్పఁగ నుంటి" నంటి వీఁ
డేఁబదు లెన్ని చెప్పఁగలఁ డిట్టియభేదము పట్టెనేని రూ
శాబక ? యుద్ధగంగమున శాతకృపాణిక పాణి నూని దు
ర్ధిబహుశారికంఠములు ద్రెంచును ? త్రెంచుకొనం దలంచునో. ౫

శా॥ తిట్టన్ రాదని కాని యట్టి దొకసందేహమ్ము లేకున్నచో
నెట్టో చెప్పుము రామకృష్ణులకు నిర్ద్వైయత్వసంసిద్ధి; తి
ర్గుట్టన్ బొల్చెడివేంకటేశ్వరున కేరున్ దోసమున్ దీనమున్
గట్టంగా విసఁ బోము కృష్ణున కటుల్ గాఁ డెంచువా రున్నచో ౬

సీ॥ జారుం డనఁగ వచ్చుఁ జోరుం డనఁగ వచ్చు మానినముగఁడంచుఁబలుకవచ్చు
స్త్రీఘ్నుండనఁగవచ్చు గోఘ్నుండనఁగవచ్చుఁబసుల కాపరియంచుఁబలుకవచ్చు
కల్లరీఁ డనఁగవచ్చుఁ గొల్లఁ డీఁ డనవచ్చుఁ బల్లెవాఁ డని చులకఁ బలుకవచ్చు
ఉత్తముం డనవచ్చు నత్తముం డనవచ్చుఁ బాఱుఁబోతని నెక్కి పలుకవచ్చు
గీ॥ చాకివాఁ డని యనవచ్చు నన్న "బొంగు", పెదవిఁ జేర్పుడివాఁడని వదరవచ్చు
ఏమనిన నేమి భక్తి యొక్కంతగల్గి, యేమనక యేమి యది లేని హీనజనుఁడు.

సీ॥ చెడుకంపు గొట్టెడిచేఁప నాఁ జెల్లదో? తాఁబేలని వచింపఁ దప్పు గలదొ?
వంకానఁ బొరలాడువంది నాఁ జెల్లదో? అరమానిసి యటన్న నతుక దొక్కొ?
బలి నాశ్రయించిన పాఱువాఁ డనరాదొ? మాతృఘాతుకుఁ డన్న మాట తగదొ?
తండ్రిపో పొమ్మన్న ధన్యుండనఁగ రాదొ? త్రాగుఁబోతను మాట తగనిదగునొ?
గీ॥ తిండిపో తన్నఁ జెల్లదో? ముండజగ్గఁ, డన్న నరిగాదొ? కలికిగా నాడరాదొ?
అతని పూర్వోత్తరమ్ముల నరసి భక్తిఁ, గల్గియే మన్న దానఁ గొంచెగలుగఁబోదు.

సీ॥ విధవవాజియటన్న బుధులొప్పరో? విపాశ్రియుఁ డన్న సత్కవీశ్వరులు వినరొ?
ధీరహితుం డన్న సూరు లొప్పరొ? యశోదాదారకుం డంచు వేదు లనరొ?
నరకాభిగామి యన్న మహాత్ము లొప్పరొ? స్థిరగదుం డనవిపశ్చితులు కనరొ?
పాతశిశుపాలకుం డనరొకో విజ్ఞులు? గోత్రోద్ధరణుఁ డనుకొనరొ కవులు?
గీ॥ ఎందుఁ గురుకుల విద్వేషి యీతఁ డనఁగ, వచ్చు నీశునకమ్మనవచ్చు నిచ్చ
భక్తి యొక్కంత యేనియుఁ బూరుకొన్న, వాఁడితరుఁ డే? యన్నను వమ్మునమ్ము

గీ॥ తల్లికి మగండు *లంజకుధవుఁడు నోటఁ; జున్నుగొట్టుకొనినవాఁడు మామగారి
కొంప కూల్చినవాఁ డత్తఁ గొనరువాఁడు, లోనగు పదంబు లెన్నియు నేని గలవు

తే॥గీ॥ అన్ని పదములు భగవంతునందుఁ జెల్లు, నన్ని శ్లేషలు వానికి నన్యథా స
మంజసార్థప్రదము లయి మలయు వాని, పేరు ధరియించుచోటఁ జేకూఱుటెట్లు

తే॥ గీ॥ మంచిగంధపుచెక్కలనంచి రాన, భంబు లెటు లట్ల యాభగవంతు నాము
మందమును బేర్మిధరియింతు రంతమాత్రఁ, దత్తదుచితంబులుగొనాలుదవులఁబోవు

---

* లంజా, లక్ష్మీః, (ఏష్టి, నిఘంటువు చూ.)

క॥ తిరుపతి వెంకనయనఁగాఁ, దిరుపతివెంకనయె యనుచుఁ *దెగఁబొగడిరి కొం
దఱు; నీవో తెగఁదిట్టితి, విరుమతముల దేవతాత్వహీన న్మైనసెన్. ౧౩

ఆ॥వె॥ హితుల సుతుల కే మహితుఁడవయ్యెను నీవు, నన్ను దేవుఁ జేసినావు గాన
నతనియంశ మేదొ యధిక మందఱికన్న, నన్నుఁ జెందినట్టు లెన్న వలయు.

ఉ॥ తిట్టిన నేమి నీసుడువు తిట్లు మహాత్మకు సాక్ష్య మిచ్చె నా
"రొట్టియ నేతిలోఁబడియె" రోసముతోఁ బని లేదు గాని నీ
పట్టినపట్టు తప్పు, పలుపావము లక్రతనం బొనర్చుచు
న్నట్టులు నాకుఁ దోఁచు నద యద్దైత శక్తిగొలంది నందుచే. ౧౪

ఉ॥ ఏదియొ హేతు వుండవలె నించుక తిర్పతివేంకటేశు మ
ర్యాదకు కీడు పాల్పడుట యన్నది యూరక యెట్టులబ్బు? వీఁ
డేదె నవాఁడు? తిర్పతి మహేదెనవాఁ? డెటు లిర్వ రేకమై
నోఁ? దురిత ప్రచారులకు నూరక గోచర మేల కావలెన్. ౧౫

ఉ॥ అందుకె కాదు పూర్వకృత మన్నది యొందలకేని తప్ప దే
పందము తక్క నీనుడికి బద్ధుఁడు గాని వినేకి లేఁడ యిం
తెందుకు? నీవు దేవగురుహేళన సల్పుటకేని యేదియో
కందు పురాకృతం బొకటి కల్గియ తీరవలెన్ గుమారకా. ౧౬

ఉ॥ కర్మవశంబు కాక యిటుగాఁ దెగియింతువె? బుద్ధి యెప్పుడుం
గర్మము నంటి పోవు నది కార్యము చేనను మేయ మయ్యె నీ
కర్మము త్రిప్ప నాతరము గాదని కొంత యెఱింగి యుండియున్
ధర్మము గామిఁ గొండొక వృథా ప్రలపింతు భవద్ధితార్థినై. ౧౭

* తిరుపతి వెంకటేశ్వర నామము తమకు సార్థకమేయగుచున్నది...ఇ
మ్మహాకలియందు దేవరవారు నామమాత్రముననే గాక...యు... ము...మూ...
ముసు... విచారించిన శ్రీ తిరుపతి వెంకటేశ్వరుని భాతిఁ జెలంగిరన్న నెంత
యు నొప్పిదమే యగుచున్నది..."

వేలూరి సుబ్రహ్మణ్యం, అమరవరం, భద్రాచలంపోష్టు; 4-8-13.

☞ పరా:—ఈవిషయమున కెన్నేని యుత్తరములున్నను విస్తరభీ
తిచే నొకటి మాత్రమే యుదాహరించి మిన్నకుంటిమి.

ఉ॥ కాన సమస్తమానవులు గర్మపుదాసులు, నిక్క మింత; యు
ద్దానికి తాననే యెటులొ దక్కెను దిర్పతి వేంకటేశునా
మానఁ బ్రసిద్ధి చెందఁ గలమాన్యత నా, కిఁక నీకొరి దక్కెన
ద్దాననె వేంకటేశగురుదైవతవైరకృతాపచారముల్. ౧౯

గీ॥ ఒకఁడు వేంకటరాముఁడింకొకఁడు రామ,కృష్ణుఁడీరీటిలోఁ గొంత గెలుపుఁ జేసి
ప్రాఁకినారెట్లొ వేంకటరామకృష్ణ, పదవికీ పాట్లు మాకుఁ జొప్పడవుతఁ యె. ౨౦

ఉ॥ వేంకటనేతఁ దిట్టినను "వేంకట" నామము మోము ద్రొక్కె నీ
వంక మడంచుచున్నయది బాలకి "వేంకటఁ" దీసికొన్న న
ర్ధాంకము రామకృష్ణునిదె యా నొక "రామ" పదమ్ములోన మీ
రింక నడంగఁగా వలయు నిర్వురు భావుకు లెంత కష్టమో. ౨౧

ఉ॥ "వేంకటరామ"లోనఁ గల వేంకట శబ్దముఁ దీసి "రామకృ
ష్ణాంకములోని "రామ"పద మట్టులె యూడఁగఁ దీఁకి రామకృ
ష్ణాంకము దాల్చెనే గురునియాకృతిఁ బేరునఁ దోఁపకుండు మీ
రింక నటుల్ పొనర్పఁ జను హేయపు "వేంకట"నామ మేటికిన్. ౨౨

ఉ॥ ఏయవినేకిమో యొకరుఁ డెట్టులొ *"మీనములం దగిల్చి "పి
న్నాయన" యంచు బిల్చెనఁట నాయన చెల్లెలి, నట్లె వెంకనన్
బాయఁగఁ ద్రోచి నీవు గురుపట్టపుఁ బీఠమునందుఁ జర్లనా
రాయణు నిల్పుటానికయుఁ బ్రాజ్ఞులకుం గనుపట్టు నర్భకా. ౨౩

ఉ॥ ఏ యొక లేశమో సుకృతమే నిజ, మంతన నీకుఁ జర్లనా
రాయణుఁ డోజ్జయై యొకఁడు రాయి యటప్పయ నయ్యెనేమి? నన్
డాయఁగ వచ్చినప్పుడొకటన్ నను కాఁకరఁ బెట్టెఁ జర్లనా
రాయణుఁ డే వచించెఁ జుమి యర్భక నీ తద్గురుతాల్పు తా గతిన్. ౨౪

క॥ ఏ కాతుక గవిదాత్మత, చేకొని యుగురుని గాఁగఁ జెప్పికొనఁగ నా
నాకిది యక్కజ మితని, నేకతనన్ ద్రోయఁగల్గి తెలిసిఁగదవనా. ౨౫

ఉ॥ వేంకటశైలదేవుపయి వేరము పట్టుటఁ జేసి వానిపా
పాంకము దాల్చె వెంకనయు నట్టిఁడ యయ్యెను? బాగుబాగహో!

---

* "సీ॥ మేనత్తయుంటకి మీనమ్ములంటిచి పిన్నాయనాయని పిల్చినట్లు".

“వేంకట” యనఁ బద మ్మరిది, వీడుము దాని*నప్రతిష్ఠితం
బంకము పెట్టుకోఁదగని” దందురు పెద్ద లెఱుంగు మర్భకా. ౧౭

గీ॥ “కాలు వట్టుక వడఁగాఁగఁగాఁగడంగఁ, జూరువట్టుక ప్రేఁగాడుతీరుదోఁచ
“బొంగదిబుజానఁ బెట్టుక పొమ్మటన్నఁ,” బోక వెంకన నీపేర దేఁకుఁగంటె.

ఉ॥ పేరది మార్చుకొమ్మయయి వేంకటనేతభయంబు నీకు దు
ర్వారము గాకయుండుఁ గులపద్ధతి మున్నగఁ గొన్ని మార్పుకోఁ
గూరిన నీకుఁ బేరొకటి కొండొక మార్చిన నేమి పోవు? ని
స్సారపుఁ ద్రోవ ద్రొక్కెదవె? చాలు నిఁకన్ విడు మిదురంతముల్. ౧౮

ఉ॥ ఎట్టికులమ్మునన్ బొడమి తెట్టియపాత్రపుఁద్రోవఁ బావపుం
గుట్టెగఁ బ్రాఁకుచుంటి విది గూడకు నూ? కని గట్టెనేని నన్
దిట్టుము మిన్నకుండెదను దేవునిఁ దిట్టకు పెల్లలోకముల్
దిట్టి శపించు ని, న్నికట దేఁకుడు నందనుకోకు మర్భకా. ౧౯

ఉ॥ ఎందులకేసి యేగవలె నెక్కడకేనియు “వీఁడె వీఁడె యా
సిందకుఁ, డంచు వ్రేలికొన నిన్ గనిపించుచు నెండొరుల్ పొరిన్
ముందర వెన్క నాడుకొన ముచ్చముడుంగుట యెంత కష్ట? మే
సిందకు సైఁచినన్ ద్రిభువనీపతినిందకు సైఁప రెవ్వరున్. ౨౦

ప్రకా:—చదువరులారా? ఈపైని, వెం॥ రా॥ ల॥ తిరువతి వేంకటేశ్వరార్థశతకమునుండి గొన్నిపద్యములనెత్తి చూపుచు వానికి సంబంధించిన మాసిద్ధాంతములను దెల్పుపద్యములు నెలకొల్పుదుము, వెం॥ రా॥ ల॥ యయుక్త పరిసంగము సర్వమును జూడఁగోరువారు, వారియర్థశతకము పూర్తిగాఁ జూడఁ గోరుచున్నారము. తి॥ వెం॥

---

*“ఘోషవదాద్య న్తరన్థం...(అనర్ప్రతిష్ఠితం)...నామకుర్యాదితి నామకరణ సంప్రదాయవిదో యాజ్ఞికాః.

(...సకలాంధ్రి జగమ్మున కీవ వేల్పవై వెలయఁగ లేదుగా...)

శా॥ నాకున్ దేవుఁడె నీకు దేవుఁడె సుమీ నాయన్న! వెంకన్న, యే
లోకుల్ వాసిని సన్నుతింతు రఘువల్లుల్ ద్రెంపఁగా; నాంధ్రభూ
లోకంబుం దాకకొంత గాదు పదునాల్గున్ లోకముల్ గూడ న
ద్యేకాకారుని గొల్తు రేరొ విమతుల్ హీనుల్ జడాత్ముల్ వినా. ౩౧

(...ఏ రాజమహేంద్రిమందిరవరమ్మున నీకుఁ బ్రతిష్ఠ గల్గె...)

ఉ॥ రాజమహేంద్రమందిరవరానఁ బ్రతిష్ఠయె లేదుగా! మహా
రాజనతాంఘ్రి వేంకటవరాత్పరమూర్తికిఁ; *బీఠికాపురీ
రాజమహేంద్రమందిరవరంబునఁ గల్గిన పూజకూడ నీ
కో జడబుద్ధి! సుంతయిన నూహకు రాదది యేమికర్మమో. ౩౨

---

*(1910 సం॥ 1-2- సంచికలు ఆర్యమతబోధిని నుండి)

శ్రీతిరుపతి వేంకటేశ్వర మాహాత్మ్యము.

"శ్లో॥ స్రగ్భూషాంబరహేతీనాం సుషమావహమూర్తయే, సర్వార్తిశమనా యాఽస్తు వేంకటేశాయమంగళం." (వేంకటేశ్వరస్తోత్రం)

ఈకలియుగములో వేంకటేశ్వరుఁడు ప్రత్యక్షదైవమై యున్నాఁడు. కావుననే పెద్దలు "కలౌ వేంకటనాయకః" అని నుడివియున్నారు. వేంకటేశ్వరుఁ డార్తత్రాణపరాయణుఁడు. ఈతఁడు నతజనుల బాధలుమాన్ప, తిరుపతిలో వేంకటాద్రియందు వేంచేసియున్నాఁడు. నిక్కమైనభక్తితో నీదైవమునుగొలిచిన డింగరీంద్రు సర్వవిధములగు బాధలనుండియుఁ దొలఁగి సుఖపడుదురు. కావునఁ బ్రతివత్సరమును వేలకొలఁది భక్తులు తిరుపతివేంకటేశ్వరుల దర్శనమునకుఁబోయి యార్తిరహితులై గతకిల్బిషులై తమతమ నిలయంబులకుఁ జనుచుందురు. ఇయ్యది యాస్తికులగు హిందువులకెల్ల బాగుగాఁ దెలిసినవిషయమేయైనను నిప్పుడు మనహిందువులలోనే కొందఱు క్రీస్తుమతవికారమగు బ్రాహ్మమతమును గల్పించుకొని యీప్రత్యక్షదైవతము యొక్క మహిమనుగూర్చి సందేహించుచున్నారు. సందేహించుటయే కాదు. భక్తిచే వేంకటేశ్వరుని సేవించు సాధుజనులఁ బరిపరివిధముల నిందించుచున్నారు. అట్టి వారికిఁగూడఁ దనమహిమ బోధపడి వారు

(పామరులైన దానవులు బ్రహ్మరథమ్మును బట్టి దేవతాగ్రామణి
వివె యుంచును ముఖస్తుతి సేయుచునుందురు.)

ఉ॥ "పామరులైన దానవులు పట్టిరి బ్రహ్మరథం" బటంటి వా
నామము నెట్లు వ్రాసితి వనాథజనంబులు పట్టినప్పుడీ

కూడఁ దనభక్తులై తరింపవలెనను వత్సలత్వముచేఁ గాబోలు గాఢముగా నీబ్రా
హ్మమతప్రభ ప్రకాశించుచున్న బ్రాహ్మ్యసామాజికశిబిరములలోనే తనదివ్య
మహిమను శ్రీవేంకటేశ్వరులు చూపుచున్నారు. ఈనడుమనే యీక్రింది మహా
ద్భుతము జరిగినది.

పిఠాపురపు సంస్థానాధీశులై శ్రీవేంకటేశ్వర పాదభక్తులై యాస్తికశి
ఖామణులై కీర్తిశేషులయిన శ్రీరాజా రావు గంగాధర రామారావు బహదరువారి
భార్యలలో శ్రీరాజా భావయమ్మారావుబహదరుగారనువారొకరు పిఠాపురపు
సంస్థానాధిపతులయింటనే యున్నారు. వీరొక సంవత్సరమునుండి యజీర్ణవ్యాధి
చే మిక్కిలి బాధపడుచుండిరి. ఏమితినినను ఇముడుటలేదు. మంచినీళ్ళు పుచ్చు
కొనినను తత్క్షణమే వెళ్ళిపోయెడివి. దానదేహము చాల శుష్కీభూతమై పోయి
నది. ఇప్పటి సంస్థానాధిపతులు తమ కామెయందుగల భక్తిచే ననేకవిధఘనవై
ద్యులచే వైద్యము చేయించిరి అలోపథీ, హోమియోపథీ, మున్నగుపథములెల్లనయి
నవి. ఆయుర్వైద్యశిఖామణులగు పండిత, గోపాలాచారిగారిని చెన్నపురినుండర
ప్పించి వారిచే వైద్యము చేయించినారు. కాని యేమియుఁ గార్యములేకపోయిన
ది. మానవప్రయత్నమంతయు నీవిధముగా నిష్ఫలముకాఁగా నప్పుడాసాధ్వీమణి
తనకు దైవమే శరణమని నిక్కముగా నమ్మి తమయిలువేల్పగు వేంకటేశ్వరుని
"అన్యథాశరణంనాస్తిత్వమేవశరణంమమ"యని యంతరంగమునఁ బ్రార్థింప
మొదలుపెట్టినది. భక్తవత్సలుఁడగు వేంకటేశ్వరుఁడు తన్నునే నమ్మిన యీభ
క్తురాలిపైఁ గరుణకలవాఁడై యొకనాఁడామెయందావేశియై "నాకొండకువచ్చి
నన్నుదర్శించినయెడల నీరుగ్ణత నివారితమగు" ననిపలికినాఁడు. అప్పటికి వ్యాధి
మిక్కిలి హెచ్చుగానున్నది. కొండకువచ్చెద నని మ్రొక్కుకొనినదిమొదలు
వ్యాధినివారించు నని వేంకటేశ్వరులు వచించిరి, ఈవార్తను పిఠాపురపు సంస్థా

వేమఱితోఁ గ్రొవ్వి బ్రహ్మరథ మెవ్వరు పట్టిన సార్థకంబొ వా
రే మఱి పట్టి రూరకరు లేడ్చి కృశించిన నేమగున్ సుతా. 33

చ॥ ధనికడ దాస్య మూనుటక దాసరి వేంకటనాథుపాదపం
దనమున దాస్యముల్ సలుపుదాసులు పామరు లంచుఁ దూఱుటల్

నాధిపతిగారికిఁ దెలిపిరి. వారు బాధనివారణమగు నెడలఁ దప్పక యట్లు మ్రొక్కుఁ
గొనవలసిన దేయని మిక్కిలి సరసముగాఁ బలికిరి ఆమెయందుఁగలభక్తిచే వా
రా మ్రొక్కును జెల్లించుటకంగీకరించిరి. వారిమాటపై యాసతి యట్లు మ్రొక్కుఁ
గొనినది. అదియేమియద్భుతమో! ఆ వేంకటేశ్వరుని ప్రభావ మెట్టిదో! గాని మ్రొ
క్కుఁగొనినదాదిగా నారోగమంతయు మటుమాయమై పోయినది. తినిన పదార్థ
ములెల్ల వెళ్ళిపోకుండ నిముడఁజొచ్చెను. ఈశుభవర్తమానము సంస్థానాధిపతిగా
రికిఁ దెలుపఁగా వారాశ్చర్యనిమగ్నులైరఁట! ఆమె భుజించువేళఁ దామప్పట
నుండి భుజించినపిమ్మట గంటవఱకును నచ్చటనే యుండి తినినపదార్థమిందుట
ను గని యామెను వెంటనే మ్రొక్కుకొనినప్రకారముగాఁ దిరుపతి పంపించిరి.
ఆమె తిరుపతివెళ్లి స్వామిని దర్శించివచ్చెను. ఇప్పుడారోగ్యస్థితియందుండినది.
ఇక్కడ నామెభక్తి, శ్రీవేంకటేశ్వరుల మహిమ, శ్రీపిఠాపురపురాజుగారి సర
సతయు, చాల వర్ణనీయముగా నున్నవి. నిక్కమగు భక్తి యెన్నఁటికిని వృథా
గాఁబోదు. "సర్వార్తిశమనాయాస్తు వేంకటేశాయ మంగళం"

(1911 సం॥ 1, 2 సంచికలు, ఆర్యమతబోధినినుండి)

(వేంకటనాయకుని మహిమ.)

కలికాల దైవతమగు వేంకటనాయకుఁడు తన మహిమననంతమునిప్పుడు పిఠా
పురపు కోటలోఁ జూపుచున్నాఁడు. కీర్తిశేషులయిన వెనుకటి పిఠాపురపురాజు
గారి రాణులలో నొకర్తు బహుకాలము తీఱనివ్యాధిచే బాధపడి తుదకు వేంక
టేశ్వరుని దయచే నారోగ్యస్థితి నందెనని వ్రాసియుంటిమి. ఈసాధ్వి కీనడుమను
గల రుగ్ణత కలిగినదంట. అంత దానికిఁ గారణము నారయఁబోఁగా మరలనామె
యందు వేంకటేశ్వరుఁడావేశమై యిప్పటి రాజుగారికిఁ బుత్రలాభము కలిగినప్పుడు
తనకు 1116 రూపాయలముడుపు చెల్లింతుమని వాగ్దానము చేసియును జెల్లింపనందు

కనిన వివేకి నైనఁ బడు వికావికనవ్వు "నహో! ధనంబు* దం
ధన మని తిట్టుఁ బామరులు దరిద్ర్యపుదాసు లౌరుల్ వివేకులే. ౩౪

ఉ॥ మూఁతను కత్తె పేరిడి రగుల్కొను కోపముకల్మిఁ గుంపటిన్
బోఁతినరీతి నెందులకొ పాడునుడుల్ జగదీశుఁ బల్కఁగా నీ
వాతివివేక మే మనఁగ వచ్చుఁ గుమారి విభుండు నిన్నటో
నీతికిఁ ద్రిప్పి దోసము గణింపక నాకయి ప్రోచుఁ గావుతన్ ౩౫

మ॥ "గురులన్ దూఱుట తప్పటంచు సుజనుల్ గొండాడ"లెక్కేమి దే
వర నే దూఱెద నే" నటంచుఁ గవితన్ బాటించు నీ తెల్వి కె
వ్వరు శోకింపరె? నీకు శ్రీయ మెటులో ప్రాపించుతన్ వేంకటే
శ్వరుఁడే నాకయి ప్రేమఁ జూపుచు భవద్వాచాలతల్ సైఁపుచున్. ౩౬

సీ॥ వేంకటేశ్వరుఁడు నీ వెకలితనం బోర్చి రక్షించుఁగాక మాపక్షముండి
యతని దేవేరి మహాలక్ష్మి పతికోప ముపశమింపించి నిన్నోముఁగాక

న నీరోగము మరల నంకురించెనని నుడివెనంట. ఆపలుకుల నిప్పటి రాజుగారాలిం
చి జరిమానాసహితముగా 1116రూపాయలను వేంకటేశ్వరులగుడికిఁ బంపఁగా నీస
తీమణి రుగ్మత్తయంతయుఁ దృటిలో నివారితమయ్యెనంట! ఆహా! వేంకటేశ్వరుని మ
హిమ చాలవర్ణనీయము కదా. నిక్కముగ భక్తి కలచోట దైవమహిమ కాన్పింపక
పోదు. (శ్రీవేదాంతదేశికస్వామివారిశ్లోకములు)

*శ్లో॥ శరీరపతనావధిప్రభునిషేవణాపాదనా,
దబింధనధనంజయప్రశమదం ధనం దంధనం
ధనంజయవివర్ధనం ధన ముదూఢగోవర్ధనం
సుసాధన మబాధనం సుమనసాం సమారాధనం. ౧

శ్లో॥ కాచాయ నీచం కమనీయవాచా, మోచాఫలస్వాదముచా న యాచే
స్థితేఽకుచేలే శ్రితమాకుచేలే, దయాకుచేలే ధనదక్కుచేలే. ౨

శ్లో॥ సిలం కిమనలం భవే దనల మౌదరం బాధితుం
పయఃప్రసృతిపూరకం కిము న ధారకం సారసం
అయత్నమలమల్లకం పథి పటచ్చరం కచ్చరం
భజన్తి విబుధా ముధా హ్యహహ కుక్షితః కుక్షితః. 3

ఆ దేవు రెండవ పైదలి భూదేవి క్షమ నిన్నుఁ జూచి శ్రీయ మిడుఁగాక
యతని ప్రేమ ఁడిచాన యాత్మజ బుద్ధి నీపై నుంచి నీల కాపాడుఁగాక
తే॥ గీ॥ అతని కావాన మగు వేంకటాచలంబు
నీదోషంగు లడంచి మన్నించి "వేంక
టపతి" యనెడుమాట సార్థకగతి నెనంగ
సద్యశముఁ బొందుటకు నిన్ను సాఁకుఁగాక. ౩౭

("దేవురుగొట్టువై బయలు దేఱుదు తిర్పతి వేం...")

ఉ॥ "దేవురుగొ" ట్టటంచు నల దేవుని దిట్టెడినీదు నాల్క-కున్
శ్రీకి భుఁ డల్లకుండుత న్నేవ యొనర్చెడి నాకునై సదా
నీ నెటు ప్రేలినన్ నయిచి నీకు శుభంబొడఁ గూర్చి నన్ను సం
భావన సేయుతన్ జగతిఁ బండితమండలి మెచ్చునట్లుగన్. ౩౮

మ॥ "పగనైనన్ వగనైనఁ బ్రాణభయమున్ బాపించియైనన్ సదా
భగవన్నామము పొదం పలఁచుటయ పోఁ భాగ్యంబు; ముక్తుండు వాఁ
డగు" నఁచున్ వచియించు గ్రంథములు; నీ వద్దేవునిందిట్టియే
ని గడించం గల పుణ్యహోత్రపదము న్నికర్మమ్ము సుమ్మర్భకా. ౩౯

మ॥ "చిరకాలమ్మునఁ గానిభక్తి మెయి నాసిం గొల్చి పొందంగ నే
రరు తద్దేవుని పాదదర్శనము; వైరం బూనుచో శీఘ్రమే
యగయం జాలుదు,, రచు విరిదు మది తథ్యమైనచో నీ కగున్
ద్వరలోఁ దిర్పతి వేంకటేశపదపద్మప్రాప్తి యాత్రాతిన్. ౪౦

(నీ।వదివజకీశ్వరుండవఁటా?...నీకొక యాయ్య.. వైష్ణవంబిడినవాఁడఁట)

మ॥ హరుఁడే కాఁ యలవేంకటేశ్వరుఁడు ము, నన్లోయగుంగాక నో
రఱుగన్ దిట్టితి రుష్టుఁ డయ్యె నతఁ; డీయత్యాహితం బౌఁగ నీ
గురుముఖ్యుండె గలండు దేశికుని కన్గొన్ గట్టి గుప్తత్వమున్
బారయన్ జేసెద వేది దిక్కు? * శివుఁడున్ బూనండ యప్పట్టునన్. ౪౧

మ॥ హరుఁడే దేశికు నడ్డఁ జాలఁ డనుచో నన్యామరశ్రేణికిం
దరమే? వాగలయంశ మింత గలధన్యమ్మన్యసంసారు లె

శ్లో॥ * శివక్రోధాద్గురుస్త్రాతా, గురుక్రోధాచ్ఛివో న చ। (గురుగీత)

వ్వరికేనిం దరమే? శరణ్య మిదియా వాక్రుత్తు నీవేంకటే
శ్వరుఁడే సూరియలవేంకటేశుఁడును గావన్ లేఁడ యొప్పట్టునన్. ౪౨

ఉ॥ "దేవుఁడె లేనిమానిసికి దేశికుఁ డెక్కడినుండివచ్చు" నం
చీవల నింత కాలమున కించుక బోధకు వచ్చెనేమొకో? నీ
చేవ, నెబాసురి నీపదను, నీ? వహవా? భవదాస్తికత్వ, మీ
త్రోవను బోవుసాహసికి ద్రోహము చేయఁగ రాని దుండునే. ౪౩

ఆ॥ వె॥ "అమ్మ చెవులు ద్రెంచునమలాత్ములకు నెందుఁ
బిన్నతల్లి చెవులు బీఱపూలుఁ
గావు" దేవుఁ డిట్టుగదు మానిసి కుపా
ధ్యాయుఁ డిట్టు లెంత తప్పిదంబు. ౪౪

(రాతికి అప్పకు మొక్కఁ జెల్లునే)

చ॥ తొలి నతఁడీశ్వరుం డగుచుఁ దోఁచియు వేంకటనప్రశక్తిఁ జె
న్నలరెను వెంకటేశుఁడుగ; నజ్ఞులగజ్జుల కేమి సోమయా
జులు మును గొల్చువేల్పువలెఁ జెమ్మతఁడౌ హరియౌన్ హరుండు; మూ
ర్ఖుల కతఁ డొక్క-రాయియు నగున్ దలదిమ్మ వదల్చుపట్టునన్. ౪౫

ఉ॥ రాతిని దిట్టి తా "నొకయరాతిని దిట్టితి" నంచు నెంచు నే
వీతనయుండు; వాఁ డొకట వేరను భారము గాఁగ నెత్తితో
రాతిని బిట్టు మొట్టియు "న రాతిని మొట్టితి" నంచు నెంచుఁ జూ
మ్మో? తనయారి వివేక మిటు లూరుచు నున్నది నాఁడు నాఁటికిన్. ౪౬

ఉ॥ రాతి కరాతి వైతి వలరాతిని దేవుఁడె యున్నచోఁ బురా
రాతి కరాతి వైతివి ధరం బది మైమయిఁ బోవ దమ్మరా
రాతి కరాతి వైతివి పురాతనవిజ్ఞులు రోసినట్టి దీ
భూతిమతంబు; దీనఁ బరభూతియు వక్త్రవిభూతియున్ జెడున్. ౪౭

చ॥ తిలకము లేనిమోము పితృదేవత లాదటఁ జూచి "యక్కటా!
తిల+కము మాకు నున్న" "యని తిట్టి శపింతు" రటం చెఱుంగ రే
యలఁతులు; వారి త్రోవఁబడి యర్భక? చక్కనియన్వయంబు తి
ప్పల కెరఁ జేసి తంచు వగవన్ వలసెన్ దెలిసెన్ భవద్గతుల్. ౪౮

తిల×కము, తిలోదకము,

(దేవుఁడవౌదువేని... వేంకటేశ్వరా)

ఉ॥ "దేవుఁడ వౌదువేని" యని దిట్టతనాన నెవో వచించి తా
దేవుని కింతమాత్రమునఁ దీవ్రత పుట్టదు ముందు మ్రొక్కి గా
మ్మావెనుకన్ నిరాదరణ కర్గము గమ్మఁ బు డేమి యౌనొ? యా
దేవునిదేవతాగరిమ తెల్ల మగు న్నిమిషమ్ములోపలన్. ౪౯

శా॥ నేనే యుంచుక చర్చ చేసితిని నీనేరంబు వారింప ;నీ
వేనూరో యొర వొంఁడు తెచ్చికొని యెంతేఁ బ్రేలు మా వేంకటే
శానుం డీయఱపుల్ గణింపఁడు శిలాసౌజన్యమే చూపు నీ
పై; నేమందువొ?* "యాదృశీ" యనెడివిద్వద్వాణి దుర్వాణియే. ౫౦

(మహమ్మదు విగ్రహపూజ గాదనెన్)

ఉ॥ స్వచ్ఛపువంశమున్ గణన సల్పక పెద్దలమాట లెక్కఁ లే
దిచ్ఛకు వచ్చినట్టులుగ నేవియొ పల్లవము ల్లిఖించి యే
మ్లేచ్ఛమతంబో పట్టి పయిమిక్కిలి దేవునిగూడఁ దిట్టి నం
వచ్ఛకలంబుకోన మిటు పాటుపడం దగునే కుమారకా. ౫౧

(విగ్రహారాధన సేయరెవ్వరు)

ఉ॥ విగ్రహమున్ ద్యజించి గురువిగ్రహమున్ దల కెత్తికొంటి నీ
కాగ్రహచార మిట్లయిన నావలకున్ జనదయ్యె నిన్ను నే
దో గ్రహ మెుందు చెడ్డదయి యోగ్యతకుం గడు దవ్వొనర్చె నీ
వాగ్రహతృప్తి కీమతము నందితి వంతయు నే నెఱుంగుదున్. ౫౨

(శంకరపాదుఁ డర్చకోపాసన నీసడించెను)

ఉ॥ కావలె భార్య, పుత్రులును గావలె, ద్రవ్యము గావలెన్, మఱిం
గావలె సౌఖ్యముల్; మఱియుఁ గావలెసర్వము, విగ్రహమ్ము పోఁ
గావలెనే కుమార? సరిగా విను "విగ్రహపూజనమ్ము మూ
ర్ఖావళి" కండు వేని యెటు లార్యులు శంకరముఖ్యులొప్పిరో. ౫౩

* శ్లో॥ యాదృశీభావనాయత్ర సిద్ధిర్భవతి తాదృశీ.

(వ్యాసమతంబు... నేఁను క్రొత్తగాఁ జేసినదానిగా దిది)

ఉ॥ వ్యాసులవారు సూత్రముల బ్రహ్మముఁ దెల్పి పురాణమందుఁ ద
ద్భాసురచిద్విలాసములభంగులు దెల్పినవారు; సూత్రవి
శ్వాసము చూపి తర్కగలసంగతులన్ ద్యజియించువారు స
న్న్యాసులు, భ్రష్టు లౌదురు గృహస్థు లటుల్ చరియింపఁ బూనినన్. ౫౪

ఉ॥ అన్నిటి కేకవాక్యత గనారసి చూచిన విగ్రహంబు సం
పన్నగృహస్థుకోసమనుభావము దేలెడి నిర్గుణాత్ము నై
క్లైన్నఁగ నేర్చు! వీఁడు గుణమే కడుముఖ్యము గాఁ జెలంగు నీ
సన్న యెఱుంగ రూరకయ జందెము ద్రెంపెడి గేస్తు లర్భకా. ౫౫

ఉ॥ వ్యాసులు బ్రహ్మముం దలఁచి యాతనివిగ్రహరూప మెం దెదో
రోసముఁ బూని తిట్టు మనిరో! విని రోయుదు రిట్టిత్రోవ జి
జ్ఞాసువు లర్భకా! యిటులు కానరకూనరబోధ సేయుఁ డా
వ్యాసుఁడు దీని నింక నొకవ్యాసు నుపాసితుఁ జేసి నేర్చితే ౫౬

ఉ॥ వ్యాసమతమ్ముఁ బట్టి యలబ్రహ్మముఁ గొల్తువు గాక యేడ దీ
మాసుమతంబు! దేవగురుకోపమహాపదవాప్తసర్వస
న్న్యాసకృతంబు; నీపలుకు లర్థములేని వపార్థపర్గనా
ఖ్యాసపువ్యాసముల్ గిలుకువారల కాఱులసారముల్ సుమీ. ౫౭

శా॥ వ్యాసుం డీమత మొప్పెనే! కటకటా! వ్యాసాశయం బెల్లు! స
న్న్యాసుల్ పోవుపథంబు గేస్తులకుఁ గా వ్యాసుండు శాసించు నే!
దాసీదాసకళత్రపుత్రవితతిన్ దౌదవ్వులం దోల కే
లా! సంసారికిఁ గర్మబంధ మది వాలాయమ్ము డీ లయ్యెడిన్. ౫౮

ఉ॥ శంకరు లొప్పినారు మతషట్కము; విగ్రహపూజయందు ని
శ్శంక మె షట్కమున్; జడులసంగతి నిప్పటియట్లు పాపపుం
బంకము గా జగంబు నిలుపన్ గమకించినయార్యుఁ డాతఁ డీ
శంకరుఁ బోఁడు వ్యాసమతసర్వరహస్యవిదుండు గాఁడొకో. ౫౯

క॥ శంకరమతమ్ము గా దిది, సంకరమత మైన నగును శంకరుఁ డెట్లా
శాంకరిని బీరమున ని, శ్శంకమ్ముగ నుంచి పూజ సల్పెఁ గుమార్గా. ౬౦

మ॥ తల బోడింబొనరించి జందెములు తద్దం ద్రెంచి "సన్న్యాసిపో
కలు గాఁ బోదు" మటంచు రెవ్వ రలవా రబ్జాక్షులన్ వీడరే
తలఁపుల్ మానరు "దేవళం" బనిన నిందల్ సేతు రీచెట్టపో
కలు నీ కేగతి నబ్బెఁ దెట్టుతుదకున్ గార్హస్థ్యసంచారికిన్. ౬౧

శా॥ ఏకర్మమ్మును వారు మానరుసుమీ! యాకర్మ మే తక్కు; నీ
వీకర్మం బన నేమిగాఁ దలఁచెదో? యేకర్మ మార్యుల్ ఋత
శ్లోకుల్ శ్రీకరు లప్పదీక్షితముఖుల్ శోధించిరో వేదవి
ద్యాకంజాతభవావతారు; లది యేతచ్ఛబ్దబోధ్య మా. ౬౨

శా॥ జ్ఞానప్రాప్తి కనేకమార్గములు విజ్ఞానుల్ ప్రసంగించఁగ
యాన్యానందాత్మని కిన్ని మార్గములు తుల్యంబుల్ సుమీ! విగ్రహ
ధీనుల్ గొంపెఱు గల్గుమాత్రమున నే దేశంబు గోసెత్తెనే?
జ్ఞానం బూరక కల్గునే! యదియు సంగర్లమ్ము క్రియ్యమ్మొకో ౬౩

మ॥ ఎచఁడో యొక్కరుని కబ్బెఁ గాక శ్రమ లేకే జ్ఞానసంపత్తి; యిం
కవనిన్ డక్కిన వారలెల్లరును నష్టౌవారె? యవ్వారికై
శివవిజ్ఞాన్యుదయముల్ చెలంగుతె మొటల్ శిష్యుండు నీ కన్నెనీ
యవివేకంపుమతంబు; దేవగురుసంధానందసంధాయియై. ౬౪

ఉ॥ వేదములందు లేదనుచు విగ్రహపూజన చెప్పరంటి? యా
వాదులు గొంద; ఱయ్యదియ వాస్తవ మందము మూఁడుపూటలున్
సాదము మెక్కి తుల్కుఁడని సారెకు వేదము లేడ్చుచున్నవే?
లేదట భుక్తికిన్ విధి; దుర్గీకను గాదది మానరాదొకో. ౬౫

శా॥ ఏమి? వేదము నంతమున్ దెలిసియే యామెట్టవేదాంతపుం
బూమె ల్వ్రాసెనె? దీనికిన్ ఫల మెందో పోనిమ్ము చాగింత మా
ర్యామోదం బది తప్పిపోవుట, యుపాధ్యాయాగ్రహోబాదగ్రసం
గ్రామగంథము నెత్తిపైఁ బసటయుం గాకన్యముం గల్గునే? ౬౬

చ॥ తిరుపతివేంకటేశ్వరుని దిట్టితివే యను చట్టితిట్లకున్
దురకలు దూదెకుల్ మఱియుఁ దొల్లిటిపెద్దలహద్దు లెట్టినా

యెఱుఁగని మోటకుల్ గద సహింతురు వీరల మెచ్చు నట్లు వీ
శ్వరులకు వారిశిష్యుల కనన్య మెఱుంగుటపో యెఱుంగవో. ౬౭

చ॥ ఇతరకులస్థుఁ డేమతము నేని గ్రహించిన నంత నష్టి లే
దతులము బ్రాహ్మణాన్వయమునం దుదయించి పితామహాదులున్
బితరులు వోవుమార్గములు విప్పిగ నెంచి స్వతంత్రులై శ్రుతి
స్మృతిధృతిదూరమైన గతిఁ జెందిన వారియవస్థ శోచ్యమౌ. ౬౮

క॥ రామానుజాదు లందఱు, నీమాత్రము తెల్వి లేకయే విగ్రహపూ
జామంత్రము లొప్పిరిగాని, యేమి సాహసము తుదకు నిందు దిగితివే. ౬౯

(సలాముఁ జేసి గుడిదూరెదు తిర్పతివేంకటేశ్వరా!)

చ॥ లలి మన వెంకటేశుఁడు "సలామిడు" నంటి "సలాం" పదమ్ము చేఁ
దెలియఁగ నయ్యె 'మలక్' కని; దేవుఁడు వానికి నల్గఁడే చుమీ!
"మలక పదమ్ము సాచి తను మట్టుదు నర్చకుఁ గొట్టె దేవి" యన్
వలుకు లెఱుంగవే తనయని భ్రష్టులతోఁ బనియేమి సామికిన్. ౭౦

(తలఁకుచు...దండము పెట్టఁగవచ్చువారినే తలగొఱిగించి...చెప్పుతో...గొట్టెదవు)

చ॥ తలఁకెడివారికే విభునిదండన, "మేనుఁగుఁ జూచి భీతిమైఁ
దలరెడిమానవుండె యొకతప్పన ముప్పన కగ్గమౌనుఁగా
కలగజరాజుమార్గమున నట్టె చలింపక యుండుతాటియా
కులచెడుచెత్తముకల్కులకుఁ గుంజరరాడ్భయ మేడ దర్భకా. ౭౧

చ॥ అపురని విచిత్ర, మింతటియనార్యమొకో కలి, బ్రహ్మశక్తి నం
భవులకు నంటని మలక్ల*యపాత్రపుఁగూఁతలు గీతలంటని హా
శివశివ రామరామ హరి శిష్టవిగర్హితమైనమార్గముం
దవిలిన శిష్యునిన్ మనిచి ధర్మ్యపథమ్మునఁ బెట్టబోరివరే. ౭౨

(*రద్దేహిందూనుండి.)

సీ॥ కోతిరూపంబైన పోతుహన్మంతునూ వేపార్లు దైవమని వేడుకొనిరి....
అడ్డబొట్లందరూ "హరాహరా, బలిక్రీ సుద్దబొట్లంత హరి పెద్దయనిరి,...కొం

శా॥ సారాచారవిచారదక్ష మగువంశమ్మందు జన్మించి ని
స్సారుల్ మలకాబు వోపుమార్గముల నిచ్చల్ సంచునీచైదిచే
ధీరుల్ దూఱక యుందురే కటకటా! "దీన్ కూపులా" వారికిన్.
వీకల్ దాసులు, వారిబాగ తుద కబ్బెన్ వీరి కంచుక్ సుతా!. ౨౩

(లభించినమాయకీర్తికిన్ భంగమువచ్చె నీహిమ పాడ్వాడె)

చ॥ తిరుపతివేంకటేశ్వరుని దేవళ మూడినమీఁదఁ గాని యీ
తిరుపతివేంకటేశునిప్రతిష్ఠకు భంగము శేమి తేలె నెం
దఱు మలకల్ ప్రయత్నపడి తప్పిన్వన పిమ్మటఁగూడ దేవళా
లాగుగక నిల్పియున్నయవి కాలా విని యుండవుగాక యర్భకా. ౨౪

(ముంగలవారు...దైవ మటంచు నిన్ గొనియాడువార లవి నేఁ
టికి బూటక మయ్యె)

చ॥ ఎఱిఁగియు నోర్వలేని జడుఁ లేవిను ప్రేమఁగినయంతమాత్రనే
"తిరుపతివేంకటేశ్వరుప్రతిష్ఠకు భంగము గల్గె" నంచు నీ

తెలందరుగూడి కృష్ణు డనిరి...॥ ౮॥ సీ॥...పంచితము పేడలే బహుశుద్ధి అనుకొని యిల్లువాకిళ్ళెల్ల చల్లుకొనిరి,...భగవతాభక్తులు బారుగా చూనుకొని విగ్రహపూజలే యిష్టమనిరి, మలమూత్రమే దోషములు తీర్చునుకొని పేడవుండలు పంచితాలు తినిరి...శిలలు బొమ్మలు మిమ్ము రక్షించగలవా ... ౧౦॥ సీ॥ పార్వతీదేవిపై భస్మాసురుడు మోహించి దానిమొగునిని చంప తరిమినాడు, ... యింతనుండల బోతును యీశ్వరుడనక, కొల్వవలెనయ్య అజ్ఞానుక్రమముగాను। ౧౬॥...సీ॥... సీ॥ భిడియపడరయ్య దైవముకు రుఘయగయ్య, ముద్దిపూజలు యిఖనైన మానివేశి, ...౧౯॥ సీ॥...భాగవతమును బట్టి పలుగు కృష్ణుని చరితు నిజము ప్రాసితివయ్య సుజనులార,...౨౦॥ సీ॥ రామాయణము రంకు భారతం బేబొంకు గొల్లభాగవతంబు పొల్లు చనుచు,... తే॥ ఇహములో నొకర్ ఖురఅను హెచ్చయనుచూ, సత్యపురుషులు చెప్పిరీజగతియందు ...॥ ౨౧। సీ॥... మొహమ్మదు.. దేవతులనైననూ...రాక్షసులైనా, పూజింపకూడదని బోధించి చెప్పినామాన లేదు,...॥ ౨౨॥ సీ॥ కుడివరాగ్రంథమే ఖురఆను ఘనముయా యితరగ్రంథములన్ని యొడమనుంచి,...॥ ౨౬॥

వలచె దుపాంగమై "జలధి యంతయుఁ గల్లనుకొను మయ్యరొ ద
క్రౌరిగతి నేమి యడ్డు భషకప్రికర ప్రకటారవార్భటుల్ ౨౬

శా॥ అబ్బాయీ! నినుఁబంటివాఁ డొకఁడు మర్యాదల్ దిగం ద్రావి యే
కబ్బంబో యొకఁడల్లినంత నది నిక్కంబై జగజ్జాలముల్
తబ్బిబ్బైనను బోనికీర్తి గలభూధ్రిస్వామి కెగ్గౌనె? యే
మబ్బా! సూర్యుని బుగ్గిచే నడఁచు దేవయ్యల్ ధరన్ గల్గిరే. ౨౭

ఆ॥వె॥ అర్థశతకమ్ము తుదకు ననర్థశతక, మగును సంపూర్తిఁ జెందినయట్టికతన
నప్పుడునుగూడ నీజోలి కతఁడు రాఁడు, భయపడక తక్కుఁ సగమెట్లొ పాడుమబ్బ

ఉ॥ "తీతువుపిట్ట యభ్రిము క్షితిం బడకుండఁగ నాఁగునంటె? వీం
కేటి తనయా! యటుల్ సుమి నగేశుయశం బది వోక యుంటకై
కైతయొకింత డాఁతు ననుగర్వపుఁ బ్రిల్లవముల్ యథార్థమా
ఖ్యాతియ యేని దుర్భగులకాఁ డులుదాని నడంప నేర్చునే. ౨౮

(నీకుఁ గలట్టిపాత్రిధిమం బందఱులోన మెచ్చు కొనునట్టియుకా
లము సంభవించె)

ఉ॥ ముందఱమెచ్చుమెప్పు లవి ముప్పులుగా నెఱుఁగం దగున్ యశం
బందఱు లోన మెచ్చుకొనినప్పుడ యా నెటువంటిపందను
న్ముందఱ మేల్ బళీ! యనియు మో మటుత్రిప్పి" యపాత్రుఁ డీతనిన్
గందుమయేని పాతకము గల్గు" నటందురుగాదె పుత్రికా. ౨౯

ఉ॥ చిందులు ద్రొక్కి "నేను గురుశేఖరుఁ డిట్టుట కిట్లు దేవతా
నిందకుఁ బూనుకొంటి" నన నీకడనే "నరిగా" దటంచు ప్రోరి
కొందఱు, కొందఱో! మొగము కొండొక ద్రిప్పినమీఁద నేమిగా
నందురొ నీ వెఱింగినరహస్యమె నే వచియింప నేటికిన్. ౩౦

ఉ॥ మానసమే ప్రధాన మగు మానిసి; కందలిభక్తి భక్తి, యం
దూనినపూజ పూజ, యది యొప్పినమె చ్చది మెచ్చు, దాని కిం

సీ॥...గోమాంసములుమాకు గోమయంబేమీకు పాలుమాకును పంచితాలుమీకు॥...
ర.అ॥సీ॥...గీ॥శంకరాచారి చేసె మీసంకరంబు,...ర.అ॥...॥(ముక్తికిముక్తినకలు)

హైనది యింపు. దీనికి సమస్తజగమ్ములను సమ్మతించు, నీ
మానసమేని యొప్ప నది మాత్రము బ్రహ్మ సృజింపకుండెనే. ౧౧

మ॥ మునుకొన్నాళ్లు త్రిశుద్ధిగా సతత మమూర్తిన్ బ్రశంసించి నేఁ
డనిశమ్మున్ మది నెంచుచున్ బయికి నన్యాయమ్ములన్ గ్రిక్కి యీ
యనయ మ్మారిరో కట్టి పెట్టెదవె? నీయాంతర్య మట్లౌనుఁగా
కనఘుల్ తక్కినవారి కట్లగుట కేమత్యాహితం బర్భకా. ౧౨

(నవ్యులు నీవు ద్వైవత మన న్నగువారలు)

క॥ నవ్యుండడు గాఁడె శిష్టా, కవ్యగ్రణి హనుమదాఖ్య గలబుధుఁ డెటు సం
స్తవ్యునిగ వేంకటేశ్వరు, నవ్యయు నుతియించెఁ జెప్ప మర్భక? వాకున్. ౧౩

(1914 సం॥ ఫిబ్రవరి అభినవసరస్వతినుండి)

తిరుపతి వేంకటేశ్వరతత్త్వము.

చ॥ "తిరుపతి వేంకటేశ్వరుఁడు దేవుఁడు కాఁ"డని తిట్టుచున్న యా
పురుషులనైతమున్ ముడుపుమూటలు కట్టినటుల్ పొనర్చి నీ
గిరికరు దేర బుద్ధిగొలిగించి పదింపడి చెప్పదెబ్బ లే
ద్దెలు నపరాధశిక్షగ విధింతువు తిర్పతి వేంకటేశ్వరా. ౧

ఉ॥ నీమహిమం బెటుంగని వినీతులు కొందఱు నిన్ను దూఱ నో
సామము చేతనో! భయరసంబునసో! మరలించి వారికిం
గామిత మీఁగ డెంగెదవ కాని నిజంబుగ నీవయుల్గినన్
భూమిపులైన భస్మమయిపోరొ కొ! తిర్పతి వేంకటేశ్వరా. ౨

చ॥ వ్రణములొనర్చిరేని తులుకల్ పొనరించెడ దుష్టచేష్టలం
గణనమొనర్పఁబోకుమి, యొకానొకఁ డట్టులొనర్పకున్న న
ద్గుణరహితున్ సహింపకుమి. కోవిదులేగును దాన నిన్ను దు
ర్గుణుఁడనఁబోవ, రీ పథ మెఱుంగుము॥ తిర్ప. ౩

ఉ॥ భక్తులయందు నీకుఁ గలసారము లేనికృపారసంబు సం
రక్తియుఁ జూపుపొందె నపరాధులనేరము వారినోట సా

మోక్తులచేత ముందు వినకున్న ఖరోక్తులచేతఁ బిమ్మటన్
వ్యక్తముఁజేసి గ్రొక్కఁబడులందెదు॥ తిర్ప. ౪

చ॥ అవమతినీకుఁజేసెడు దురాత్ములగర్వ మడంప నెల్లమా
నవులును బూనియుండుతరుణమ్మునఁ దద్భర మేల నీకు? వా
స్తవమిది సేనగల్గునృపసత్తముఁ డెవ్వఁడయేని తాన శా
త్రవుల నదల్చుపూనికను దాల్చునె॥ తిర్ప. ౫

ఉ॥ దైవమవైననీయెడలఁ "దప్పులు గల్గ"నటంచుఁ బల్కఁబ
ల్కఁవలువైన వారిపయిఁగారుణికత్వముఁ జూపఁబోకు మ
య్యా! విధిగానఁ జెప్పితిని నాగిరిమామొందకుమయ్య? నేతకున్
సేవకులైన వారలు వచింపరె॥ తిర్ప. ౬

చ॥ ఎఱుఁగక నీప్రతాపము, సహింపక నీఘనగౌరవంబు, కా
ర్లఱచుచుఁ బ్రతికావళులనంపియు నీదు సుదర్శనస్ఫుర
త్తరళగవీవరంపరకుఁదాళక చొచ్చిరి సూర్యమండలో
పరిపథమందు దైత్యకవిపక్షులు॥ తిర్ప. ౭

ఉ॥ దేవుని నిన్నుఁదిట్టు దురదృష్టులు లేరొకొ! మున్ను, దానిచే
నీవహితగ్గనే? యిపు డనేకులు తావకదివ్యజంఘికా
పీవరకేశలేశమును బీఁకఁగలారె? భవత్ప్రతిష్ఠయుం
బోవుట యీజగంబు నరిపోవుట॥ తిర్ప. ౮

ఉ॥ భావమునందుఁ జంచలతఁబాయఁగ దేవుని రాతియందు సం
భావన చేసినారు మును ప్రాజ్ఞులు, కాని నవీను లట్టి సం
భావన సేయఁజాలరఁట??? భార్యయుఁ దల్లియు నంచు భేదసం
భావన యెట్టుచేసెదరొ వారలు॥ తిర్ప. ౯

చ॥ "గురువును దైవమున్ మనకుఁగూడ" దటంచు వచించువారికిం
దిరుపతివేంకటేశ్వరుఁడు దేవుఁడుకాఁడు యథార్థవస్తు త
త్పరులగువారికిన్ గలఁడు దైవము తిర్పతివేంకటేశ్వరుం
డరమరలేక నీ వరయుమా యిది॥ తిర్ప. ౧౦

ఉ॥ దేశికుఁడంచు నిన్ను వినుతించెడివారిపయిం గృపారసా
వేశముఁజూపుమయ్య, యొకవెంబడగొట్టు నుతింపఁ డేనినీ

వాశరునికి సహించిన మహాత్ములునవ్వరు రట్లుగాన నో
యీశుడ! తగ్గశిక్ష విధియింపుము॥ తిర్ప. ౧౧

చ॥ తెలియక నీవ్రతాతమము, మదిందలపోయక నీమహత్త్వముం
బలువలు తిట్ట నాపదలు వచ్చిన వేళల నీపదాబ్జముల్
గొలిచెదునట్లు చేసి కడకుం దరిఁజేరఁగఁ దీసి వారలం
దలఁగొతిగించి కొట్టు మిరుదౌడలఁ॥ దిర్ప. ౧౨

చ॥ యశముపహించుఁ దక్షవిధి నబ్బిన నీ ఘనముద్రదాల్పుటం
బశువులుగూడ గోపతినమాఖ్యవహించి చరించెదుం నిరం
కుశగతి సంచరించునలగోవులఁ గావున నేరు నీకృపా
వశులు మహాత్త్వముం గననివారలు॥ తిర్ప. ౧౩

ఉ॥ నీయభిధానముద్ర గమనించెదుగోపతి కెవ్వఁడో సురా
పాయియొ జారుఁడో తులువ పాపి శఠాత్ముఁడు శుంఠ ముకుంద్రా
డో వ్వయఁ దలంచుఁ గాక యటువోయఁగ శక్యమె శక్యమే నిలం
జేయుల వారి నీవు నిరసింపవె? తిర్ప. ౧౪

ఉ॥ పేరునునూరు లేని పెఱవేల్పుల నామము నుగ్గడించినం
జేరెదుముష్టియుం దొరకఁ జెల్లదు గాని భవద్భటుండు నీ
పేరుపఠించుచుం బయలువెళ్లిన భుక్తికి లోటు లేదు నీ
పేరుమహత్త్వ మెంత వినిపింతును?॥ దిర్ప. ౧౫

ఉ॥ ముంగలివారు నీచరణపూజ యొనర్పక యున్నఁ దావకాం
శంగొను రామకృష్ణులను సైతము పూజ యొనర్పఁ బోవువా
రుం గలుఁగంగఁ బోరుగదె? రోయక వారిపిఁ గూడ నీవు నీ
బొంగుబుజానఁ బెట్టికొని పొమ్మనఁగఁ॥ తిర్ప. ౧౬

ఉ॥ నీపదముల్ భజించు నవినీతు లనేకులు దెల్వి వచ్చి వా
రాపని మానిరంటె? యిదియంతయు నీక్రమమేసి పాప మా
పూపలు రామకృష్ణులకు బొంగుబుజంబునఁ బెట్టి తోఁపయుం
జూపుచుఁ బొమ్మ నీవరుగుచోటికిఁ॥ దిర్ప. ౧౭

చ॥ "వరమును మీర లందఱు నుపాసన సేయుఁ" డటంచుఁ జెప్పి "య
ప్పరమవు నీవ" యంచనిన వ్యాసునిపై నిఁకఁ గోపమేల "నే

వరమును నీవుకా''వనుచు వాకొనువారల నొందఁగా నిరం
తరముగుదీక్ష నెల్లపుడుఁ దాల్పుము॥ తిర్ప. ౧౭

ఉ॥ జ్ఞానవిహీనగోతి, యదినైతము నీకథ వ్రాసె నింక వి
జ్ఞానముగల్గుపూరుషులు మానుదురే? మఱి గోతికన్నను
జ్ఞానములేనిమర్త్యుఁడు రసాస్థలమం దెవఁడేనియున్నచో
వీనికిఁగూడ గాథ వినిపింతును॥ దిర్ప. ౧౮

ఉ॥ "వ్యాసుఁడు కొలచేరుఁ"డని వాకొనుటెట్టిదొ "రామకృష్ణు ల
భ్యాసముచేసినారు సురపానము జారత"యంట యేముఖ
న్యాసమొ" గంగిరె"ద్దని మహాత్ములు నిన్నను టట్టిదే విప
ర్యాసముగాఁ దలంత్రు జడు లయ్యది॥ తిర్ప. ౨౦

చ॥ "కలవు రసప్రవాహము లఖండఘనాగమశృంగగౌరవం
బులుఁ గల వద్భుతాధికవిపోషణ జాతమహాఫలంబులుం
గల''వని యెంచి నీకలిమిగల్వరి తిర్పతితోడ; దాని మూ
ర్ఖు లెఱుఁగలేక గుట్ట యనుకొందురు॥ తిర్ప. ౨౧

ఉ॥ కనఁబడుఁ జిత్రధాతువులు గన్పడు సిద్ధపదంబులుఁగ సుదృ
గ్జనగణనీయవస్తువులుఁ గన్పడు దృశ్యములెల్లఁ దిర్పతిం
గనఁబడు బుద్ధిగల్గి సరిగా గుఱిగా గురుపాదసేవ సే
సిన యనఘాత్ములందఱికిఁ జిత్రము॥ తిర్ప. ౨౨

చ॥ "తిరుపతిఁబట్టి నీకుఁగల తేజ"మటంచును" నిన్నుఁబట్టియే
తిరుపతి"కంచు మూర్ఖులు వదింబదిఁ దంత్రము లెన్నియేని యే
ర్పఱచినఁగాని మీర లవి పాటి యొనర్పరు బ్రహ్మచేత నె
వ్వరు వ్రితి సేయఁగాఁ గలుగువారలు?॥ తిర్ప. ౨౩

ఉ॥ "ఱాయియు ఱప్ప,,యంచు నిను ఱవ్వయొనర్చుచు" నీకుఁ దేజముం
బోయె,,నటంచుఁ జెప్పె నెఱమూర్ఖులు తిర్పతి గ్రామసింహముం
జేయఁగ నీకు గొప్ప మహనీయత గూర్తు రెఱుంగరేమొ యీ
న్యాయము "రాత్రిభార్య వవ" లన్నని॥ తిర్ప. ౨౪

ఉ॥ ఏగిరియందు నీవు వసియింతువొ లీలలు చూపుచుందువో
యాగిరి వజ్రమైన జను లందఱు తిర్పతియంచు, దానితో

రోగమె కాని యేటికి విరాగము నీకు ఘటించు, "వీడినన్
భోగము లేదు నీ,,కనుట మూర్ఖత తిర్పతివేంకటేశ్వరా॥. ౨౫

చ॥ గురు వగుసీన్నుఁ గా వనుచుఁ గూయుటయే యొకతప్పు, దానిపై
గురువును బల్కరానివలుకుల్ వలికించు టిఁకొకక్రొత్తప్పు, దు
స్తర మగుపాప మిప్పగిది సారెకుఁ జేసెడివారికోన మే
నరకము క్రొత్త దేర్పఱచినాఁడవొ॥ తిర్ప ౨౬

చ॥ ఎవఁడు దశావతారముల నెత్తెను వాఁడవు నీవ, త్వత్ప్రలా
భవు లనికాదె వ్యాసుఁడు ప్రబంధములం దల రామకృష్ణుం
గవుల నుతించు, టీవు నొకకంటను గన్గొనుచుంటఁ బీఠికా
భవనమునం బ్రతిష్ఠ కనువట్టుట" తిర్ప. ౨౭

ఉ॥ "దేవుఁడ" వంచు నీకు వినుతిం బ్రణతిం బచరించువారె పో?
కోవిదు, లట్టికోవిదులకోసమె నీవిభవంబు సర్వమున్
గావలె నంచుఁ గోరుదువు కాని కటా! తెగనాడఁ జూతు వే
కావలువైన వారల దిగానరు॥ తిర్ప. ౨౮

ఉ॥ రాజితరాజరాజనగరంబు లనేకములందుఁ జెంది తే
వోజమెయిం బ్రతిష్ఠ, యది యుండఁగ నిమ్మటు మొన్న పొంది తే
రాజమహేంద్రమందిరవరమ్ముల మిన్నగు పీఠికాపురీ
రాజమహేంద్రమందిరవరంబునఁ॥ దిర్ప. ౨౯

ఉ॥ ఎల్లరు "నీవ యాదివతి వీత్రిజగంబుల,,కంచు నిన్ను వే
నోళ్ల నుతింపుచుండఁగ జనుల్ మఱికొందఱు 'నీకు స్తోత్రమే
చెల్ల"దటంచు నిన్ను నిరసింపఁగ సాగిరి స్వామి! యేమి యీ
యుల్లరి, పెట్టవీవు చెవినైనను॥ దిర్ప. ౩౦

ఉ॥ కర్ణమునందుఁ బెట్ట వనికాదు సుమీ వచియించు టింతగాఁ
బూర్ణముగాఁగ నించితివి ము; న్నదిచాలక యిప్డు తిగ్గి వ్యా
కీర్ణత నొందుచుండిరి నికృష్టులు వారలు తృప్తిలేక; వి
ద్యార్ణవ! తృప్తి సేయఁదగదా? యిఁకఁ॥ దిర్ప. ౩౧

ఉ॥ నేమముగోరి తిర్పతి వసించి ప్రసన్నతఁ దాల్చి సేవక
స్తోమసురద్రుమంబ వగుచున్ విలసిల్లెడి నిన్ను రామరా

మా! మహీ నేరొ దూఱుదురఁ టంతటిమాత్రన నీదుపిక్కపై
రోమముగూడఁ బోదని యెఱుంగుము॥ తిర్ప. ౩౨

ఉ॥ కింకరులై భవత్స్వ మొగిం బచరించెడి భక్తకోటి కే
కొంకునుజంకులేని కఱకుంవన మొక్కఁడొసంగి వైరితా
టంకవతీమనోహర నిటాలతటాలక కుంకుమప్రభా
వంకముఁ బావుశక్తి నిడువాఁడవు॥ తిర్ప. ౩౩

ఉ॥ "వంబిన వేడ్క నిన్ గొలుచు పార్థివు లజ్ఞు,,లటంచు, "నీకు న
ర్థంబు లొసంగువార" లపథంబునఁబోవుడివార"లంచు నై
చ్యంబు ఘటింత్రు పాలకునియందునఁగొందఱు "తిన్న యింటివా
సంబులు లెక్క పెట్టు,,సరసం బిది తిర్పతి వేంకటేశ్వరా॥ ౩౪

ఉ॥ ఆదట గల్గి విన్ను భవదంశసముద్భవులైన తామ్రక
ష్టాదుల కెందునైన జగమందున ముందు సపర్య చేసి యా
మీఁదను" నీవులే"వనఁగ మేకొనుదుర్మతు లుండ రున్న చో
మోఁదరె యోగ్యులెల్లఁ బనిముట్టునఁ॥ దిర్పతి

ఉ॥ వందలువేలుపద్యము లవారిగ నిం బడఁదిట్టుచుం గటా!
క్రిందనుమీఁదు గానక లిఖింతురు పత్రికలందుఁ గొంద ఱీ
చందముఁజూడ" వారిది దోసం"గని తోఁచదు వారికట్టిశ
క్తిం దయసేసినట్టి తమదే యది॥ తిర్ప. ౩౬

ఉ॥ "దాసులు సేసినట్టి పలుతప్పులనైన సహింతు"వంచుఁ "జే
రోమ్రసిన వాఁడవీ"వనుచు మోఱకులేగతి నిన్నుదూఱినన్
రోసముఁ జెందకుండుట "విరుద్ధమటం"చెవరేనియన్న నీ
చేసెడుకార్య మేమఱఁగఁ జెల్లను॥ దిర్ప. ౩౭

చ॥ శరణము నీమనోహరయశస్సరసీరుహవైరిమూర్తికిన్
శరణము నీమనోహరకనచ్ఛవిదంతురమూర్తికిన్ నమ
స్కరణము నీపదాంబుజయుగంబునకుం గయిమోడ్చుచుం బుర
స్కరణము నీదుభక్తుల కొసంగెదఁ॥దిర్ప. ౩౮

ఉ॥ మంగళమయ్య నీదుమహిమంబున కాయలమేలుమంగకున్
మంగళమయ్య నీకు కడుమాన్యత గూర్చిన యెమ్మెలాఁడికిన్

మంగళమయ్య నీగుడికి మంగళమయ్య భవద్భటాళికిన్
మంగళమయ్య నీ కొకనమస్కృతి॥ తిర్వ. ౩౯

ఉ॥ సేమము నీకు నీయనుఁగుశిష్యులకుం గుశలంబు నీదువి
ద్యామహనీయపద్ధతి కనామయ మాశ్రితసర్వదిక్తట
స్తోమనిరంకుశప్రబలసుందరకీర్తులతానతాంగికిన్
సేమము నీదుభక్తులకు సేమము॥ తిర్వ. ౪౦

ఉ॥ పాలకుఁ డాత్మకూరునరపాలుఁడు గ్రంథము వ్రాయఁజేసి యే
వేళను నీదునామము జపించుచు నిన్సదా భజించుచున్
గాలము వెళ్ళఁబుచ్చుచు సుఖంబుగ భోగములందుచుండె ని
న్నోలి భజింప లోప మొక టుండునె॥ తిర్వ. ౪౧

ఉ॥ "ఈవొక రాతిబొమ్మ"యని యెంతురు కాని నిజంబుగా మదిన్
భావనసేయుచో బయట వత్తువు దివ్యదఖండవైభవ
శ్రీవిజయస్వరూపమును జేకొని; మున్నొకపండితుండు నిన్
దేవర పెట్టఁగాఁ దలుపు దీయవె॥ తిర్వ. ౪౨

ఉ॥ నీప్రతిబింబచిత్రము లనేకము లుండనియింట లేవు నీ
సుప్రథితప్రబంధములు చూడనిరాగ్యులు లేరు వేల్పులన్
బ్రప్రథమంబు నీచరణపద్మతికిం దల యూనివారు లే
రప్రతిమప్రభావ! జగమందునఁ॥ దిర్వ. ౪౩

ఉ॥ పూచినమావిగున్న గతిఁబొల్చెడినీఘనవజ్రకంచుక
శ్రీ చెలువారువిగ్రహము చెల్వ గమం గొన లేక నోటికిన్
దోఁచినయట్లు ప్రేలుదురు ధూర్తులు వారలపాపసే మొ సం
కోచములేక చెప్ప వినఁగో రెడఁ॥ దిర్వతి ౪౪

ఉ॥ చిత్రమునందు శిల్పులు రచించినబొమ్మలు తల్లిదండ్రులున్
బుత్రులు మిత్రు లంచుఁ దలపోసెదువిప్పటివారు దివ్యచా

శ్లో॥ ఐశ్వర్యమదమత్తోఽసి మాం న జానాసి దుర్మతే
పరైః పరిభవే ప్రాప్తే మదధీనా తవ స్థితిః॥

రితు)ని దేవు విగ్రహము రీతిగ భావన సేయలేరఁటే
చిత్రము వింటివే మిగులఁ జిత్రము॥ తిర్పతి ౪౫

ఉ॥ రాజుల విగ్రహంబు గజరాజులపై నిడి యుత్సవంబులున్
బూజలు సేయు నిప్పటిజనుల్ గుడిలోఁగల వేల్పు బొమ్మకున్
బూజ నొనర్ప రాదనుట పోలదు గావున నెప్పు డేనియున్
బూజలు విగ్రహంబులకుఁ బోలును॥ దిర్పతి ౪౬

ఉ॥ తిట్టెడినోటికేని నిను "దేవుఁడ దేవుఁడ!" యన్న తిట్టెగ
న్పట్టును గాని వేఱు గనుపట్టదు మార్గము కాన నూరకే
వట్టిప్రలాపముల్ పలుకువారగల తిట్లఫలంబు వారినే
కొట్టెడు కాల మీవు కనుఁగొందువు॥ తిర్పతి ౪౭

ఉ॥ ఎప్పటినుండియో భువి వహింపుచునుంటివి కీర్తి, నెందఱో
కప్పము నిచ్చువా రలధికంబుగఁ దావకనామధారులై
యొప్పెడివారలెందఱో, యయారె! యెటువంటివి నీయశఃప్రభల్
'పెప్పెపెపెమ్మె పోలు?' పెకలింతురె॥ తిర్పతి ౪౮

ఉ॥ ఈవు నిజంబు దేవుఁడవయేని భవన్మహిమంబు సర్వభూ
మీవలయాలయంబులను మేటితనంబు వహించె నేని దు
ర్భవశుశౌచు నిన్నుఁ జెడఁ దిట్టినవారలమీఁదఁ జూపు మో
దేవర! తీవరంబు వెనుదీయక తిర్పతివెంకటేశ్వరా॥ ౪౯

ఇట్లు. శిష్టాహనుమచ్ఛాస్త్రి.

చ॥ తిరుపతివేంకటేశ్వరుఁడు దేవుఁడు కాఁడని నీవు "కాదు దే
వర యని నేను" లేదు పలుబండలలో నొకబండ" యంచు నీ
వురక యిదేటిపోఁత? మును ప్రాకట నాస్తికు నోరు నొక్కె శం
కరుఁ డది *"నాస్తిచే" త్తనెడి కారిక దానిఁ బఠింపు మర్థకా. ౫౦

(*శ్లో॥ నాఽస్తి చే న్నాఽస్తి నో హాని, రస్తి చే న్నాఽస్తికో హతః.)

(త్వత్కథార్థముల్ శ్రావ్యములై విపశ్చితులసంతసపెట్టును)

ఉ॥ *ఏమన నేర్తు నేమనిన నేమగుదో కొఱగాని? నృసింహభారతీ
స్వామి విపశ్చిదగ్రణియొకో? జంబుసమానుడొకో? యమ్మహాత్ముడెం
తే మునివంద్య నీగుణఖనిన్ వినుతించె విపత్పరంపరా
గాములలోకోని "విపశ్చి" దధికాగులు కాఱు శివేల పుత్రకా. ౭౪

(×శ్లో॥ శ్రీశేషశైలసునికేతన దివ్యమూర్తే, నారాయణాఽచ్యుత హరే నళి
నాయతాక్ష, లీలాకటాక్ష పరిరక్షితసర్వలోక, శ్రీవేంకటేశ మమ దేహి
కరావలంబమ్......శ్లో॥ తాపత్రయం హర విభో రభసాన్మురారే, సం
రక్ష మాం కరుణయా సరసీరుహాక్ష, మచ్ఛిష్య మప్యనుదినం పరిరక్ష
విష్ణో శ్రీవెం॥......శ్లో॥ శ్రీవేంకటేశ పదపంకజ షట్పదేన, శ్రీమన్నృ
సింహయతినా రచితం జగత్యాం, ఏతత్పఠంతి మనుజాః పురుషోత్త
మస్య, తే ప్రాప్నువంతి పరమాం పదవీం మురారేః.)

(ప్రాజ్ఞులు నుతింపగ)

శా॥ ‡భారద్వాజుడు మెచ్చె గౌతముడు సంభావించె నాకశ్యపుం
డారంభించె యజించె నత్రియును విశ్వామిత్రుడర్చించె మో
కారించెన్ జమదగ్ని, తక్కుఋషియున్ [illegible]వించె జోహారు; వం
దారుల్ సప్తఋషుల్ ప్రపన్నజనమందారుం డితం డర్భకా. ౭౫

(వేంకటేశ్వరశరణాగతిస్తోత్రమునుండి.)

(‡శ్లో॥ శేషాచలం సమాసాద్య కశ్యపాద్యా మహర్షయః, వేంకటేశం రమానా
థం శరణం ప్రాపు రంజసా, కలిసంతారకం ముఖ్యం స్తోత్రమేత
జ్జపేన్నరః, సప్తర్షివాక్ప్రసాదేన విష్ణుస్తస్మై ప్రసీదతి. కశ్యప
ఉవాచ॥ శ్లో॥ కాదిహ్రీమంతవిద్యాయాః ప్రాప్యైవ పరదేవతా, కలౌ
శ్రీవేంకటేశాఖ్యా తామహం శరణం భజే. అత్రిరువాచ॥ శ్లో॥ అ
కారాదిక్షకారాంత వర్ణైర్యః ప్రతిపాద్యతే, కలౌ స వేంకటేశాఖ్యః శ
రణం మే ఉమాపతిః. భరద్వాజ ఉవాచ॥ శ్లో॥ భగవాన్ భార్గవీ
కాంతో భక్తాభీప్సితదాయకః, భక్తస్య వేంకటేశాఖ్యో భరద్వాజస్య

వే గతిః. విశ్వామిత్ర ఉవాచ॥ శ్లో॥ విరాడ్విష్ణు ర్విధాతాచ విశ్వ
విజ్ఞాన విగ్రహః, విశ్వామిత్రస్య శరణం వేంకటేశో విభుస్సదా.
గౌతమ ఉవాచ॥ శ్లో॥ గౌ ర్గౌరీశప్రియో నిత్యం, గోవిందో గోపతి ర్వి
భుః, శరణం గౌతమస్యాఽస్తు, వేంకటాద్రిశిరోమణిః. జమదగ్ని
రువాచ॥ శ్లో॥ జగత్కర్తా జగద్భర్తా జగద్ధర్తా జగన్మయః, జమదగ్నేః
ప్రపన్నస్య జీవేశో వేంకటేశ్వరః. వసిష్ఠ ఉవాచ॥ శ్లో॥ వస్తువి
జ్ఞానమాత్రం య, న్నిర్విశేషం సుఖంచ సత్, తద్బ్రహ్మైవాఽహమ
స్మీతి, వేంకటేశం భజే సదా. శ్లో॥ సప్తర్షిరచితం స్తోత్రం సర్వ
దా యః పఠేన్నరః, సోఽభయం ప్రాప్నుయా త్సత్యం, సర్వత్ర విజ
యీ భవేత్। ఇతి శ్రీమత్సప్తర్షికృతవేంకటేశ్వరశరణాగతిస్తోత్రం.)

శా॥ *మార్కండేయు నెఱుంగుదే మునిమణిన్ ; మారారిలింగార్చనో
దర్కుం డాతఁడు విగ్రహార్చకుఁడు కాలాభీలపాశావళీ
కార్కశ్యంబు తృణీకరించె నలనత్కీర్తిష్ఠుఁ డాపుణ్యసం
పర్కన్ వేంకటనేతఁ గొల్చె నలఁతుల్ వాపోవ నేమయ్యెడున్. ౮౬

శ్రీ వేంకటేశ్వర వజ్రకవచస్తోత్రము, మార్కండేయఉవాచః

(*శ్లో॥ నారాయణం పరబ్రహ్మ సర్వకారణకారణం, ప్రపద్యే వేంకటేశా
ఖ్యం తదేవ కవచం మమ, సహస్రశీర్షా పురుషో వేంకటేశ శ్శిరోఽ
వతు, ప్రాణేశః ప్రాణనిలయః ప్రాణం రక్షతు మేహరిః, ఆకాశరా
ట్సురానాథ ఆత్మానం మే సదాఽవతు, దేవదేవోత్తమః పాయా
ద్దేహం మే వేంకటేశ్వరః, సర్వత్రసర్వకాలేషు మంగాంబాజాని రీ
శ్వరః, పాలయే న్మామకం కర్మ సాఫల్యంనః ప్రయచ్ఛతు, య ఏ
తద్వజ్రకవచ మభేద్యం వేంకటేశితుః, సాయంప్రాతః పఠేన్నిత్యం
మృత్యుం తరతి నిర్భయః॥ ఇతి మార్కండేయ కృతవజ్రకవచం
సంపూర్ణం

ఉ॥ ఉక్కునయందు సింగ మొకఁ డుద్భవ మందుట నమ్మెదేని "ఈ
యెక్కడ దేవుఁడెక్కడ" డనునెగ్గులు బొగ్గు లగుం గుమార? లే
దొక్కటికూడ దేవునకు నుండఁగ రానిప్రదేశ మందులో
నొక్కచోటు ముఖ్య మను నుక్తికి $గీతలె నమ్మతించెడిన్. ౮౭

(భగవద్గీతాదశమాధ్యాయమునుండి.)

*శ్లో॥ హంత తే కథయిష్యామి, దివ్యాహ్యాత్మ విభూతయః, ప్రాధాన్యతః కురు శ్రేష్ఠ నాఽస్త్యంతో విస్తరస్యమే, అహమాత్మా గుడాకేశ సర్వభూతాశయస్థితః, అహమాదిశ్చ మధ్యంచ భూతానామన్తఏవచ, ఆదిత్యానామహం విష్ణుర్జ్యోతిషాం రవిరంశుమాన్,... మేరుశ్శిఖరిణామహం,... సరసామస్మి సాగరః, ... స్థావరాణాంహిమాచలః, అశ్వత్థస్సర్వవృక్షాణామ్... ఆయుధానామహంవజ్రం... స్రోతసామస్మి జాహ్నవీ... మాసానాం మార్గశీర్షోఽస్మి ఋతూనాం కుసుమాకరః,..." (ఇత్యాదిద్రష్టవ్యం)

ఉ॥ ఉక్కునుండి సత్కళలయుక్తులనుండి జలమ్ములనుండి నల్
దిక్కులనుండి పావనులదేహమునుండి స్వతఃప్రభూతముల్
ఋక్కులనుండి దేవుఁడు శరీరులకై యవతారమెత్తు దు
ర్వాక్కులె కాకయుండినఁ బురాణము లాగమముండు కారణముల్, ౮౮

క॥ కతిలేక తుదకుఁ "జీవన్మృతకుఁడగుచు నొకఁ డాశ్రయించి మితిమీఱి దురాగతముడిగట్టిన నినుఁగని, క్షితి నగవని యోగ్యు నొకనిఁ జెప్పంగలవే. ౮౯

($శ్లో॥ యస్స్వధర్మాత్పరిభ్రష్టో వృద్ధైశ్చైవ బహిష్కృతః, న జీవన్నేవ లోకేఽస్మిన్ మృత ఇత్యభిధీయతే॥ (విష్ణుపురాణవ్యాఖ్య చూ.)

(తిర్పతి గ్రామసింహము)

చ॥ తిరుపతి "గ్రామసింహ" మని తెల్లము సెల్లరకున్; సకారమున్
దురుసుతనానఁ జేర్చిరి సూరదిపూర్తిగ *మూఁత వెట్టున
శ్శ్రర;మగుఁగాక యేమి చెడుఁ గారుణికత్వము కల్మి వేంకటే
శ్వరగురుపాదరక్ష యది సాఁగఁగఁజేయుత నోరొప్పిరింబొరిన్. ౯౦

(* వకారస్యదన్త్యోష్ఠం, ఉపూపధ్మానీయానామోష్ఠౌ)(కౌముదిచూ)

ఉ॥ ఎందుకుఁ బ్రేలెదు రిఁక నేనియు నోటికి బుద్ధిఁ జెప్పికొ
మ్మందటు నీమొగమ్ము గనినప్పుడు చేసెఁ జేఁత యేమొ నే
నిందు లిఖింపనేల? యది యింతకుఁ బూర్వమె నీకు స్వానుభూ
తిం దెలియంగ వచ్చు గురుదేవనిందకు సైఁప రెవ్వరున్. ౯౦

(వేఱురీతి నెవు డీశతికార్థము)

చ॥ తనకపవాదలం బలికి తాండవ మాడుదుగాక యల్గఁ డా
యన; నగుచుండు "వీఁడెవఁడురా?" యని మున్నిటులాడి* తత్పద
ర్శనమున కగ్గమై శిరము సర్వము ముండితమైనమీఁద మ్రొ
క్కినజడు లెందఱున్ గనఁ డకించనులన్ మన వెంకఁ డర్భకా. ౯౧

(వేంకటాచలమాహాత్మ్యము 2, 3 ఆశ్వాసములనుండి.)

*(సీ॥ ..., నన్నెవ్వరేమియన్నను సహియింతు భక్తజనమ్మునన్న నేఁదాళ
లేను"...క॥ వరభక్తుల నిందించిన, నరులను గురుదూషకులను, న
మ్మినవారిఁ, జెఱిచిన పాపాత్మకులను, నరకంబునఁ ద్రోయుఁగాని
నావదమీయన్"...వ॥... దేవతలు చక్రరాజుశీర్షంబునఁ గుసుమవ
ర్షమ్ములు గురియించి...వినుతించియిట్లనిరి" సీ॥ చక్రరాజోత్తమ? స
కల పాపాత్ములసమయించి యిచ్చటిసాధువులను రక్షించితివి"...
సీ॥ వినుతించివలికిరో విమలాత్మ? యాదేశమందు ధర్మాత్ముఁడైనట్టిరా
జు, గలుగనికతన దుష్కర్ములై చోరులు బాధించుచుండిరి బ్రాహ్మ
ణులను, నీవుమాపాలిటిదేవుఁడవై వచ్చి సకలపాపాత్ములసంహరిం
చి, మమ్ము రక్షించి తిమ్మహిని బాలింపఁగాఁ దగినట్టి రాజుసద్ధరను
నిల్పు. తే॥ గీ॥ మనుచువారెల్లఁ బ్రార్థింపనపుడుచక్ర, రాజుతద్ధారు
ణికిఁ దగురాజునొకని, నిల్పి..."(విస్తరమందే చూడఁదగు)

(వందన మాచరించెదము)

ఉ॥ వందన మాచరించెదరె? బాగది మంచియుపాయమే విభుం
డందికొనండు వందనము లట్టివి కాని యెఱుంగ రేమొ? యే
చందపుశీర్షమున్ మొగిచి సామి కెరంగుట యొప్పునో యటుల్
సందరిసించి వందనము సల్పుఁ డఘం బిదియొల్లఁ బొల్లగున్. ౯౨

(భక్తితో వెండ్రుకలే నొసంగ కృప వెంచెదవు)

ఉ॥ ఎవ్వని* రెండు వెండ్రుకలు కృష్ణుఁడు రాముఁడుగూడ నయ్యె న
వ్వువిల్లు కానితండ్రికి "నమో" యనువట్టున నెత్తినున్న య
క్రొవ్వఁగావలెఁ గనుకఁ గొందురు ముండనమండనంబు నీ
విచ్చవరం బెఱుంగమి నెటే వదరం దొరకొంటి పర్భుకా. ౯3

(దేవీభాగవతచతుర్థస్కంధద్వావింశాధ్యాయమునుండి.)

(*శ్లో॥ యదా బ్రహ్మాదయో దేవాః ప్రార్థనార్థం హరింగతాః, హరిణాచ త
దాదత్తౌ కేశౌ ఖలు సితాఽసితౌ, శ్యామవర్ణస్తతః కృష్ణ శ్శ్వేతస్సంక
ర్షణస్తథా'' (అత్ర వ్యాఖ్యా.) సితాఽసితావితి, తథాచ కృష్ణః పూర్వోక్త
రీత్యా నారాయణస్యాఽ సితకేశస్యాఽ వతారః, బలరామస్తు శే
షస్య సితకేశస్యచాఽవతారః, అర్జునస్తు నరస్యైవ', (అపిచ విష్ణుపురా
ణే)'' శ్లో॥ ఏవం సంస్తూయమానస్తు భగవాన్ పరమేశ్వరః, ఉజ్జహా
రాత్మనః కేశౌ సితకృష్ణౌ మహామునే, ఉవాచ చ సురానేతౌ మత్కేశౌ వ
సుధాతలే, అవతీర్య .. '(అత్ర శ్రీధరీయవ్యాఖ్యాయాం'') మత్కేశౌ
వసుధాతలే అవతీర్యేత్యాది ద్రష్టవ్యం, నహి శ్రీధరవ్యాఖ్యా దేవీభాగవ
తవ్యాఖ్యాతో భిద్యతే, కింతు (విశిష్టాద్వైతిభిః రవిష్ణుచిత్తీయవ్యాఖ్యానే,) కే
శౌ, తేజసీ, క ఆత్మా తస్మిన్ శేత ఇతి కేశః, ఇతి క్లిష్టం వ్యాకరోత్, తత్ర
ప్రమాణాంతరంచ దత్తం, తథాఽపీదం 'అత్ర పూర్వమ్మహాదేవ, మిత్య
త్ర, అత్ర పూరు, అమ్మహాదేవ మితివత్ హృదయంగమం మన్యామ
హే, అపిచ మూలశ్లోకస్థస్య, ఉత్పాటనాఽర్థకస్య, ఉజ్జహారేత్యస్యాఽ
వ్యస్మిన్ పక్షే నైవ సామంజస్యమితి సర్వథా నిరస్యం, యది వా తథాఽపి స్వీ
క్రియేత, తత్రాపి 'సగర్వపథిరాః కవయ. ఇతికృత్వా వయమక్లిష్ట
మేవ వ్యాఖ్యానమాశ్రయామ ఇత్యలం విస్తరేణ.)

(బోధములేనికాల మది పోయెను)

ఉ॥ "బోధము లేని కాల మది పోయె" నటంచి వెవ్వఁడు నమ్మునో న
ర్వాధమమైన యిక్కలికి నక్క టని బోధము గూడ నేడ? యే

గాథలయందు నీతనికి$ గణ్యత నున్న భవాదృశుల్ మహా
సాధువు లిక్కలిస్థితికి సర్వధనంబుచుమీ కుమారకా. ౯౪

(విష్ణుపురాణషష్ఠాంశమునుండి.)

($శ్లో॥ వర్ణాఽఽశ్రమాచారవతీ ప్రవృత్తిర్నకలౌనృణాం,... వివాహానక
లౌధర్మ్యాన శిష్యగురుసంస్థితిః,... యోవైదదాతిబహుళంస్వంసస్వామీ
సదానృణాం, స్వామిత్వహేతు సంబంధో నచాఽభిజనతాతథా, ...
యదాయదాహి ధర్మస్యహాని ర్మైత్రేయలక్ష్యతే, తదాతదాకలేర్వృ
ద్ధిరనుమేయావిచక్షణైః, యదాయదాసతాంహాని ర్వేదమార్గాఽనుసా
రిణాం, తదాతదాకలేర్వృద్ధిరనుమేయావిచక్షణైః, ప్రారంభాశ్చావ
సీదంతి యదాధర్మభృతాం నృణాం, తదాఽనుమేయంప్రాధాన్యంక
లేర్మైత్రేయ పండితైః,...నప్రీతిర్వేదవాదేషు పాషండేషుయదారతిః,క
లేర్వృద్ధిస్తదాప్రాజ్ఞైరనుమేయావిచక్షణైః,...కిందేవైఃకింద్విజైర్వేదైః
కింశౌచేనాప్సుజన్మనా,ఇత్యేవంవిప్రవక్ష్యన్తి పాషండోపహతాజనాః)

మ॥ కృతగుర్వంఘ్రివిశేషకు లుజ్ఝితసుధీశ్రీకుల్ ఋతస్తోకు లా
దృతసర్వాగమవాకు లుప్తపితృమాతృప్రీతిసంఘాకు లూ
ర్జితసత్యవ్రతిభాకు లాచరితసుక్షేత్రైకయాత్రాకు లి
ప్పతితుం డాకలికిన్ విరోధులు సుమీ భ్రష్టుల్ కడున్ బందుగుల్. ౯౫

శా॥ ఏకాలమ్మును బాపకార్యములనే యీతండు ప్రేరేచు న్వ
ర్లోక మ్మన్నను జన్మమన్నను దదారూఢిఁ బ్రవర్తించు వే
దైకద్విష్టులు శిష్టు లన్న నితఁ డత్యంతమ్ము ద్వేషించు దు
ష్పాకుం డీకలి వీనియాకృతియుఁ *బాపప్రాయమ్మొ యర్భకా. ౯౬

(శ్రీనాథనైషధసప్తమాశ్వాసమునుండి.)

*ఆ॥ గగనమండలమునఁ గాలాయసవుఁదేర । మాలకాకిపడగ దూలియాడ......వ
చ్చువానినీలవర్ణదేహు॥ సీ॥..... బండికండెనతోడఁ బ్రతివచ్చునైచా
యసీలివచ్ఛదముతో మేలవింప...... తే॥ గీ॥ కోఱమీసాలు మిడిగుడ్లు
తుటుచపోడవు, డొప్పచెవులును గొగ్గిపండులునుగలిగి । యున్నమద్ది
పుఁడైవచ్చుచున్నవానిఁ । గలిమహారాజుఁ గనిరిదిక్పాలవరులు॥ క॥ హే

ళాబ్బృందారకుఁడగు । నాలవయౌగరాజుఁ గాంచినయనాంబుజముల్ ।
(వ్రాలిచిరినిర్జరేంద్రులు, మాలనిగనుగొన్నయుత్తమద్విజులక్రియలన్॥)

ఉ॥ ఆకృతిఁబట్టియే గుణము లబ్బెడి నందురు పెద్ద; లిట్టిభ్రి
ష్టాకృతి కెట్లు మంచిగుణ మబ్బెడి ద్వాపర మేగె నంత దు
ష్పాకుఁడు వీఁడు వచ్చెఁ బసిప్రాయ మెటో చనె బాల్య మేగు ని
ష్ఠీకలి కెట్లు బోధ మది యీతనికాలమునన్ జనించెడిన్. ౯౭

ఉ॥ భారతమందుఁ బేర్కొనెడిపాతకులన్ బ్రథముండు దుర్గుణ
శ్రీరమణుండు కౌరవకుశేశయశీతకరుండు దుర్యశ
శ్చారి $సుయోధనుం డితనిసారమె యేమనుకొంటివో! యెటుల్
గూరు సుబోధ మిక్కలికిఁ గొండొకవృద్ధి ఘటిల్లు నియ్యెడన్. ౯౮

($శ్లో॥ దుర్యోధనః కలేరంశః) (దేవీభా ౪ స్కం, ౨౨ అ, చూ)

చ॥ కలికలుషం బెఱుంగనియకాలపువెఱ్ఱు లబోధమున్ మదిం
దలఁతురు బోధ మంచు; విబుధప్రవరుల్ జడబుద్ధులైనయ
య్యలఁతులఁ జూచి 'యక్కటకటా! కలిగానికి లోఁగి వీరు త
ప్పుల కెర యైరిగా!' యనుచుఁ బొక్కుదు రేమియుఁ జేయనేరమిన్. ౯౯

ఉ॥ వీనియనంతరమ్మునఁ బ్రవేశమగున్ *యుగరాజు వానిలోఁ
దానెగడున్ సుబోధము; కృతజ్ఞు లెఱుంగుదు రీరహస్య, మా
శ్రీనిధి మున్ను మిన్నయుఁ బ్రసిద్ధుఁడునయ్యెనుకంటని ప్పుడే
మేనియుఁగాక యుక్తనకుమేత్కుణ తత్ప్రగతన్ వసించెడిన్. ౧౦౧

(* అనంతరంచాఽశేషకలేరవసానే నిశావసానే విబుద్ధానామివ తేషామేవ జనపదానాం, అమలస్ఫటికదళశుద్ధా మతయోభవిష్యంతి అత్రోచ్యతే॥ శ్లో॥ యథా చంద్రశ్చ సూర్యశ్చ తథా తిష్యో బృహస్పతిః, ఏకరాశౌ సమేష్యంతి తదా భవతి వై కృతం, (విష్ణుపురాణ చతుర్థాంశము చూ)

చ॥ కనుకఁ గలిన్ బ్రబోధ మది కల్గమి నిక్కువ మీవు పూర్వపు
న్మనులమతంబు రోసితివి మూర్ఖుఁడవైతి వటంచుఁ దేలె ము

ఘ్నుని గొనరింపరాని దోకక్రూరత యుండునె ? యమ్మఁ దిట్టు దే
వుఁ జెడఁదిట్టు దేశికునిఁ బూర్తిగఁ దిట్టెడిఁ దిట్టుఁ దండ్రినిన్. ౧౦౧

మ॥ కలిదోషం బిది దైవసృష్టి నతఁ డొక్కం డాతఁడేనిన్ జడా
త్ములయం దాడెడునట్లు పండితులయందుం దాండవం బాడఁ డీ
యలఁతిన్ వారలు లెక్క సేయరు మహార్హాచారపారంపరీ
స్థలదాచారులు వానిదాసులయి చక్కన్ బోదు రాచక్కికిన్. ౧౦౨

మ॥ కలి సంపూర్తిగ నైదువేలరిగె సాంకర్య మ్మెట్టుల్ దప్పది
వ్విలయమ్మందును *నిశ్చలాత్ములకు దుర్విజ్ఞానముల్ పుట్ట వి
ప్పలు కావ్యాసమహర్షి దేసుమి ? వృథా ప్రాగల్భ్యధౌరంధగీ
కులకోని సర్వయుగమ్ము లొక్కటియె సంకోచమ్ము లే దగ్భగా. ౧౦౩

(దేవీభాగవత షష్ఠస్కంధమునుండి.)

(*శ్లో॥ తస్మాత్కలిరనత్కర్తా, తస్మింస్తు తాదృశప్రజా, కదాచిద్దైవయోగా
త్తు ప్రాణినాం వ్యత్యయో భవేత్, కలౌ యే సాధవః కేచి ద్ద్వాపరే
సమ్భవన్తి తే,తథా త్రేతాయుగే కేచి త్కేచి త్సత్యయుగే తథా'' దు
ష్టా స్సత్యయుగే యేతు తే భవన్తి కలావపి'' (పూర్వోక్త వచనపర్యా
లోచనయా కృతత్రేతాదిపుణ్యయుగేషు హిరణ్యాక్షరావణాదిదుష్టవ
త్వ్వావప్రచురేఽపి కలియుగే కేచిత్పుణ్యప్రకృతికాః కుత్రచిదపి వర్త్తం
తఇతిచ, తేతావ న్నిశ్చలాత్మానో విద్వాంసఏవ భవితు మర్హన్తీ
త్యపిచ సిద్ధం భవతీతి ధ్యేయం.)

సీ॥ అకులీనుఁడగువారి నాశ్రయింపంగ విద్వజ్జనంబెపు డపత్రప వహించు
హద్దు మీఱినతనయానుజాదులవృద్ధ కెపుడుఃశిష్టకులమ్ము లిచ్చ రోయు
స్త్రీపునఃపరిణయవ్యాపార మెపుడుః నీచాతినీచమ్ముగా నరయుజగము
ఎపుడు కృతఘ్నుమో మీక్షించి విజ్ఞు లంబూకృతి ప్రవణతాముఖులౌదు.

తే॥ శ్రీ॥ రదిసుమీకుజ్జని బోధమున్నట్టికాల, మది గతించియెన్నే నేడులయ్యె నెఱుక
చాలనిభవాదృశులకు నిక్కాలమకటని, బోధముగలట్టికాలమ్మె పొలుపుమీఱె.

ఉ॥ బోధములేనికాల మది పోవుట చేతనె నూని వితంతుబిం
బాధరలన్ వరించు సుగుణాఢ్యులు వారల మన్నుపేరకుల్

శిథురతుల్ గుణారతులు శిష్టజనేతరు లెందు విగ్రహా
రాధకదూషకుల్ ధరఁ బరంగిరి మున్నిటు లుండ నేర్చిరే. ౧౦౫

సీ॥ తొలి ధనాఢ్యులకెల్లఁ దలలోనినాలుకలై యెందునాస్తికులు పెంపొంది రెలమి
మును ధనం బిసువారు ధన దాతలెల్లఁ "కళ్యాణంబు విధవానుయాయి, కన్య
బ్రహ్మవిద్వేషసంబంధమాత్రమున ముక్తజనులెల్ల మొక్కిక రెవ్వనికి నేని
అంత్యజాచార్యమతావలంబనమును వెనుకటివారు గైకొనిరి తఱుచు

గీ॥ ఇప్పుడును నట్టియుత్సాహ మెల్లయెడల
వ్యాప్తిఁ జెందెఁ జెందుచునుండె వ్యాప్తిఁ జెందఁ
గలదు సరిపెట్టుకొంద మికఁ గలుష మిట్లు
కాకశోకించి చేసెడికార్య మేమి. ౧౦౬

(వేఱురీతి...నీదుభోగముల్ ...నమ్రిత...నహింపఁగ)

చ॥ తిరువతి భోగి, యగ్గిరిసి దీప్తి నెసంగెడిసామి భోగి, నీ
వరయక భోగముల్ గిరిసి యాడఁ దొడంగితి "వేఱురీతి" నీ
*దురిత మడంగు శంకరునితో యుజనేత్ర స్మరింపు మాపె పా
దిరజము శ్రీశిగ జితము ధన్యునిఁ జేసినఁ జేయు నిన్నికన్. ౧౦౭

(దేవీభాగవత షష్ఠస్కంధమునుండి.)

* (జనమేజయః.) శ్లో॥ కలౌ వర్షబహుళే నరాణాం కా గతి ర్భవేత్,
...(వ్యాసః) ఏకఏవ మహారాజ తత్రోపాయో౽స్తి నాపరః, స
ర్వదోషనిరాసార్థం ధ్యాయేద్దేవీపదాంబుజం,.. ప్రాయశ్చిత్తంలు పా
పానాం శ్రీదేవీనామసంస్మృతిః")

ఉ॥ బ్రహ్మమతంబు నిప్పటికిఁ బట్టితి నాకిడ నున్నయప్పు డ
య్యబ్రహ్మప్రసాదమే గతి యథార్థము సెప్పుమని యా పెయాలయ
మ్మిమ్ముగ నుండి మాత్రజప మేగతిఁ జేసితి బిట్టినీపుని సొ
త్తమ్మున నిన్నుఁ బోలెడికృతఘ్నుఁడు లేఁడు సుమీ జగత్సునన్, ౧౦౮

ఉ॥ భోగము, భోగి, భోగితులు, వాల్చెడిశంకరునర్థమూర్తి యా
భాగిని మందభాగి నిను భర్తుని గాఁ దలపోసి నత్కలా

భోగిని గాన జ్ఞానలవభోగినిగా నొనరించె నిప్పుడే
లాగున దూష్యమయ్యెను శిలాప్రతిమార్చన మోకుమారకా. ౧౦౯

మ॥ భవితవ్యంబు నెఱుంగ నేరవు భవత్పాపోదయం బిట్లు వం
డవలెం గావున వేంకటేశగురుఁ డన్నా? *భోగినీరాగియై
భువి నెందున్ వినుతింపఁగాఁ బడెడిఁ దప్పంగూఁతలం గూయుచా
కవి కీలాటిమహారహస్యము లెఱుంగన్ శక్యమె ట్లయ్యెడిన్. ౧౧౦

(వేంకటాచలమాహాత్మ్యము, ౧ఆ, నుండి.)

*ఉ॥ కావున వేశ్యచందమును గైకొను మీవు హొయల్ చెలంగఁగా, నే
విటకానికై వడిని నిక్కుచు సొక్కుచు వచ్చి యచ్చటన్, బావకకుండ
మందు వప భక్తిని బ్రాహ్మణు లుంచినప్పుడే, యావవ నారగించెద బు
ధావళి మెచ్చఁగ నీవు చూడఁగన్"...సీ॥ ...తే॥ గీ॥ మురిసి విటవే
షధరుఁ డైనహరి హొయలుగఁ, జెలఁగి విటకత్తెవలె నుండు సిరిని
గూడి, పాదుకలు వెట్టికొనుచు నాప్రబలయజ్ఞ, వాటమును జూచువే
డ్కతో వచ్చుచుండె" (విస్తరమందే చూ)

మ॥ దురితం బీ వాడిఁ గట్టినప్పుడు భవద్ద్రోహమ్ము సర్వమ్ము నే
నెఱుఁగం జాలినయంతవట్టు నొడువన్ హేయమ్ముగాఁ జూడ రె
వ్వరు నల్లైనఁ గృతఘ్నతాఘ మొకఁడే వ్రాకుత్తు నన్యాఘమో?
§పరకీయాననవేయ మూరక వృథా భారమ్ము నాకేటికిన్. ౧౧౧

§ శా॥ చెల్లారెడ్డికిఁ దీసికట్టయితిమాచీ? మాట లింకేటికిన్ (ఈపద్యపా
మెవరికవిత్వమో, దీనిప్రసక్తికిం గలసంగతిసందర్భము లెట్టివో మా
శిష్యులు వెం॥ రా॥ లే చెప్పవలయును గాన వలయువారు వారివల
న నెఱుఁగఁదగు.)

చ॥ *గురుపితృమాతృదేవులతగుల్ వివరింపఁగ రాగు, భోగముల్
తిరుపతివేంకటేశ్వరుఁడు తేలనివాఁ డని కాదు, దాన నీ
గురుతకు భంగమేమి? యిది కొంటెతనంపుఁబ్రసంగ "మేల కొ
బ్బరితరు వెక్కె "దన్నఁ" దృణభారముకోన,, మటందువే సుతా. ౧౧౨

(*శ్లో॥ భవానీశంకరాదీనాం పిత్రోర్వా కేళివర్ణనమ్, (ఇత్యాదినిషేధ స్తా
వదలంకారశేఖరాద్యాలంకారికగ్రన్థేషు ద్రష్టవ్యః.)

చ॥ తిరుపతివెంకటేశగురుదేవుఁడు 'భోగి' యటన్నఁ దప్పొ "చి
త్తర మలవాఁడు దేవయ కృతఘ్నుఁ" డటన్నది తప్పొ? "నుంత నీ
వరయఁగ లేక పోతి" వని యాడుదు రీకవనమ్ము చూచి త
త్తఱపడినాఁడ వెయ్యదియు దారి గనంబడ కోయమాయె కా. ౧౦౩

(నీపదములేభజియించెడివారు గూడ... మున్పటివలె నిన్నుఁగొల్వరు)

చ॥ "తిరుపతివేంకటేశ్వరుఁడు దేవుఁడు మున్పువు డట్లు కాఁడు కొ
ల్వరు పలుమంది" యన్నదియె లాఘవమోకొ? "కృతఘ్నుఁ దలంపఁ డ
మ్ముఱ" కన లాఘవంబొకొ? కనఁ బోఁ డితఁ డందురు లోకు" లెంత త
త్తఱపడినాఁడ వెయ్యదియు దారి గనంబడ కోయమాయె కా. ౧౦౪

క॥ "దురితము లెన్ని కృతఘ్నత, సరివచ్చెడి? దానిఁ బెంచ సాఁగె నితఁడు వేఁ
దఱువాఁ" డంగురుసుమి త, త్తఱపడితివి దారి నుండు దగులక పుత్రా.

క॥ తిరుపతివెంకటభోగము, లెఱిఁగించితి యశము నురిఁగనేని యింతట, నె
వ్వరో తకర్కఁ గీర్తిపరులం దొగఁరె తాదృశులు విబుధపూర్వహులెందుఁ.

చ॥ ఇది యదిగాని నీవు ప్రల్లదము లెన్ని పరించినఁ దేలు సాగమీ
చదువుఁ గ్రొత్తగాఁ జెడు యశమ్మది లేశము లేద చాఁడయై
చదరయి నిల్చి యిప్పటికిఁ జాల దినమ్ములు పోవుదెంచె ని
య్యది గని యోర్వ లేనిజను లంతయు నుండిన నెంతనేద్దురో. ౧౦౭

చ॥ కావున నున్నకీర్తికె కావలె బోలెఁటుచోట నీవు నిం
దేవిధనేనిఁ గొంత గొను మీఁగల దాతఁడు నీకొనంగఁ గా
నావల నిల్చినట్టిదియె యాంతనకిక సరి పోవు "మానియే
పోవు నుపోవనీ? యశమపోని? కనుఁ గాఁడియు హేలు వక్షకా.

(*శ్లో॥ భాగ్యవన్తం ప్రసూయేథా, మాశూరం మాచపండితం, శూరాశ్చ కృ
తవిద్యాశ్చ వనమపుత్రా వనంగతాః" (ఇతిద్రౌపదీంప్రతికుంత్యా ఉక్తిః)

క॥ తఱుఁగు నిఁకఁ గీర్తి యనుకొని, పొరిఁబొరి లిఖియించితీవు బూతులు దానం
బెరిఁగెడినని భయపడు నతఁ, డగనితివే? హేతు వక్షకా? యిప్పట్లన్. ౧౧౦

చ॥ నను హరిశాస్త్రిగారి నొక మోటకు నీ వలవేంకటేశ్వరున్
గనలి యవాచ్యముల్ గలుకుకైవడి నేవినొ పేర్లు దాని కా
యన" జగమింత యుండ నను నాయలఘుం డటు దూఱుటే సుమీ?
ఘనతను నొప్పికొంటి"యని కైకొనె మోదము నాఁగవింటివే. ౧౧౯

సీ॥ భోగిసిరలుఁడయ్యు భోగిసిరలుఁడయ్యు భోగిసిరలుఁడె యప్పణ్యమూర్తి
విభ్రమస్థలిఁ యయ్యు విభ్రమస్థలియయ్యు విభ్రమస్థలియె యవ్విశ్వమూర్తి
అచలానుగలుఁడయ్యు నచలానుగలుఁడయ్యు నచలానుగలుఁడెయయ్యనలమూర్తి
శృఙ్గసఙ్గలుఁడయ్యు శృఙ్గసఙ్గలుఁడయ్యు శృఙ్గసఙ్గలుఁడె యాఙ్గ్యమూర్తి

తే॥ గీ॥ సానుగలుఁడయ్యు నతఁడు దా సానుగలుఁడె
వేశవరుఁడయ్యు నాతఁడు దా వేశవరుఁడె
భీరహితుఁడయ్యు నతఁడు దా భీరహితుఁడె
ఏమొఱుఁగు దీనఁ గలపావ సొడ్డెజుఁడు. ౧౨౦

(మాసె భవప్రాప్తిష్ఠ ముదెమూను నునున్నది మాసిపోవు)

చ॥ అటెముఱి నేవిడొ గీకి యంతన "దేవనముండఁ గో దిఁక
దిరుపతి" నంచు నెంచుభవదీయవివేకము "వార్ధి దోయిట
బురపురఁ దోడి లోఁగె,, నని పొంగె నూనివిధమ్ము చెప్ప సం
బరపడు పేల నీముదము పల్చన నేయవలెన్ గుమారకా. ౧౨౧

ఉ॥ మాయను సూర్యుఁడన్ శశియు మాయఁజరాచరజంతు జాలమున్
మాయను భూమియున్ దిశియు మాయను సప్తకులాచలమ్ములున్
మాయనివస్తువేది? నినుమాయను, తిర్పతి వేంకటేశ్వర
శ్రీయుఁ బ్రతిష్ఠయున్ మిగులఁ జేవఁ దావయి పొల్చు నెప్పుడున్. ౧౨౨

గీ॥ జగమఖిలమాశ్వ్రోష్టావశమున మునుఁగ,నయ్యదనఁగూడ నచలస్థాయలగుశేష
*శయ్యపైఁ బొల్చు వేంకటేశ్వర ప్రతిష్ఠ, దానిమాయింకనొకరికిఁదరమె పుత్ర.

(దేవీభాగవత 3వ స్కంధమునుండి.)

(బ్రహ్మ*శ్లో॥ ఏకార్ణవే పురాజాతే నష్టే స్థావరజఙ్గమే,... నాఽహం శక్నోతి తరణి సోమం నన్యజ్యౌన్ దపర్వతాన్,...ఉత్తరన్ సలిలే తత్రాయామపశ్య షసహస్రకమ్,... తతోఽహం నాళమాలంబ్య వారిమధ్యమవాతరమ్

తదా తత్ర మయాదృష్టః పురుషః పరమాద్భుతః, మేఘశ్యామశరీరస్తు
పీతవాసాశ్చతుర్భుజః, శేషశాయీ జగన్నాథో వనమాలావిభూషి
తః,... తమదాద్రాక్షం మహావిష్ణుం శేషపర్యంకశాయినమ్- యోగనిద్రా
సమాసక్త మనిస్పందిన మచ్యుతమ్, శయానం తం సమాలోక్య భోగి
భోగోపరిస్థితమ్, చింతామహాగ్రస్తా జాతాకింకర[illegible]నారద.)

(ఊరక లేనిపోని కార్యంబు భవద్గుణం బెఱుఁగ [illegible])

ఉ॥ "కొందఱు తద్గుణం బెఱుక గూరక యూరక లేనిపోని కా
ర్యంబు" [illegible] బెఱుఁగుదు రంతయు నంతయు గాక [illegible]
నెంచుచు సర్వముఁ దెలిసి నేవపుఁ గావలము [illegible]ంచి గో
సం[illegible] బెఱుఁగ [illegible] నీ ప్రచారముల్. ౨౪

([illegible] సెపింతు వంచు)

[illegible] "[illegible]చు" నం చెఱుఁగు దట్టుగ [illegible]
[illegible] నెఱుగు నేమనుచుఁ [illegible]
[illegible]
[illegible]

మ॥ గురుశిష్యత్వము తో [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

([illegible] ... [illegible])

మ॥ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

ఉ॥ తా [illegible]
జ్ఞాని [illegible] జాల [illegible] దేళ్ళ [illegible]

జ్ఞానియు కర్మముం దలఁచి కష్టము నెట్టులొ నైఁచి వచ్చు జ
న్మానమునఁ గూడఁ బెట్టుకొనఁగా గమకించు సుకర్మపుంజముల్. ౧౨౮

(ముష్టిచెంబుంగొని...బొంగుబుజాన వేసికొనిపోదురు)

ఉ॥ "బొంగు బుజాన వైచికొని పోయినఁ" బోదురుగాక "ముష్టిచెం
బుం గొనిపెట్టు" మంచమగఁ బోయినఁ బోదురుగాక గంగిరె
ద్దుం గొని "దేవుఁ" డంచుఁ బలుత్రోవలఁ బోదురుగాక దేవనిం
దం గురునింద సేయుదగ దాకి యులవారల కేల యగ్గదో. ౧౨౯

ఉ॥ శక్తుఁడవేని దేవగురుసంస్కరణం దిగఁ ద్రావి పై నికృ
ష్టోక్తులు ప్రేలుదుర్మదులయుల్లములం బగిలింపు, ధర్మశా
స్త్రోక్తులు సమ్మతించు నిది; యూరక తీరికకల్మి నేటియ
వ్యక్తతఁ బక్కదానరుల కగ్గదు నీసరు లేమి కైపరా. ౧౩౦

(*శ్లో॥ గురునిందాకరంధ్రష్టాన్, ఘాతయేదథవా నయేత్, స్థానంవాతత్పరి
త్యాజ్యం, జిహ్వాచ్ఛేదః, క్షమోఽపియః, (ఇత్యాదికం, స్కాందో
త్తరఖండేద్రష్టవ్యం, అపిచమన్వాదిస్మృతయోఽప్యేవమేవ బోధయం
తీతి సర్వవిదిత మిత్యలం విస్తరేణ)

(బొంగుబుజాన వైచుకొని పొమ్మికఁ దిర్పతివేంకటేశ్వరా)

ఉ॥ "బొంగుబుజాన వైచుకొని పోఁడు వరాంగముమీఁద నెక్కి మా
ర్దంగిక రావ ముప్పతిల "దద్ద దదిందకి దద్దదోం దదోం,
దొంగిణతక్క తక్క,, యనుతొల్లిటికాళియమర్దనంబు జ్ఞ
ప్తిం గొలుపుంజుమీ తుదకు వేంకటనేతపదారవిందముల్. ౧౩౧

(మాసినమూవ పేరుగళనముండనము...నీవేసముసూడ నెవ్వరికి వేడుక)

ఉ॥ వాసునివాసికిన్ సరిగ దైవము తత్తదుపాధిరూపముల్
భాసిలఁ జేయు నీకు నగవట్టెను దేవుని గ్రీవ నక్కటా!
"మాసినమూవపేరు" కనుమాయనిజవ్రజపుజోదు గల్గు శ్రీ
వాసుఁడు నీకుఁ గన్పడఁడు వాస్తవరూపముతోడఁ బుత్రికా. ౧౩౨

ఉ॥ స్వామి ధరించు*వజ్రకవచమ్ము నెఱుంగుదె? యెన్నికోటు లౌ
నో? మహిపాలుఁ డెవ్వఁ డిడెనో? యటువంటివివేకులెల్లరున్
బామరులా? దురుద్యములపద్ధతుల న్నెగడింప సొమ్ము వ
జ్రామరియాద కొప్పెడిధరాధిపతుల్ సువివేకులా సుతా? ౧౩౩

(వేంకటాచలమాహాత్మ్యము ౫ ఆ, నుండి)

* వ॥...నృపాలుండు(ఆకాశరాజు) హరికి...జీవరత్నకలితశతభారకిరీటం
బును, ...మూడుబంగారుకంటెలును, అనర్ఘ్యరత్నఖచితపతకహారం
బు లాఱున్నొకటియు, ...ఒక్కదివ్యమౌక్తికహారంబును నింబఫలప్ర
మాణంబులైనముత్యాలపోగులు రెండుజోళ్లును, వెలలేనిభుజకీర్తులు
ను, నాగాభరణంబులును, అఱువదినాలుగపరంజిసందిటితాయెతులు
ను వజ్రపట్టరాగకాంతులనొప్పిన ద్వాత్రింశద్భారకంకణంబులును,
వీరముద్రాద్యంగుళ్యాభరణంబులును, పంచాశద్భారకనకకటిసూ
త్రంబును, కంఠాదిపాదపర్యంతం బావరించిన యేకాదశశతభారవ
జ్రకవచంబును, అష్టాదశభారకనకమయపాదుకాయుగ్మంబును,...
శ్రీనివాసున కలంకారమ్ముఁ జేసి ఋషులు మంగళాష్టకంబులు చ
దువఁగా ...కనకరత్నాభరణభూషిత యైనకన్యకను హరికి ధారా
దత్తంబు చేసి..., (విస్తరమందే చూ)

(శౌర్యము లేనివాఁడుగద శంకరుఁడు.)

ఉ॥ ఈశునకమ్ము కృష్ణుఁడయి యీశుఁడు పుస్త్రీతయం బటుల్ పోరి
నాశము సేసినాఁ డనట నస్మొడిచో నెటు "శౌర్యహీనుఁ"డన్
రాశికి రానిమాట జనరంజక మౌ మదిలోన నర్థనా
రీశుని బెట్టి వ్రాసితివొ యీవుడి; దానఁ గవిత్వభంగ మౌ ౧౩౪

ఉ॥ "శౌర్యము లేనివాఁడుగదె శంకరుఁ" డంచొక బొంకు బొంకితే
యార్యులు నిశ్వసింత్రు "నిటలాక్షుఁడు శూరుఁడు గాఁ,.డటన్న నీ
ధైర్య మదేమొ? దేవగురుతత్త్వముపట్టునఁ గూడ బొంకులన్
గార్య మకార్యమున్ మఱచి క్రక్కెద వెక్కడిపాప మక్కటా. ౧౩౫

(నిం దిరుపతివేంకటేశుఁ డనఁ దీరదు తిర్పతివేంకటేశ్వరా)

చ॥ "తిరుపతివేంకటేశుఁ డనఁ దీర,, దటం చొకవాక్కు డొక్కఁ పైఁ
"దిరుపతివేంకటేశ" యని దీర్ఘము నేమని తీసితోయి? యే
మఱితొని? విడంబమో? యది ప్రమాదమొ? హాస్యమో? తప్పు మాసిలో
నఱిముఱిఁ బాచితమ్ముగఁ బదాహ్వయముక్ స్మరియించుటో సుతా. ౧౨౬

(దాసరుల్ తిరిపము నెత్తువేళ నినుఁ దెల్పఁగ)

చ॥ తిరిపము నెత్తువార లొకతిర్పతివేంకటదేవుమాత్రమే
స్మరణ మొనర్ప రొక్కొక్క రుమారమణుక్ మఱి రాముఁ గృష్ణు సం
స్మరణ మొనర్త్తు రేటి కిటి సాంగనికల్పన లింతమాత్రనే
వరదుఁడు వేంకటేశ్వరుఁడు వైభవశూన్యుఁ డెటుల్ కుమారకా. ౧౨౬

ఎంచి కనంగ లేదుకదని మొన్నఁడు నర్భకి? *నాగయప్పరా
వంచును "స్వామిసన్నిధి" యటంచును "బైకొ" యటంచుఁ దంబురాఁ
గొం చరుదెంచుభిక్షుకులఁ, గొండొకటేసి స్మరింపరేమి? య
య్యంచితువాసి గాసిలుట కొనుకొని? మానము లిట్టిగానముల్. ౧౨౭

హిందూస్థానీ కీర్తన.

*అప్పారావు, దునియామే, నై రాజా, అప్పారావుస్వామిసన్నిధి బైకొ, అప్పా
రావు వైకుంఠమే నై రాజా. అప్పారావు కాశీసేయిను కెటిరే ' పల్లి॥
ఖానే లడ్డూ దియా, పీనే తంబల్ దియా, ఆత్నే లకిడీ దియా, సోనే
కంబల్ దియా, దునియామే నై రాజా, అప్పారావు ।౧॥ పీనేలోక్కు
రాజా, హుకా దియా రాజా, గుడ్గుడ్ దియా రాజా, చిల్మది
యా రాజా, గంజాయి దియా రాజా, చిప్పా దియా రాజా, దునియా
మే నై రాజా, అప్పారావు ॥౨॥ బైఠ్నే చెత్తర్ దియా, సోనే తప్పత్త
ర్ దియా, యేలూర్నే, యేక్ బడా సత్తర్ దియా, దునియామే నై రా
జా, అప్పారావు ॥౩॥ దూస్తే ఛత్రీదియా, పాఁవు జూతీ దియా,
స్కిరైటోపీ దియా, ఛడ్నే ఘోడీ దియా, దునియామే నై రాజా, అప్పా
రావు ॥౪॥ రోటీ ఖానేలోక్కు, రోటీ దియా రాజా, ఘూం, తీనేలో
క్కు, ఘూం, ద్దియా రాజా, దునియామే నై రాజా ॥౫॥ బామన్ లో

కుర్ రాజా, ఏకేత్సత్తర్ దియా, అమ్లీ దియా రాజా, బైగన్ దియా
రాజా, డాల్ దియా రాజా, ఘై దియా రాజా, ఘీ దియా రాజా, నమక్
దియా రాజా, దునియా మే నై రాజా, అప్పారావు ॥౬॥ కాశీరోట్టి
దియా, జగన్నాథ్ రోట్టి దియా, మదరాస్ రోట్టి దియా, ప్రయాగ్ రోట్టి
దియా, గయారోట్టి దియా, దునియామే నైరాజా, అప్పారావు
స్వామిసన్నిధి బైఠే" ॥౭॥ ...... [illegible]

(షరా:— ఈమహాపురుషుని పుణ్యకార్యములనిదేరీతిని బైరాగులుగూడ గానము చేయుచుందురు. ఇయ్యనఘుఁడు సాక్షాద్భగవద్భక్తుఁడై జనులపాలిటికి భగవంతుఁడేయై యుక్తాయుక్తవిచక్షణత నెఱిఁగిన దాతయై నెగడెనఁట! ఈతనియుక్త దాతృత్వమునుగూర్చి యొకమహాకావ్యము వ్రాసినఁగాని యింతతోఁదేలునది కాదు, భస్మాహుతిప్రాయముగ సొమ్ము వమ్మొనరించునేఁటి దాతలకనేకులకీయనఘుని చరిత్రము నీతిగఱపఁగలదని యెంచి కొలఁదిదినములలో నీధర్మాప్పరాయలపుణ్యచరిత్రమును వ్రాయనెంచి యిప్పటికి గ్రంథవిస్తరభీతిచే నింతతో విరమించుచున్నారము.)

ఉ॥ ఎవ్వని పేరు చెప్పికొన నించుక ముష్టియుఁ గూడఁ బుట్టదా
గవ్వ నెవండు పాడుఁ ద్రిజగమ్ములు మోసినవానిఁ దక్క నీ
నవ్వన కర్థమేమి? యలనారయభూరమణుం డలంతియే?
యెవ్వరు నీకుఁ జెప్పఁగల రే యికను బ్రేలెదు తోఁచినట్లుగన్. ౧౩౪

చ॥ అతని చరిత్రమున్ వినిన నాన్నృపుఁ బాడిన నావదాన్యదా
తృతను నమస్కరించినఁ దదీయయశమ్ము పఠించు భిక్షుక ప్ర
తతిపదస్ఫురద్రజము ఫాలమునన్ ధరియించినన్ భవ
త్కృతము కృతఘ్నతాభర మొగిన్ శమియించు నటుల్ పొనర్చుమా. ౧౩౫

(తిరుపతి వీడి వేఱొకప్రదేశముఁ జేరితివేని నీ, పరపతి యెంత యు
న్నదియొ పైఁబడుఁ దిర్పతి వేంకటేశ్వరా)

చ॥ తిరుపతి వీడి వేఱొకప్రదేశముఁ జేరిన వేంకటేశుఁ డే
పరపతి నుండెనో యెఱుఁగు వాంఛ జనించిన దేమి? చూడుమా

*కురుపతిపర్వత మ్మరిగి కొండొకయచ్చటనున్న వేంకటే
శ్వరు; మది సందియం బుడుగు సంశయముండుట నష్టి పుత్రకా, ౧౪౦

(ఆంధ్రీకృత శ్రీనివాసవిలాసము ౧, ఆ, నుండి,)

* క॥(3) కురుమతియనఁ గుర్మతియనఁ, గురుమూర్తియనంగ మఱియుఁ గుర్మా
యనన్, గురుపతియనఁగాఁ బరఁగెను, ధరణీధర రాజమొకఁడు ధర
ణిన్ వఱలున్, ౩౮"...శా॥ "దూరస్థమ్ముగ శేషభూధరమునందు న్నే
వసింప న్ననున్, జేరన్ లేక మదియభక్తతతి గాసిన్ జెందు,, నంచున్ గృ
పా, పారావారుఁడు వేంకటేశ్వరుఁడు దాఁ బద్మాలయంగూడ పెం, పా
రన్ గుర్మతి ధారుణీధరము నధ్యష్టించి మించెన్ వెసన్" ౪౧" (౪,
ఆ, మునుండి) సీ॥ పదునాల్గులోకముల్ బహునిష్ఠచే నహర్దివ మొనర్చి
న భాగ్యమనఁగ, ముడుపు మూటలు గట్టి మొక్కువారల రోగతతు
లు మాన్పు మహౌషధంబనంగఁ, గురుమతిక్షోణిధ్రగుహలోనఁ బుట్టి
న లలిత మహేంద్రశిలంబనంగ, ముకురాన్వయమందుఁ బుట్టుభూపాల
కులార్జించుకొన్న పుణ్యంబనంగఁ తే॥ గీ॥ కాయకమ్ముల కెనయు నాకా
రగరిమ, గలిగి దయచిమ్ము రూపము గలిగి చెలఁగు, విశ్వభరుఁ డవ్యయమంగ
ళవిగ్రహంబు, గాంచ వచ్చుకఁ గన్నులకటు పుదిఱ" ౭౪" సీ॥ ...యమూర్త
శైలకందరవిహార మొనర్చు ఫణిశైలనాథ! తుభ్యం నమోఽస్తు, కు
ర్మతిక్షోణిభృద్గుహలోన వసియించు హస్తిశైలేశ! తుభ్యం నమోఽస్తు,
కురుమతక్ష్మాభృద్దరము నంచుచున్న నీలాచలాధీశ! తుభ్యం నమోఽస్తు,
కురుపతక్ష్మాధ్రకందరనున్న శ్రీరంగపట్టణాధీశ! తుభ్యం నమో
స్తు' తే॥ గీ॥ భవ్యకరుణాసముద్ర! తుభ్యం నమోఽస్తు, పద్మభవము
ఖ్యవినుత! తుభ్యం నమోఽస్తు, పరమపురుషేశ్వర! తుభ్యం నమో
స్తు, భద్రకరిరాజవరద తుభ్యం నమోఽస్తు,, (విస్తరమందే చూడఁదగు)

చ॥ కురుపతిపర్వతంబు గనుఁగొం టెటు లందువొ! యాత్మ సూర్వభున
బరిచితుఁ జేసికొమ్మతని పట్టణసీమకు నుత్తరమ్మునన్
బరఁగెడు నా గిరీంద్ర, మట భాసిలు వేంకటనేత, వాని న
న్నారపతి యింటివేలుపుగ నమ్మి భజించు ననేకభంగులన్. ౧౪౧

శా॥ దేవబ్రాహ్మణభక్తిషోరి వదటిపృథ్వీనాథుఁ డెంతేని న
ద్యాఖ్యుం డాగమదేవదేశికులనిందన్ జేయునవ్వారిఁ గ
న్గో వాంఛింపఁ డెఱుంగఁ జెప్పితిని నీకున్; వైష్ణవగ్రామణీ
సేవాతత్పరుఁ డానృపాలుఁ గన జేజేఁ జూచినట్లుండెడిన్. ౧౪౨

మ॥ సిరిఁ జెన్నారు మొగమ్మునన్ దిరుమణిన్ శ్రీచూర్ణముం బూని శ్రీ
హరినామమ్ము జపించి సాపశి యథార్థాలంకృతుల్ దాల్చి భా
స్వరవిద్వత్కవిగాయకుల్ గొలువ నాస్థానమ్మునన్ బొల్చున
న్నరనాథున్ గనుఁగొన్న దేవగురునిందాపాపముల్ రూపఱున్. ౧౪౩

ఉ॥ చేయఁడపాత్రదానములు చేయఁడనర్హనమస్కృతుల్ మఱిం
జేయఁడవైదికార్చనలు చేయఁడవిద్వదుదారసత్కృతుల్
శ్రీయు యశంబు దాతృతయుఁ జేవయుఁ బొల్చెడివాఁడు సత్కవి
ధ్యేయుఁ డతండు పండితవిధేయుఁ డహేయుఁ డెఱుంగఁ జెప్పితిన్. ౧౪౪

ఉ॥ ఏగతి వేని నీదుమత మెట్టిదొ కన్గొని నీకుఁ గల్గురి
దాగరిమమ్ము తేల్చి యుచితం బగుసత్కృతిఁ జేసి మీఁద న
య్యాగమవేద్యుఁ డున్నగిరి కంపు సహాయుల నిచ్చి యూరకే
వాఁగుటె కాని నీ వెటకు వారక పోవఁగ లే వెఱుంగుదున్. ౧౪౫

మ॥ అసహాయస్థుగఁ బోకు మేగునెడ నయ్యద్రీంద్రమం దెందు *వ్యా
ఘ్రసమాజమ్ములు "గాండ్రుగాండ్రు" మనుచుం గర్జిల్లు నందెందు బ్ర
హ్మసమాజంబులు నేసమాజములు నేమం బీయ వీదోసముల్
వసి గట్టం గల వామెకంబు లచటన్ భద్రంబు సూ పుత్రకా. ౧౪౬

* వ్యాఘ్రసమజ ఇతితుయుక్తం, తథాఽపీదం కేవలస్వార్థమాత్రతత్పరత
యా నప్రవర్తత ఇతి కృత్వా సమాజ ఇత్యేవ ప్రయుక్తమితితురహస్యమ్

ఉ॥ భక్తు లనేకు లయ్యెడకు వచ్చుచుఁబోవుచు నుండ్రు వారిపై
రక్తిగ నుండు నంటివి యావి, బ్రహ్మసమాజము భక్తదూరమా
రిక్తమతమ్ము గానఁ జెలరేఁగఁగ వచ్చునటంచు నెంచి సు
వ్యక్తముఁ జేసితిన్ దగినయట్లటకుం జని చూడు వెంకనన్ ౧౪౭

క॥ కురుమతి యని కుర్మతి యని, కురుమూర్తియు నాఁగ మతియుఁ గురూర్మి యనఁగ
బరఁగెడిగిరి యది యచటం, గురుమూర్తియె నీకుఁ దోఁచు గురువిభవముతో

చ॥ "తిరుపతి, వేంకటేశ్వరుని తేజమునన్ యశమంబె,, నంచు ము
న్నటిముటి వ్రాసి తిప్పు డిటు లందుకు భిన్నము గాఁగ వ్రాసి తే
మటితివారి బుద్ధి కీడ్వడెనొ "మాదిగమంచపుఁ" గుక్కయో యెదో
యెటుఁగఁగ రాదు సంకరము లీవు లిఖించునుగుల్ కుమారకా ౧౪౯

చ॥ తిరుపతి వేంకటేశ్వరులటీ రది యర్భకి చంద్రచంద్రికా
స్ఫురణము భాస్వదాతపవిభూతి జ్వలజ్జ్వలన ప్రభాధురం
ధరమును గా నెఱుంగుదురు తజ్ఞులు మోటకులో యెటేసియుం
దిరిగెడి వారినాలుకలు తెద్దును గావుసుమీ కుమారకా. ౧౫౦

ఉ॥ అంబ నెఱుంగుదే మహిషునాగడ మూఁగినతల్లి యాపెనిం
గంబు నెఱుంగుదే దితిజగర్వము ఖర్వమొనర్చి పేర్చె నా
యంబయు సింగముల్ విడిగ నాకృతులన్ ధృతి మాలి యున్నె యీ
వెంబడగొట్టు పోఁడుములవేడబము ల్లిఖియింతు వేటికో. ౧౫౧

(కాసుల పూరుషోత్తముఁడు ... శ్రీకకుళాంధ్రదేవు పైఁ జేసిన యట్లు మేమును రచించితి మీగీతికార్థము)

ఉ॥ కాసుల పూరుషోత్తముఁడు గట్టిన పద్దెము లెల్ల * భక్తి కా
వాసము లీవుగట్టిన వి బ్రహ్మసమాజసమాశ్రయత్వపుం
దోసము వెళ్లఁ గ్రక్కుటను దుండగపుం జెముగంప లద్దిరా
కాసులతోవ కూసులగు కాసుల పూరక దేవుఁ దిట్టెదే. ౧౫౨

(కాసుల పూరుషోత్తముని శతకమునుండి.)

* సీ॥ అనఁట లేవనికదా యియఁటచేతఁ జటచెగ ధృతసభాస్తంభరంబు దాన వేంద్రుఁడు । డచ
ట లేవనికదా యిరాజంబె నెగురుసులుంచుత్త రోదరమునం దు । న
చట లేవనికదా యితికోపిననిచెఁ బాండవులునన్నవనికిఁ గౌరవకులేంద్రుఁ
డచట లేవనికదా యిట్రయసభను దౌపదివల్వలూడ్చెనగ ధ్వజుండు ।
గీ॥ లేకయచ్చోట్లను గల్గలే దెముఁడు । కేవు కేవలమిచ్చోటఁ గల్గుటరుదె
చిత్రచిత్రప్రభావ దాక్షిణ్యభావ । హతనిమతజీవ శ్రీకాకుళాంధ్రదేవ॥
సీ॥ భక్తి చేసిన శిలాప్రతిమ మాత్రమె కాని హరియింతుఁ గలుగునా యి

నెడువారు। స్వామి యెందుండిన సత్యంబు చూపకయుండునే? యనిప
లుకుచుండువారు। బుద్ధావతారంబుఁ బూనినాఁడఖిలంబు గనికన
నట్టుండున నెడివారు। దేవతామహిమంబు దెలియునే? యేమేమిన
డువనున్నదో? యనినుడువువారు। తే.గీ॥నీకునిత్యోపచారముల్ లేక
యున్న। లోకులిల్లాకొంద్రు పరాకిదేమి" చిత్ర॥ సీ॥ ధర నూటయె
నిమిదితిరుపతులందు శ్రీకాకుళంబరయఁ బ్రఖ్యాతమేని, ఆంధ్రనాయ
కుఁడ పంచఖిలదేశంబుల నినుఁ గీర్తించుటే నిజమయ్యెని। వైఖానసో
క్తికి వంచనరాకుండ నెలుబు చూపిన మాటనిక్కమేని। వైకుంఠుఁడ
వుస్వయంవ్యక్తిగా నర్చావతారమొందితివందు రీ తథ్యమేని! తే॥గీ॥
నిరిశపూజోత్సవములు నిర్విఘ్నములుగఁ, జేసికొనకున్న నీకుఁబ్రి
స్థగలదె॥చిత్ర॥ సీ॥ఆలువిర్వాహకురాలు భూదేవియై యఖిలభార
కుఁడను నాఖ్యదెచ్చె, నిష్టసంపన్నరా లిందిరభార్యయై కామితార్థ
దుఁడన్న ఘనతదెచ్చె। కమలగర్భుఁడు సృష్టికర్తమాజుఁడై బహు
కుటుంబకుఁడన్న బలిమిదెచ్చె, కలుషవిధ్వంసి యౌగంగకుమారియై
పతితపావనుఁ డన్న ప్రతిభ దెచ్చె గీ॥ నాంచబిడ్డలుఁ దెచ్చుప్రఖ్యా
తిగాని। మొదలనుండియు నీవు దామోదరుఁడవె,, చిత్ర॥ సీ॥నిజ్య
స్థపుత్రుఁడెవ్వకకు రానియశాశ్వతపుపదంబుల్ నేయు సంతతము జగతి।
వేల్పులకమ్ముగాకుగాఁ డందనిను నాలతల స్త్రీపురుషుల లంతెనెట్టు
నీతలోదరిలోకమాత పత్నీపక్షదృష్టిఁ జంచలవృత్తిఁ దిరుగుచుండు, నీ
వనసక్తకృతాదివిబిడమాయావిధాయులఁ జేయు దెవ్వరిఁదోలఁగనీక। గీ॥
నొకరికొంతెంగుకాధి కులాంకనుమీద। ఇంతకన్న దెలిసెమియుం
టివరుస॥ చిత్ర॥ సీ॥ సకలమున్నగ్ర నీవమై నొకరుద్రేగుణాన్వైతె నిచ్చఁబ
గుండునాఁ డెంతగలవో। తనబిడ్డఁ డని యశోద నేల పొత్తులనిడు
కనుద్దాదునాఁ డెంతగలవో। తనువులనాగత్తి దకిరుఁ జముకొనఁగని
నెన్నుకెవెంచునాఁ డెంతగలవో। భయులేక నెలుఁగఁ బల్పాసము ప
గగనైగంతులునైచునాఁ డెంతగలవో। గీ॥ పసుపు గలవాఁడ నేమిని?
ప్రాఁబులకులంగఁ। దె[illegible] సువరిముకుల్కురూ లింతగలవో లేవో ॥చిత్ర॥
సీ॥పక్షంబుగలదండుప్రసాదపుల్లులయాదఁ జండుపుల్ పడినట్టిపాటులె

మి। పూర్వజన్మమునందుఁ బూజించెగజమంద్రు గజరాజుపొందినగాని
యేమి। యలకుచేలునకు బాల్యస్నేహితుఁడవఁద్రు నైతేఁగుచేలుఁడుబ
డ్డ నెవ్వగేమి। ప్రహ్లాదుఁడాజన్మభక్తియుక్తుండండ్రుప్రహ్లాదుఁడొందిన
బాధలేమి, గీ॥ యెంతయాలస్యమున వారి నేలినాఁడ। విట్టిదేనీదయారసం
బెంచిచూడ॥ చిత్ర॥ సీ॥ నీబొడ్డుతమ్మిలోనికిఁ జొచ్చి చూచిన నలువకునీలోఁ
తు దెలియకున్నె। బహుసహస్రాంగనాగృహములనిసుఁగన్న మునిరాజునీ
మాయగనకయున్నె। నీవిశ్వరూపమెన్నికచేసిపాడఁగన్న నరుఁడు నీ
యుర్వ దా నెఱుఁగకున్నె। తనమనఃపీఠినిన్ను నిత మారాధించుహరుఁ
డుభవత్తత్త్వమరయకున్నె। గరువమేటికినీమర్మ మెఱుఁగరనుచుఁ। దెలిపి
న మహాత్ములకునైనఁ దెలియకున్నె॥ చిత్ర॥ సీ॥ ఎక్కడనీకన్న దిక్కు
లేనట్లనిన్నర్చింతురబ్జగర్భాదిసురలు। మదియందుఁ గతిలేని మాడిక్కు
మహిమను ల్నీయందె లక్ష్యముల్నిలిపికొండ్రు । ఇలఁదరణోపాయ
మొందులేనట్లుగా సజ్జను ల్నీకథల్ చదువుకొండ్రు । పగతురమెయ్యెడ
ప్రతికెదమన్నట్లు దునిసిరినీచేతదనుజులెల్లఁ। గీ॥ దత్త్వమరసిన శుద్ధబుద్ధ
స్వరూప। మింతయధికారమెన్నఁటి దేమిచెపుమ॥ చిత్ర॥ ...”

ఉ॥ కాసుల పూరుషోత్తముఁడు గట్టినపద్దెములందు (1) రామునిన్
రోసెను (2) కృష్ణురోసె మఱి (3) రోయఁడ తిర్పతివేంకటేశు; నీ
యీసునకున్ సహాయుఁ డతఁ డెట్లగు? వారలకీవ భేదమున్
జేసెదొ? నీదురుక్తులవి నీదుశిరస్థలి నెక్కుఁ ద్రొక్కుడిన్. ౧౫౩

(1) సీ॥ కులగురుద్వేషి సొజ్జలుగ వెన్కని కాచి నిష్ఠురమంత్రము ల్నేర్చినావు।
పూర్వదేవతలు కాఁపురమున్న పురియందు వంచించి యగ్గిఁ బెట్టించినా
వు। తాతలతరమునఁ ద్రవ్వించినపయోధి పేరుగాఁగొంత పూడ్పించినావు
మోసమౌటెఱుఁగక మోహించి వచ్చినయెలనాగముక్కు గోయించినా
వు। తే॥ గీ॥ బళిర? నీవంటిధార్మికుఁ బ్రస్తుతింప। గొదవలింకేమి కైవ
ల్య మొదుట వచ్చు. చిత్ర॥

(2) సీ॥ కడుదొంగతనమునఁ గనితల్లి నయిని నీకనిబిడ్డనిగఁ బెంచెనినుయశోద
జననిగర్భముదించుకొనిన వేఱొకతల్లికడుపుఁ జేసి కొనంగఁగలిగెన
న్న । తండ్రి వివాహయత్నము సేయ నొల్లక తగులుకవచ్చెనీధ

గ్నపత్ని । యన్నరారాణాకీనున్ననీ సోదరియింటికి జోగిరానంటుకొని
యె । తే॥ గీ॥ నిట్టినీసాంప్రదాయంబుగుట్టుబెట్టు, రట్టు సేయుదుఁగను
మునాబట్టుతనము. చిత్ర॥

(3)సీ॥ అప్పనంబులు గొను నఖిలదిఙ్మండలేశ్వరులచే వేంకటాచలని
వాసుఁ । డరుదుగా నఱువదాఱవసరంబుల మహాభోగంబు గొను
నీలభూధ్రవరుఁడు । పానకంబాలుసాబాలు భక్తులకిచ్చి యెసఁగుచును
మంగళాద్రీశ్వరుండు। పుట్లకొలంది పైపూఁతగాఁగొనుమంచిగంధంబుసిం
హనగప్రభుండు । తే॥ గీ॥ సాటిసాములరీతిని చోటనీవు । మూర్తి
మత్త్వంబుఁ జూపకకీర్తి గలదె. చిత్ర॥)

ఉ॥ "దేవునిఁ దిట్ట రా" దనియె తెల్పుదునోరి "గురుఁ దిట్ట రా" దటం
చే వినిపింతునోరి వృథయె యీయుపదేశములెల్ల నెంతదు
ర్భావుఁడు గూడ "నీవను లపాత్రము", లంచు నెఱుంగు నట్టిచో
నే వచియింప నేలరి ఫల మియ్యది కోరి యిటుల్ వానర్పదో. ౧౫౪

ఉ॥ "నెట్టికి నేదిరోరా ఫలము చేకుఱుఁ బోలు", నటన్న సామెతం
బట్టితినారి యధఃపతన భాగ్యము తప్పద పట్టుకుంటినారి
తిట్టెద వింతకన్న నిను దేవుఁడె యిందుకుఁ బుట్టఁ జేసె నే
నెట్టులు బాగుసేయఁ గలరి నేమయినన్ వచియించుచుండెదన్. ౧౫౫

(వివరించెద మింతకుమించి నీయపఖ్యాతినిదక్కు సామి శతకంబున.)

ఉ॥ ఇంతకు మించి తిట్టఁగలవేమిరి యదెట్టిదొ యింక నొకక్రమా
ర్గాం తది విప్లవమారి భవదకుంఠితనీచతరప్రసంగవా
గ్డంతురతా ప్రభగ్నతర కాంతహృదంతర సౌమనస్యవ
త్సంతతులే భవద్ధృదయసౌకరిసాకిరులై చెలంగుతన్. ౧౫౬

ఉ॥ ఈవఱకే "యపాత్ర" లని యెల్లరు *మీనడి యెత్తికొంచు ని
ష్ఠీవనముల్ పొనర్చుగతిచేకుఱె నాఁగదరియింతకన్న దు
ర్భావపు గూఁతలన్ వదరి ప్రామిఁకొనందగుభాగ్య మేమొ పు
త్రారి వెఱపేలరి పండితసదస్సున కించుక వచ్చి తెల్పుమా.

*విజయపురి 1-9-13

(1) "ఈమధ్యను జూన్, జూలై, కవిత, సంచికలో మరల తిరుపతి వేంకటేశ్వర నిందలు గన్పట్టినవని వ్రాయుటకు దురపిల్లుచున్నవాఁడను ఏతద్గ్రంథకర్తలకు మఱియెన్నఁటికిని బుద్ధిరాసేరదని నాయభిప్రాయము..."

K. S. Raghuramaswamy

గుంటూరు 2-8-14

(2) చెట్టెక్కిన వారింతతో శాంతిఁ బొందిన సరసముగానుండును, ఇప్పటికే యపశస్సులెస్సగా వ్యాపించినది. చేయుపనియెంత మేలు చేయుచున్నదో గమనించుకొను ప్రతిభకూడ సామాన్యము కాదుగదా?'

శ॥ హ॥

వీరి దేమఱియొకటి

(3) "నేను స్వగ్రామముపరిక్రకు నెళ్లినప్పుడు వీరి యర్థశత కాది పరిశంసను జెప్పఁగా రూగ్యులెల్ల రిది యేమియన్యాయము-... చదువుకొంటిమని తమంతటఁ దామే యొప్పికొనియు నన్యాపదేశముగనో మఱియెట్లో యింకను దిట్టితిక్రనుబడుచు దర్బారక్రవులు దైవవంచితులగుచున్నారేయనియే వగవసాగిరి వారికి మనవిగఁ గొందఱుఁ వ్రాసికొందుమనియుం జెప్పిరి మొత్తమున వీరిప్రసక్తికి సంతసించువారు లేరు, కాపథమున కె వరభిముఖులగుదురు?"

(4) శిష్యులు గురునిందాపరులైరని, తాము మందలించుచుండఁగా వారు "అదేమి చూచెద విదిచూడు" మన్నట్లు కవితలో వేంకటేశ్వరునిఁ దిట్టిదిసంతులు గొట్టసాగిరి. దేవా! పురాకృతపుణ్యవశమున నిట్టిశిష్యులులభించినందులకు ననుకొనవలెనుగాని వేఱేముండును. కానిందు సాధారణముగా ధర్మచ్యుతికల్గెడియాయుగంబున మీగీరతధర్మసంహిత తత్తద్దోషనివారకంబై మహాశయహర్షదాయకంబై వెలుంగుఁగాక.

బృందావనము నరసింహాచార్యులు

పొన్నూరుపోష్టు, గఁకిపాడు. బాపట్లతాలూకా.

(1913 సం॥ సెప్టెంబరు 30 తేది మంగళవారముశశిలేఖనుండి.)

శ్రీరామకృష్ణకవులు, విగ్రహారాధన నిరసనము.

అను పేర నేఁబదిపద్యములరచించి తమ కవితారత్నమునఁ బ్రకటించియున్న సంగతి పాఠకులందఱెఱింగినదె. వానిం జదివిన వివేకులకు శ్రీరామకృష్ణకవులు సర్వలోకగురు తిరుపతి వేంకటేశ్వర పూజానిరసనరూపమునఁ దమ గూఢశత్రువుల నెవ్వరినో దూషించుచున్నట్లు బోధపడకపోదు. అయినను వారుంచిన నామమునుబట్టియు వ్రాసిన టిప్పణమునుబట్టియు జనసామాన్యమునకు విగ్రహారాధన నిరసనమనియే తోఁచుట నిశ్చయము. కానఁ బామరజనాళిబాగును గోరియు "స్పర్థయావర్థతేవిద్యా" అను నార్యోక్తిని దలంచి పండితులును గవిసత్తములును నగు శ్రీరామకృష్ణకవులతోడి ధర్మవివాదమువలన నాకు విద్యాభివృద్ధియగుననియు నమ్మి వారు రచించిన విగ్రహారాధననిరసనము మాత్రమే యుంచుక నిరసింప మొదలిడుచున్నవాఁడను గాన సహృదయులగు చదువరులిందలియుచితానుచితముల నారయుదురుగాత.

గీ॥ విగ్రహంబులఁ బూజించి వేదవిదులు, మునులు పొందరె జగతిని మునుపు ముక్తి
వారిదారిని జనియెడి వారికిపుడు, ముక్తి రాదని నుడువుటయుక్తమగునె?

శ్రు॥ దేవపితృకార్యాభ్యాం న ప్రమదితవ్యం, అని శిక్షావల్లి, దేవపితృకార్యములవలన బ్రమాదము చెందకుము. అనియర్థము, దేవకార్యమన దేవతాపూజయని మనము తలంచవలయును (పరాశరమాధవీయము 41వ పుటయందు) సంధ్యాస్నానం జపో హోమో దేవతానాంచ పూజనం అని పరాశరుఁడు చెప్పియున్నవాఁడు; ఇందువలన దేవకార్యమన దేవతాపూజయని స్పష్టపడినది దేవతలనేకులుకలరు మనమే దేవుని బూజింపవలెను దేనియందుఁ బూజింపవలెను? ఇదివఱకెవరు పూజించిరి? అని ప్రశ్నలు కలుగకపోవు వీనికన్నిటికిఁ బ్రత్యుత్తరములు గలవు వినుఁడు సర్వజ్ఞస్సహిమాధవః అని వ్రాసికొనియున్న బ్ర॥ మాధవాచార్యుల వారు తమపరాశరమాధవీయమున 68వపుటను అగ్నేయేపి,, శ్లో॥ అర్చ నం ప్రవక్ష్యామివిష్ణోరమితతేజసః, యత్కృత్వాముసయస్సర్వేపరం

నిర్వాణ మాప్నుయుః,, ఇందుఁ జేయవలసిన పూజ విష్ణుపూజ యనియు
విష్ణు నారాధించి మునులు ముక్తిని బొందిరనియుఁ దెలియవచ్చిన దిక దాని
ఇఁక నీపూజ నెందుఁ గావింపవలెనను విషయముం గూర్చి ముచ్చటించుకొం
దము పైశ్లోకము వెంటనే "అప్స్వగ్నౌ హృదయే సూర్యే స్థండిలే ప్రతి
మాసు చ, షట్స్వేతేషు హరే స్సమ్యగర్చనం మునిభిస్స్మృతం,,......
ప్రత్యహం స్నాత్వా దేవర్షి పితృభ్య ఉదక దానం ప్రతిమాదిషు హరిహరాది దేవ
పూజనం, ఇట్లు శ్రుతులు స్మృతులు పురాణములు విగ్రహారాధన గా
వింపుఁడనఁగా మునులట్లు చేసి ముక్తి పొందఁగా నది తెలిసి యాచరించిన
కుల్లూకభట్ట మాధవ విద్యారణ్యాది వ్యాఖ్యాతృ శిరోమణులు బోధించి
యుండఁగాఁ బాతాళలోకము (అమెరికా) వఱకు వేళ్లు దిగి దిగంత వ్యా
ప్తినందియున్న యీ విగ్రహారాధన సాలవృక్షము శ్రీరామకృష్ణకవు
ల వంటివారు చేయు నల్పవిమర్శన చుక్రోడముల యూఁపులకుఁ గదలు
నా? కదలదు, ఇంతియె కాదు వీరిబోధలచే రాజులవలనను బండిత
పామరులవలనను నిరంతరము పూజలు గైకొనుచున్న శ్రీతిరుపతి
వేంకటేశ్వరుల పూజలకు లోటు వాటిల్లునా? వాటిల్లదు, "సత్యమేవ
జయతి నానృతం.' (ఇందు విస్తరభీతిచేఁ జాలవదలితిమి)తి॥ వెం॥

ఇట్లు విన్నవించువాఁడు మహబూబుకాలేజి సహాయాం
ధ్రోపాధ్యాయపద విభ్రాజి, శివానుగ్రహ విరాజి
శివపురపు వీరభద్రపాకయాజి.
సనాతనధర్మబోధినీ సామాజికుఁడు, సికింద్రాబాదు.

ఉ॥ కీర్తి వసంతసేన, యది కేవలముౕ గుణరక్త దానికై
యార్తి శకారుఁ డూని యది యాత్మ వరించిన చారుదత్తునిౕ
ధూర్తుఁడు తిట్టితిట్టి యలతోయ్యలిఁ జంపఁగడంగి యయ్యన
ద్వర్తనుఁ డేమిదా మిడికెఁ? దద్గతి నీ కుచితంబె పుత్రకా. ౧౫౭

(ప్రజల్ పరమేశ్వరుఁ గొల్వ నేర్చి యీ వెంగలి రాతిబొమ్మలను వేఁడరు)

చ॥ "పరుఁ డొకఁ డున్నవాఁ" డనిన భాగ్యము లేదు సుమీ? కుమార, య
ప్పరువికృతుల్ గురుండు మఱి పార్థివుఁడౕ జనకుండు నిందు నె

కూరు దిగఁ ద్రావినఁ బరునిఁ గా దని యంటయె వేదశాస్త్రముల్
మొఱలిడు నిట్లు దాని నొకమోఱను గా దనినంత నే మగున్. ౧౪౮

(1)బ్రహ్మముఁగొల్వ దైవవిశ్వాసములేదువీరికని...దూఱెదవేమి)

చ॥ పరు డన నెవ్వఁడో తెలియు భాగ్యము లేకయె పోవుఁగాక త
త్పరుఁ డయి పెద్దలం గొలుచుభవ్యుఁడు భవ్యము లందఁ గల్గు న
న్నరునకు విగ్రహమ్ము నెడ నాయనపట్టున నమ్రచోట భూ
వరుకడ నెజ్జచాయఁ గనుపట్టుఁ బరాత్పరుఁ డేకరూపియై. ౧౪౯

(జీసనుక్రీస్తునుం బ్రతిమ సేవను రోసెను.)

మ॥ పరుఁ డెవ్వారికి లేఁడు? బౌద్ధులకు, నవ్వారేనియుఁ దేశికా
దరముం బీడగు క్రైస్తవాదులకు నిత్యధ్యేయుఁడే యొజ్జ; యె
వ్వరికిన్ దూరమె నీమతం బెచట సంపాదించి తో తండ్రి? నా
తరమే నిన్ను మరల్ప వర్ధిలుము శీతజ్యోతిచందమ్మునన్. ౧౫౦

(పేర్పడువనవర్తియు న్నిను సభాజనపాత్రముసేయుఁడు.)

క॥ ఏపనవర్తియు ఘనభువ, నావనవర్తి యగు వేంకటాచలపతిపై
నీవలెఁ గావల మూనఁడ, సేవించియె తీరు సేవ చేకూఱినచోన్. ౧౫౧

తే॥ గీ॥ లుబ్ధకుఁడు వనవర్తియా లుబ్ధకు లెటు, గొల్తురో యట్లకొలిచెడిఁ గొసరికొసరి
ఇంతయెందుకు? చెంచురాజెవ్వఁడతఁడు, గాఁడె వనవర్తికూఁతు నే కాన్పు నొసఁగె
గీ॥ వానియేర్పాటుచొప్పన వాఁడుగొలిచె, నదియుసామికిఁదగుఁగాక యట్లు కాక
పోవుఁగాక, యవ్వానికి సేవకుండు, గాఁడనెడిదోసమునుగట్టఁబోఁడుసుకృతి.

---

(1) ఈగుఱుతుగల వాక్యము, వేంకటేశ్వరస్వామివారికి సమన్వయింపదు, స్వామివారు బ్రహ్మముగొల్చువారల నెవ్వరిని దూఱిరి, ప్రమాణమేమి, ఇట్టివెన్నో కలవు. మఱియొకటిమాత్రము చూపుచున్నారము, "చ" పరులను బూని తిట్టెదవు బ్రహ్మసమాజమును జిహ్మవృత్తివై" వేంకటేశ్వరస్వామివారు బ్రహ్మసమాజము నెవ్వరి నావేశించితిట్టినారో? ఆయీచోట్లుపనివడినచో దేవయ్యలకుఁ జిక్కు తెచ్చెడివి యని యెఱుఁగుదురుగాక.

క॥ "పేర్పడువనవర్తి" యటం, చేర్పాటొనరించితొకొ? యిటు లగునేనిన్
దిర్పతివెంకనకున్ వాఁ, డర్పింపఁడు నుతులు నిక్క మాడితివృత్తా. ౧౬౪

(బహుమార్గవేదులంజేయులుగాఁ దలంపకుము.)

ఆ॥ వె॥ ఏకమార్గవేదియే వేది బహుమార్గ, వేది యేటివేది వేఁదు అతఁడు
ఏకమార్గ మన్న నే మనుకొంటివో? సత్యమార్గ మది ప్రశస్తి తెరువు. ౧౬౫

ఉ॥ కారొకొ? రక్కసుల్ కడు నకార్యరతుల్ "బహుమార్గవేదు" ల
వ్వారలమార్గముల్ తుదకుఁ బాడఱి యోడరె? జయ్యులైన వా
రేరును బెక్కుత్రోవలనె యేగుచునుందు రజయ్యు లొక్కటే
దారిని బోదు రయ్యది సదా జయ మిచ్చు యశం బొసంగుచున్. ౧౬౬.

చ॥ అరయఁగ నేర్తు వీవు చతురంగ మొకించుక గుర్తులేదె? యే
లురిపురి నిక్కతాన నిను నొక్కట శిక్షితుఁ జేసినాఁడ నీ
చరిత మటుండె నియ్యెడ నజయ్యులయె త్రొక్కతీరె యెప్డు త
త్తఱపడి సారె నొట్టువడుతజ్ఞుల దాఁటు లనేకమార్గముల్. ౧౬౭

చ॥ ఒకయెడ మూలయె త్రొక్కట నొండొకయె త్రొక మాఱు లేనిబం
ట్లు కదలునెత్తు మంత్రికదలున్ మఱియొక్కెడ కేఁడె దాఁటు వే
ఱొకయెడ నన్నిటం దుదకు నొండుదు రీ "బహుమార్గవేదు" లే
రికి జయ మబ్బు వార లొకగీతినె యెత్తుదు రెత్తు లర్భకా. ౧౬౮

(నీసంగతియెల్ల వారికి నసహ్యమె యయ్యెను.)

ఉ॥ ముంగల సద్గతుల్ వొలయుపుణ్యుల కెల్లను వేంకటేశున
త్సంగతి సహ్య మంతులకె నల్పుచునుందురు సర్వదా; వృథా
భంగుర మైనకుక్షి కయి పాపకృతుల్ రచియించువారి కా
సంగతి యెట్టు లబ్బెడి? నసహ్య మలభ్యము కొంతమందికిన్. ౧౬౯

క॥ కటికివిదగ్ధదరిద్రుఁడు, ఘటియింప దటం చెఱింగి కామ్యార్థముపై
నటియించు ననాదృతి వేం, కటపతిసంగతియు నట్లకట? నీకయ్యెన్. ౧౭౦

(విశ్వములోన నెల్లరు వివేకులు వేడుకతోఁ బఠింపఁగా)

ఉ॥ "హైదరుబాదు" వీధి నొకయజ్ఞుఁడు హేలకు నొక్క దేహిఁ జా
మోఁది చనంగ వేఱొకఁడు పోవుచు నొండెముఁ జూచి "కత్తి బా

గాఁ దెగ ‘సా’ ఫిటుల్ వలయుఁగాని యని మెచ్చె నఁట ట్టులే సుమీ
నీదుకవిత్వపుంగరిమ నీతివిహీనమతుల్ వఠించుటల్. ౧౭౧

(పొంగుచు నుంటిఁగన్ జనులు పూజలొనర్తు"రటంచు)

చ॥ పతులకు నోఁచుకోనియెలప్రాయపుటంగన లూరకే హిమ
ద్యుతిమలయానిలాదులను దూఱుదు, రాదర ముప్పతిల్ల నం
గతపతులైన కాంతలు నికామమహోత్సవముల్ పొనర్చి న
తక్కృతులుగఁ జేతు రిందుఁ గల దేవరహస్యము నీ వెఱుంగవే. ౧౭౨

మ॥ ఉపయోగింపవు దేశికాఖ్య మొదటన్ "నోదాహరే దస్య నా
మపరోక్ష" మ్మనుశాసనమ్ము కతనన్ మనావ్యజ్ఞమై నట్టిత
ప్పపలాపింపఁగ వచ్చు నక్కటకటా! యాపై వృథాదూషక
త్వపదం బెక్కితి వేస్మృతిన్ జదివి తేధన్యుండు శాసించెనో. ౧౭౩

శా॥ అల్పంబే యగుఁగాక నాగరిమ నేనల్పుండనే యౌదుఁగా
కల్పత్వమ్మది తిట్టునీకు నొకసాహాయ్యమ్ము గావింప దే
కల్పమ్మందును నీ వొనర్చుపని యేకష్టుండు గావింపఁ డీ
శిల్పం బేగురునొద్ద నేర్చి తరరే? శిష్యా? స్వయంవ్యక్తమో. ౧౭౪

ఉ॥ "వేదులవాఁడు నామఱఁది వేఁదుఱువ్రాఁతలు వ్రాసినాఁడు వాఁ
డీదురితమ్మునన్ జెడెడి నేనఘ మొంద" నటంచు నెంచె దే
మో? దురితంబు వాని దనఁ బోదుల నీకయి వాఁడు వ్రేలుటన్
నీదియె పాతకంబు మహనీయుల వేత్తల నడ్గి చూడుమా. ౧౭౫

ఉ॥ గొల్లది చల్లలోఁ గలుపుఁ గొంపకుఁ గొంతకుఁగూడ నీళ్లు, లే
పల్లవపాణి యేనియు "నెబా? నిది యేమె యపాత్రురాల? యీ
చల్లకుఁ దెల్పు చచ్చె" ననఁ జౌన వృథా జల మిచ్చినట్టియా
తల్లులఁ దిట్టు "నేచెనఁటి తా నిట నీరిడె"నం చెఱుంగుదే. ౧౭౬

క॥ గురు నేల తిట్టితన మా, గురువే యిటు చెప్పెనఁచు గొణుఁగకుమా? యీ
దురితమ్మెల్లను మెల్లను, పరి నాశిర మెకుక్క మిగుల బరు విది తనయా.

(తత్ప్రతిమారాధనము నిరసించినచోఁ బ్రధాననిబర్హణన్యాయమునఁ దక్కినవిగ్రహముల పూజయు నిరస్తము)

ఉ॥ తిట్టఁగ లేదు నీవు మముఁ దిర్పతివేంకటనాథునే చెడం
దిట్టితి విగ్రహార్చనవిధిన్నిరసించుట, కైనఁ గాశికా
పట్టణనేత దిట్టుటకుఁ బాల్పడవే మతఁ డగ్రగణ్యుఁ డా
దట్టునిఁ దిట్టినప్పుడ "ప్రధాననిబర్హణ" నీతి సార్థమా. ౧౭౯

క॥ "కాశ్యత" ఇతి వివరణమునఁ, గాశ్యపి చనుఁగాక శూలకలితం బగుచున్
దృశ్య మగుఁ గాశి యది "య, ద్దృశ్యం తన్నశ్య" మనువిధికి లోఁగదు సూ.

(కలౌ వేంకటనాయక, అనువచనము.)

క॥ కానఁ "గలౌ వేంకట" యను, మాన మ్ముండినను గాశి మహిమ మధికమె
న్నేనియు రెట్లట్లగుటఁ "బ్ర, ధాననిబర్హణత" కదియ తగుఁ జుమి పుత్రా.

క॥ క్షేత్రములలోనఁ గాశీ, క్షేత్ర మ్ముత్తమము దానిఁ జెఱచినపై నే
క్షేత్రమ్ము నేనిఁ జెఱచుట, పాత్ర మ్మద్దాని విడువఁ బాడియె కుత్రా. ౧౮౧

ఉ॥ ఎందఱు కాశి కేగుదురొ యెందఱు తిర్పతిఁ జూడఁ బోదురో
యిందుమకాదె? సర్వపృథివీస్థలి క్షేత్రములెల్లఁ గాశితో
డం దులఁదూఁగ వయ్యది చెడన్ జెడు సర్వము, దానను న్నరా
తిం దెగఁ దిట్టి విగ్రహవిధి న్నిరసింతువుగాక యూపయిన్. ౧౮౨

(దిక్కఱి కొండయెక్కితివి దేవుఁడ? తిర్పతి వేంకటేశ్వరా)

ఉ॥ మ్రొక్కులు ముడ్పులుం గలుగు ముఖ్యులు మాత్రమె వేంకటేశుకొం
డెక్కుదు రల్ల కాశి కెవరేనియుఁ బోయెద రల్లు కాన న
మ్మిక్కిలికంటి లింగమును మీఱుము దూఱులు పోవు నంతఁ దా
దిక్కఱి దాన విగ్రహవిధి న్నిరసించుట సర్వసిద్ధమా. ౧౮౩

క॥ కావునఁ గాశీక్షేత్రము, పోవలయున్ ముందు దానిపోకకునై వా
చావిభవము వెలయింపు వృ, థా వో దది చెడియె తీరుఁ దగుకవివేనిన్.

సీ॥ అట్లొనర్చితివేసియది గంగఁ బడు మీఁద రామేశ్వరము సముద్రమునమున్గ,
నాపైఁ బ్రయాగయు నటుపై గయాత్రయం బడుగంటుఁ దత్తదర్థ్వాస్థలముల,
నల్లంత రంగేశునవతార మదియుఁ గావేరిలో మున్గ దేవేరితోడఁ,
బిదపఁ గాంచ్యాదులపే ర్వొవు నంతతో దక్షిణదేశయాత్ర లవి మురుఁగు

తే॥గీ॥ పైని "మకాఁగ మదీ" నాదిపరమముక్తి, దాయక క్షేత్రములు మనుధర్మశాస్త్రి
దూష్యపరదేశయాత్రలు శిష్యి మనకు, పాస్యతాభాజనములుగావలయు నెకొఁగ.

(మే! మీవిధిసర్వమంగళము నెవ్వాడుఁ బాడుదుమయ్య నీకు-)

తే॥గీ॥ "పాముతోఁ జెలగాటముల్,, పనికి రావు, శేషశైలేశుపై నేల రోష మన్న,
వింధువోరి విన "వీశ్వరవేర" వైతి, వినవని యెఱింగియును జెప్పెదను గుమారరి.

మ॥ గురువిద్వేష మొకండుచాలదెరి వృథా కూర్చుండి యీ వేంకటే
శ్వరవిద్వేషముగూడ నేమిఃటికిరి దేవద్వేషమున్ దేశికో
త్తరవిద్వేషము రెండునుం గలియుఁ జందం బెట్టిదో నీకు నే
నెఱిఁగింపన్ వలెనే కుమారరి సుఖివై యీతోవ రాఁబోకుమీ. ౧౮౭

మ॥ గురునిందాదురితంబు చాలక వృథా గొండాట లీవేంకటే
శ్వరనిందాదురితంబు లేటికి; బళారి సంస్కర్తృతల్ చాలు దే
వరహాస్యమ్ములజోలిఁ బోకు మవి సంబాళింప శక్యమ్ము గా
వరయం బోకుము భక్తి లేనియెడ నీ వద్దేవపాదాబ్జముల్. ౧౮౮

చ॥ నరుఁ డురవైనచో నిడుత్పణమ్మగు పేరువు, మంగళంబు లీ
వఱిమఱి నెన్నిపాడితివొ యన్నియు నన్నియకోటులై నినుఁ
దిరిగి వరించు నట్టు లలతిర్పతివేంకటనేత చేయుఁ ద
చ్చరణములెట్లు పట్టిన నొసంగు ఫలమ్ములదేవుఁ డగ్భకా ౧౮౯

ఉ॥ మంగళముఁ బఠించు టది మంచిదియే గురుమూర్తిగూర్చి య
మ్మంగళమూర్తి నీమన సుమర్మ మెఱింగి యతోధికమ్ముగా
మంగళముల్ ఘటించుతఁ బ్రమాదములఁ క్షమియించి దాసిచే
తం గరుణాఘుఁడన్ బిరుదు దైవతమూర్తికె చెల్లుఁగావుతఁ. ౧౯౦.

ఉ॥ ఆర్పను దీర్పనుఁ దగనిరుజ్జులయందున డాఁగి సారెమం
దిర్పతి వేఁకటేశ్వరుని డిట్టెదు నోరికొలఁది, సృష్టిని

దర్పము ధైర్యమున్ * గవిసదస్సులెటో సకలమ్మెఱింగి యె
ట్లూర్పులు పుచ్చుచున్నయవిమోహికను లించుక విప్ప వర్ఘకా. ౧౯౧

*భవత్ప్రణీతగీరతామ్నాయ శ్రుత్వా సంతోషవశా దేవం లిఖామి॥ కృష్ణాంతు కరుణాసిధయః॥

శ్లో॥ లోకేఽస్మిన్ కలినామకాంధతమసవ్యాప్తే తమోదూషితై । ర్దుర్వాదిత్యవినిందకైశ్చ బహుభిర్దూరీకృతే సజ్జనే, కృత్వా గీరతభారతం బహుసుపర్వానంద సంధాయకం, విద్వద్భ్యో దదతుః ప్రబంధ మతులం యాతౌ కవీంద్రౌ స్తుమః॥ శ్లో॥ సన్మార్గగౌ శ్రీపతివేంకటేశౌ । కళాసమగ్రావివ పుష్పవంతౌ। సుజ్ఞానదావజ్ఞజనస్య సమ్యక్ కటీశితారౌ జయతాం రసజ్ఞౌ॥ శ్లో॥ గురుభూసురదైవదూషకా, స్స్వకృతైర్నోఽంధదృశో విమృష్టతత్త్వాః । కలిసంకలితాత్మకాః ప్రబుద్ధాః । పరభూభృత్కటకాంచితా శ్చరంతు । శ్లో॥ ఏతాదృగ్గ్రంథనిర్మాణే లోకజ్ఞానాదికారణే। భవంతావేవ దక్షౌ ద్వౌ కింకవీంద్రౌ ఘుటాహరీ॥

పంచాగ్ని, మార్కండేయశాస్త్రి. కనిగిరి తాలూకా
పోలవరగ్రామవాసీ. పరికృతే పాతగుంటూరుపురవాసీ.

శ్రీరామకృష్ణకవులు గురునిందాపరులగుచే నస్మత్సైవను శిష్టాస్మృతి తుల్యమగు నిట్టిగీరతామ్నాయమును దమచేఁ జెప్పించుటచే నెంతయుఁ బ్రశంసనీయులే. వారు చెట్టెక్కి కోకిలమ్మలైరి. తమ సదుపదేశములను వినరు సరికదా? ఏవియో సాహసప్రయుక్త శతకాదులనుగూడ రచింప సాగిరి. ఏదియో తీగఁ ద్రొక్కినవారు దారితప్పినట్లు వీరిప్పటికిని ద్రోవకురారు. కానిందు వారికై యమర్చిన గ్రంథము వారికొక్కరికిఁ గాకున్నను లోకమున కంతటికి నుపకారకము గాక తప్పదు,...,,

శిష్టా వెంకట సుబ్బశాస్త్రి. స్కూలుమాష్టరు.
బాపట్లపోష్టు, అప్పాపురం

శ్లో॥ స్వచ్ఛందపరిసరత్సుధారసఝరీ మాధుర్యసారస్ఫుర ద్ధీరోదార శతావధాన కవితాసింహాసనాధ్యాసినా। ఈక్షామాత్రనిబద్ధసర్వకుకవిప్రాగల్భ్యగర్వగ్రహా। శ్రీమత్తిర్పతివేంకటేశ్వరకవీంద్రా శిష్యకల్పద్రుమా॥ శ్లో॥ అంగీకురుతం

కృపయా, చంపకమాలాం మదర్పితామేతాం, ఇత్యభివాద పురస్సర మభ్యర్థనమా తనోమి యువాం॥

చంపకమాలిక,

కలికలుషోన్మదైకమదఖండన చండసరస్వతీసము, జ్జ్వలనయదానశౌండ మపవారిత వైరివృథావితండమై, వెలసెడుగీరతాగమము వీనుల విందుగ నిందు నెల్లవా,రలము పఠించినారము పరావరమూర్తులరైన మీకు శి,ష్యులుకలిపూరుషుల్ గురుయశోఽసహనమ్మునఁ దమ్ము మిమ్ము నుం,దుల నిడికోఁదలంచి సరితూఁగ భ్రమించియు మీయశంబు దొం,గిలువనిఁ బూనదానిఁ దమగీరత మెల్లెడ వెల్లడించె మే,నులుబిగియించి లాగితిరి కోయని కూయుఁగ సర్వముండన,మ్ముల జరిపించి మించితిరి. మూలముదుంగఁగఁజేసి పేల్మోసుం, గులఁ దవిలింపనెంచితిరి. కోయిల లోర్చునెయట్టిధాటి కా,జిలిబిలిమాటలున్నగవునేఁతలునుం దగవంచు మీవివ,క్షులకు జగస్మైతాఁదెలుపఁ జొచ్చె. పికోద్ధతిచచ్చె మిమ్మొభూ,వలయము మెచ్చె మీయశమభంగురమైకడు హెచ్చె శుష్క్రదు, ష్క్రలిమలదగ్ధకాకవివికారమ యెల్ల ననంతచిద్ఘనా,నలకలితపవిత్రకవనాంచిత ? తిర్పతివేంకటేశ ? తి,స్మలగురుముద్రితంబులుగఁ గాలుచుఁ గాలుచు శుద్ధినొందెనో,లలిత చరిత్రులార! సకలమ్ము నెఱింగిన పెద్దలార! నేఁ,బలుపురమెప్పఁ గొన్నకవివర్యుఁడగాను సమగ్రవైదుషీ, బలుఁడనుఁగాను మీయశముపల్కుఱు విన్నముదంబుపేర్మి మీ,పలికినపల్కులే మరలఁ బలికితిఁ గొన్నిటిఁ దప్పనైప్రుఁడం,జులులు ఘటింతుఁగైకొని పవిత్రన నన్నతనన్నొక చిన్నశిష్యుఁగాఁ, దలఁపుఁడు శైవశేషుఁడ నదంభవినిశ్చలభక్తి మీపద,మ్ముల మదినిల్పువాఁడబుధముఖ్యవిధేయుఁడఁ గృత్తివంపు లీ,లలకుఁ దొలంగువాఁడఁ గమలాపురినుండుదుఁ గడప్పమండలిన్ ॥

శైవశేషశాస్త్రి. కమలాపురం, కడపజిల్లా॥

* తే॥ గీ॥ అమ్మపుట్టిల్లు నీకింజరమ్ము దాని "లంజలకుఁ బంజరంబనెదుం జెనంటి నీవు ననుఁగాని యెవ్వరినేనిగాని, యెట్టితిట్టు తిట్టిన గణియింపవలెనె. ౧౬౩

(* రామకృష్ణ మహాభారతము, వింజరపర్వమునుండి.)

క॥ వింజరము... వేశ్యా (లంజల) పంజరను..."

సీ॥ అలయయ్య నెఱుఁగుదే యతఁడు *పాచకీమాళి తాత నీకగుఁజుమ్మి తల్లివంక
అలశాస్త్రి నెఱుఁగుదువతఁడు వంటలవాఁడె యతఁడు బావకు జ్ఞాతియగునొకఁడో
‡'మేల్మి' మీయాతఁడే మిక్కుటంపున్ ధూమపాయి జూవరి గ్రామపాచకుండు
ఇంక నొండొక $ చందుర్ఁ డెల్లభూములనమ్మి యేమి చేసెనొకొ? నీకు నెఱుకపడదె

తే॥ గీ॥ ఇట్టియాత్మసంబంధులకెల్లఁ దవుల, నింజరమ్మును దిట్టితి వింజరమున
కికర్థకు నేమి సంబంధ? ¶మిల్లు నాకు, నచటనుండినయంత నేమయ్యెఁ బుత్రి.

(* సీ॥...ణీ॥... పాచకులు యాచకులు నీళ్లు మోచువారు, గలరు, కొంటఱు
వింజరగ్రామమందు") (రా, కృ. భా, విం, ప, చూ.)

(‡ ఉ॥...వింజరమందు మేల్మి బంగారమువంటి న్యాయపథగాములు..."సీ...
అహిఫేనధూమదండాదుల సేవించి యపగతభాగ్యులైనట్టి వారు..."
జూదంబాడి యప్పులపాలైన యట్టివారు,) (రా,కృ,భా,విం,ప,చూ.)

($ వెలయాండ్ర ననురక్తిగలయాంధ్రుగా నమ్మి యర్థముగోల్పోయినట్టివారు")

(¶ తే॥ అట్టివింజరమునఁ జెర్వుగట్టుదరిని, బెంకుటిలు గట్టికొని యుండె
వేంకటేశుఁడు") (రా, కృ, భా, విం, ప, చూ.)

గీ॥ పాచకత యాచకత నీళ్లు మోచుపనియుఁ, గృతము మఱచి యవాచ్యముల్ గిలుకువాని
పనికిఁ దుల్యమ్ములనుకోకు పడరువారు, నరకమునఁ వారి నేటికి నన్వదీవు.

ఉ॥ ఇంజరమేమి చేసె మతిహీనుని నిన్ గని ప్రీతికల్మి *"నీ
కుం జనదిట్టి దుర్ణయము కూళవు కాకుము వేఁకటేశు ప
త్రంజరజంబ వీ విపుడు కాఱులు ప్రేలినలాభమేమి,, నా
"లంజలపంజరం" బయి యలందురు నేని "కవికుంజరం,, బరేని. ౧౯౪

(* క॥... కొందఱు విద్వ, ద్గణమునధిక్షేపింపన్ గణఁగుదురు")

"షరా" ఈపద్యము సందేమి, దీనికిఁ బూర్వముననున్న, 104,
105, సంఖ్యలుగల గీతములందేమి, వెం॥ రా॥ లెవరినిమనమం
దుంచుకొని, శుంఠలు, గుణహీనులు, సంకరులు, లోనగునీచ
పదములతోఁ దిట్టమొదలిడిరో వారలెల్లఁ దగుమాత్రము సా

హిత్య సాహిత్యములుగల్గి కవితచెప్పఁ గలవారలనియు, సంప
న్నగృహస్థులనియు, వీఁడకృతఘ్నతకు రోయుటచే సకలము
నెఱిఁగినవారి నెదుట నేమియు ననఁజాలక యిట్లు తిట్టఁబూనిరని
యు, నెఱుఁగఁదగు, మఱి వారినే కాక గ్రామము నెల్లఁ దిట్టదొ
రఁకొనుటచే నాగ్రామమందలివారలెల్ల వీరికృతఘ్నత కేవ
గించుకొనువారే యని విస్పష్టము కాన వ్యాఖ్యానమనపేక్ష్యము.)

సీ॥ కాళికాఘట్టానఁ గలవిజ్ఞుఁ డొకఁడుండు నిన్ను బఱ్ఱెముఖునిం బొనర్చె
నైజాము రాజ్యమ్మునఁ గలవారెందఱో నీపేరు వినుటకే రోఁవ పునిరి
కడపకర్నూల్ ప్రకర్ఁ గల ప్రాజ్ఞులెల్ల నిన్ గలిపురుషునిగాఁగఁ దలఁచుచుండి
రల్లనెల్లూరివై పంతకుము నెప్పి నిన్ బతితునిగా వ్రాసి పంపఁదొడఁగి

గీ॥ రెఱిఁగె విజయనగరమ నీహేయదశను. దెలిసికొని యెగుంటూరు నీచులుకఁదనము
ఇంజరంబును గూసిన యెడ్డెకూఁత, లెన్ని గ్రామమ్ములను గూసె దెఱుఁగఁజెపుము.

శా॥ ఏయూరిన్ దెగఁదిట్టనేమి యగు నీవెవ్వారలన్ గొట్టనే
మా యాథార్థ్యము డాఁగదింజగము మాటట్లుంచు నీదబ్బఱల్
నీయాత్మన్ గనుపట్టవే, అది నిను "న్నిచుండ వీ" వంచుఁ దా
రోయున్ మానెనె? దానిఁ దిట్టికొను సూరున్ రారు నీ జోలికిన్. ౧౯౬

గీ॥ రమణ శ్రీలక్ష్మినరసాపురమున మొన్న, రావు శ్రీచెల్లయాంబకు రాణయెసఁగ
జరిగినది షష్టిపూర్తియచటికి నీవు, రాపు బావయు రాఁడు మీచేవ దెలిసె, ౧౯౭

చ॥ "అనద"లటంచు మిమ్మెఱుఁగు నంతకుమున్నె జగంబు, చెల్లమా
జననికి షష్టిపూర్తి, మనశాస్త్రికిఁ దిర్పతి కిష్టిపూర్తి, భూ
జనులకుఁ దుష్టిపూర్తి, ధృతిచాలని బావకు నష్టిపూర్తి, యున్
దనరుక తాన సర్వవిదితం బది యయ్యె నిఁకేమి వ్రాసెదో. ౧౯౮

చ॥ పిలువఁగ లేదొకొ మిమ్ములను బిల్చిన 'వత్తు,, మనంగ లేదొకొ పైఁ
దలఁ కుదయింప లేదొకొ కలతత్త్వము లోక మెఱుంగ లేదొకొ య
న్యుల నటులుఁచు శ్రీకరుఁడు యోగ్యుఁడు సూర్యవిభుండు రాజబం
ధులును నిజం బెఱింగి రని తోఁపదొకొ నీమది కేలి యగ్ఘకా. ౧౯౯

గీ॥ సకల[illegible]సాకురిభుని మోము చూచిని న్నేమియు మొగము నెదుట
నాడఁజాలిరిగాక నీ యనృతములకుఁ, బార మున్నదె? నీగుట్టు బయలు గాదె.

ఉ॥ ఈ వొనరించుమోసము లనేకము; లందును నింజరంపుభూ
దేవుల జోలి కేగుటది తీఱనిదోసము, వారిపాదముల్
కేవలభక్తి మ్రొక్కుచు వహించక "మా చెడుకాంత లెల్ల నా
బావ లిఖించినాఁ," డనుచు వారికిఁ దెల్పుము శాంతి కల్గెడిన్. ౨౦౧

ఉ॥ చూడఁడుగాక చూచు నెడ సూర్యనృపాలుఁడు గూడ వేంకటా
ద్రీడవమాన మొప్పినను దీనికి నొప్పికొనందు గ్రామమం
దేఁడో యొకండు నిన్ను నరియే యగుఁగాక ది కారణమ్ముగా
గాడుగఁ దిట్టిపోసెదవె గ్రామము నెల్ల, వివేకి నైచునే. ౨౦౨

ఉ॥ ఎప్పుడు గాని సూర్యనృపుఁ డీవును బావయు వాయితప్పుమం
జెప్పల మారిపిప్పినుడిచెయ్యువులు తాఁ దిలకించి యుండఁడె
ట్లొప్పెడిఁ జూచెనేని; యతఁ డొప్పిన నప్పత మేము మాత్ర మా
యొప్పులకుప్ప యొప్పినటు లుల్లమునం దలపోయ మర్భకా. ౨౦౩

ఉ॥ ఆయన దర్శనమ్మునకు నందనివారము మేము "కాకతా
ళీయము గాఁగ నానృపతి నిల్పుఁడు మాసభ కేగుదెంచు చో
హ్వాయిల మయ్యెఁగాని యది యంతటిభాగ్యము లేనిదయ్యె లే
దా? యతఁ డిందు కేమనును నానుడు లిందు లిఖింపకుందుమే. ౨౦౪

చ॥ ధనమిడి పత్రిక న్నిలిపి "తజ్జ్ఞులమెప్పను గొం"డటంచు న
య్యనఘుఁడు సెప్పఁగాని "కనినంతన కేల సుపానహమ్ము గై
కొని మరియాట సేయఁదగు కొంటెనుడు ల్లిఖియించి పాపభా
జనమగుఁ," డంచు నానృపతిచంద్రుఁడు చెప్ప ననంగఁ జెల్లునే. ౨౦౫

ఉ॥ తిరుపతి వేంకటేశ్వరుని దేవుని దట్టెడినీకు బ్రాఁతె? యిం
జరము; భవద్విధంపుమనుజన్ములు లే రనుజన్ము లుగ్రుడు నీ
దరితకు ఘోరణిన్ గడకుఁ ద్రోచుచుఁ దిర్పవేంకటేశుఁ డిం
జరపుర నాసులున్ సుఖ మొసంగి క్షమింతురు గాక వీఁక నైన్. ౨౦౬

గద్య.

ఇది శ్రీ... తిరుపతివేంకటేశ్వరవిరచితంబగు విగ్రహారాధనము.